

Tero Rautio

TUVASTA TOIMEEN

Nuorten arjenhallinnan tukeminen työpajatoiminnassa ryhmätyöskentelyn keinoin

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ylempi korkeakoulututkinto

Nuorisokasvatuksen johtamisen ja kehittämisen koulutus
(ylempi amk)

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	yhteisöpedagogi (ylempi AMK)
Tekijä	Tero Rautio
Työn nimi	TUVAsta toimeen. Nuorten arjenhallinnan tukeminen työpajatoiminnassa pienryhmätyöskentelyn keinoin
Toimeksiantaja	Rovaniemen kaupunki / Koulupalvelut
Vuosi	2022
Sivut	78 sivua, liitteitä 13 sivua
Työn ohjaaja	Katja Komonen

TIIVISTELMÄ

Vuonna 2021 voimaan astunut uusi oppivelvollisuuslaki laajensi oppivelvollisuuden 18 ikävuoteen saakka ja samalla päätettiin uudistaa myös nivelvaiheen koulutusta siten, että aiemmat nivelvaiheen koulutukset yhdistettäisiin uudeksi tutkintoon valmentavaksi koulutukseksi (TUVA). Rovaniemellä uudistus synnytti toimijoissa huolta oppivelvollisista nuorista, koska tiedossa oli esimerkiksi etsivän nuorisotyön tilastojen avulla, että toisella asteella ja nivelvaiheessa on aiemmin opintonsa keskeyttänyt huomattavan iso joukko nuoria. Rovaniemen kaupungin koulu- ja nuorisopalvelut päättivät yhteistyönä linkittää TUVA-koulutuksen nuorisopalveluiden uuteen nuorten työpajatoimintaan, Kulttuuriverstaan Roti-ryhmään, jota toteutetaan Monitoritalo Mondella. Toiminta vaati kuitenkin kehittämistyötä ja tästä tarpeesta syntyi tämä opinnäytetyö. Kyseessä on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tarkoituksena oli tukea nuorten arjenhallintaitoja työpajatoiminnassa. Toimenpiteenä käytettiin pienryhmätyöskentelyä ja toiminnan tueksi luotiin perehdytysopas vuosikelloineen.

Kehittämistyön lähtökohtana toimi tutkintoon valmentavan koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan tavoitteet sekä Into ry:n luoma Sovari- eli sosiaalisen vahvistamisen mittari. Tutkimusmenetelminä käytettiin aivoriihityöskentelyä, arviointia, havainnointia sekä kyselyjä. Kehittämistyö koostui kolmesta kehittämisen kehästä, joista jokainen piti sisällään kehittämisen vaiheet: perustelun, organisoinnin, toteutuksen ja arvioinnin. Roti-ryhmän koeryhmänä käytettiin Rovaniemen viimeistä 10-luokkaa, joka toimi Mondella kahtena päivänä viikossa. Kehittämistyö sijoittui lukuvuoden 2021–2022 ajalle.

Sosiaalisen vahvistamisen osa-alueissa Roti-ryhmällä edistettiin erityisesti nuorten sosiaalisia suhteita sekä itsetuntemusta. Myös arjen- ja elämänhallinnassa tapahtui nuorten kohdalla edistystä. Roti-ryhmän toiminnalla pystytään tukemaan niitä oppivelvollisia nuoria, jotka eivät pärjää isoissa ryhmissä ja joilla on huonoja kokemuksia koulunkäynnistä. Toimiakseen tämä vaatii kuitenkin pienryhmää sekä riittäviä henkilöresursseja. Monitoritalo Monde toimii non-formaalina oppimisympäristönä, joka tukee nuorten arjen- ja elämänhallintaa. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen Roti-ryhmän toiminta voidaan opinnollistaa TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosaan. Vaikka Suomesta jo löytyykin arjenhallintaa tukevia toimintoja, niin laajempaan hyötykäyttöön voidaan ottaa Roti-ryhmän toiminnan poikkeuksellisen tarkka dokumentointi sekä tavoitteellisuus.

Asiasanat: arjenhallinta, elämänhallinta, pienryhmä, työpaja

Degree	Master of Humanities
Author	Tero Rautio
Thesis title	From preparatory education for qualification to action. Supporting everyday management of the young in workshop activities by means of small group work
Commissioned by	City of Rovaniemi – Education Services
Time	2022
Pages	78 pages, 13 pages of appendices
Supervisor	Katja Komonen

ABSTRACT

In 2021 the new law on compulsory education expanded compulsory education till the age of 18 years and at the same time it was decided to reform the transition phase so that the earlier transition trainings were unified into a new preparatory education for qualification, TUVA. This roused concerns in actors in the city of Rovaniemi, because it was known, based for example on the statistics of outreach youth work, that there had earlier been a considerably large number of young people who had interrupted upper secondary vocational education and transition phase. The city of Rovaniemi youth and education services decided in collaboration to link the preparatory education for qualification into the youth service's new youth workshop, the Roti group of Kulttuuriverstas at Monitoritalo Monde. The activities yet needed development and from this need originated this Master's thesis. This is a developmental research work, which aims to support the skills of everyday management of the young in the workshop activity. The measure used was small group work and for the support of the activity an orientation guide with an annual planning cycle was created.

The starting point for the development work were the objectives of the preparatory education for qualification unit Everyday skills and social inclusion and also the research instrument for social empowerment created by the Into registered association. Brainstorming, evaluation, observation and surveys were used as research methods. The development work consisted of three circles of development, which all included the phases of development: justification, organization, execution and evaluation. The test group in the Roti group was the last 10th grade of the city of Rovaniemi, which operated two days a week at Monde. The development work was set for the period of the school year 2021–2022.

In the area of social empowerment, especially the social relations and self-knowledge of the young were promoted with the help of the Roti group. Development could also be seen in the adolescents' everyday and life management. With the activities of the Roti group one can support the young in compulsory education who can't handle larger groups or who have had bad experiences of going to school. To function, this requires a small group and adequate employee resources. Monitoritalo Monde functions as a non-formal study environment, which supports the everyday and life management of the young. Considering the matters mentioned above the skills learned in the Roti group can be recognized in the preparatory education for qualification unit Everyday skills and social inclusion. Even though in Finland there are already operations which support everyday management, it is possible to more widely implement the exceptionally precise documentary and goal-directed action of the Roti group.

Keywords: everyday management, life management, small group, workshop

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA JA TARVE.....	8
2.1	Kehittämisympäristö	8
2.2	Kehittämistarpeen yhteiskunnallinen taustatilanne	9
3	KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN TAUSTA	12
3.1	Arjenhallinta käsitteenä.....	12
3.2	Nuorten työpajatoiminta.....	14
3.3	Ryhmätoiminta.....	16
3.4	Aiemmat tutkimukset nuorten arjenhallinnasta ja ryhmätoimintojen vaikuttavuudesta	17
4	KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS.....	21
4.1	Tavoite.....	21
4.2	Pienryhmätoiminta toimenpiteenä.....	22
4.3	Kehittämismenetelmät	22
5	KEHITTÄMISTYÖN ETENEMINEN.....	26
5.1	Toiminnan organisointi.....	26
5.2	Ensimmäinen kehä	27
5.2.1	Kehittämistyön aloittaminen ja ensimmäinen aivoriihi.....	27
5.2.2	Roti-ryhmän toiminnan dokumentoitua ensimmäisen kehän aikana	30
5.2.3	Ensimmäisen kehän arviointi	32
5.3	Toinen kehä.....	35
5.3.1	Toinen aivoriihi.....	35
5.3.2	Kehittämistyön hidastuminen	39
5.4	Kolmas kehä.....	40
5.4.1	Suunnittelupalaveri	40
5.4.2	Alkukartoitus	44
5.4.3	Roti-ryhmän toiminnan havainnointia kolmannen kehän aikana	46

5.4.4	Kolmannen kehän arviointi.....	48
5.5	Roti-ryhmän loppuarviointi	50
5.6	Perehdytysoppaan ja vuosikellon laatiminen	52
5.7	Summatiivinen arviointi.....	56
6	KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA ARVIOINTI	60
6.1	Tiivistys tuloksista ja johtopäätökset.....	60
6.2	Tulosten ja prosessin arviointi	64
6.3	Jatkokehittämissuositukset	73
LÄHTEET.....		75

LIITTEET

Liite 1. Roti-Alkukartoituskysely

Liite 2. Roti-Alkukartoituskyselyn tulokset

Liite 3. Roti-Loppukysely

Liite 4. Roti-Loppukyselyn tulokset

Liite 5. Roti-Perehdytysoppas ja vuosikello

1 JOHDANTO

Syksyllä 2020 koettiin Suomessa historiallisia hetkiä valtioneuvoston annettua eduskunnalle hallituksen esityksen oppivelvollisuuden laajentumisesta 18 ikävuoteen saakka. Valtioneuvoston strategisessa tilannekuvassa oli huomioitu kuinka eriarvoisuus, oppimiserot ja syrjäytyminen olivat alkaneet uhata suomalaisen koulutuksen menestystarinaa ja jopa 16 % ikäluokasta oli jäänyt vaille toisen asteen tutkintoa. Oppivelvollisuuslain uudistamisen tavoitteena olikin, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaisi toisen asteen tutkinnon, mikä lisäisi koulutuksellista tasa-arvoisuutta. Tasavallan presidentti vahvisti oppivelvollisuuslain 31.12.2020 ja se astui voimaan vuonna 2021. (Oppivelvollisuuden laajentaminen s.a; Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi 2019.)

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä päätettiin uudistaa myös nivelvaiheen koulutusta siten, että aiemmat nivelvaiheen koulutukset eli perusopetuksen lisäopetus (10-luokka), lukioon valmentava koulutus (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA) yhdistettäisiin uudeksi tutkintoon valmentavaksi koulutukseksi (TUVA). Uuden koulutuksen olisi määrä aloittaa 1.8.2022 ja lukuvuosi 2021–2022 tultaisiin käyttämään paikallisten toteuttamissuunnitelmien laatimiseen. (Opetushallitus 2022; Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutus 2021.)

Kaikella tällä pyritään siis vastaamaan huoleen syrjäytymisvaarassa olevista nuorista. Aiemmin toisen asteen keskeyttäneet nuoret eli alle 29-vuotiaat henkilöt ilmoitettiin kotipaikkakunnan etsivään nuorisotyöhön. Vuonna 2021 toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta etsivään nuorisotyöhön ilmoitettiin 5015 nuorta, joista suurin osa on siis koulunsa keskeyttäneitä tai eronneeksi katsottuja (Suomen nuorisotyön tilastot: Etsivä nuorisotyö 2021). Syitä koulun keskeyttämiseen on tietysti monia, mutta kuka tahansa etsivä nuorisotyöntekijä tai toisen asteen koulutuksen kuraattori voisi todeta, että nämä ovat juuri niitä valtioneuvoston mainitsemia tukea tarvitsevia nuoria, jotka tarvitsisivat apua toisen asteen tutkinnon loppuun saattamiseksi. Määrällisesti nämä nuoret keskittyvät erityisesti maakuntakeskusiin ja opiskelijakaupunkeihin, esimerkiksi Rovaniemelle. Uudistus onkin pakottanut kunnat miettimään täysin uusia yhteistyön mahdollisuuksia kuntien sisällä, jotta ne toisaalta pystyvät vastaamaan uusiin lakisääteisiin tehtäviin sekä tukemaan nuoria koulupolulla pysymisessä.

Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut haki marraskuussa 2020 ensimmäistä kertaa avustusta nuorten työpajatoimintaan ja myönteinen valtionavustuspäätös saatiin huhtikuussa 2021. Myönteisen valtionavustuksen turvin nuorisopalveluiden ylläpitämässä Monitoritalo Mondessa aloitettiin valmistelut Kulttuuriverstaasta, joka tulisi pitämään sisällään kaksi erilaista nuorten työpajaa: työelämäpainotteisen Verstaas-ryhmän sekä arjen taitoihin keskittyvän Roti-ryhmän. Tämä kaikki tapahtui suuren yhteiskunnallisen mullistuksen, oppivelvollisuuden laajentumisen, valmistelun aikana ja niinpä jo ennen työpajatoiminnan myönteistä valtionavustuspäätöstä Rovaniemen kaupungin koulu- ja nuorisopalvelut alkoivat suunnittelemaan tulevan TUVA-koulutuksen linkittymistä Kulttuuriverstaan Roti-ryhmään. (Kulttuuriverstaas s.a.)

Nuorisolain (21.12.2016 / 1285/2016 13 §) mukaan nuorten työpajatoiminta tukee mm. nuorten koulutukseen pääsyä ja elämänhallintataitoja, minkä vuoksi nuorten työpajatoiminnan nähtiin pystyvän palvelemaan niitä tukea tarvitsevia nuoria, joista koko maallamme huoli oli herännyt. Erityisesti Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan (Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 2021) nähtiin soveltuvan erinomaisesti työpajaympäristöön. TUVA-koulutuksen linkityksellä työpajatoimintaan on myös lailliset perusteet, sillä laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (30.12.2020 / 1215/2020 7§) edellyttää koulutuksen järjestäjää olemaan yhteistyössä koulutuksen järjestämiseksi ”tarpeellisten nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen” kanssa. Myös INTO – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyödokumenttiin päivitettiin syksyllä 2021 maininta siitä, että myös tutkintoon valmentavassa koulutuksessa voidaan hyödyntää työpajaa vaihtoehtoisena oppimisympäristönä (Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2021, 6).

Niin Rovaniemi kuin koko Suomi on ollut oppivelvollisuuden laajentumisen myötä täysin uuden äärellä ja myös tuleva TUVA-koulutus ja sen linkittäminen nuorten työpajatoimintaan herätti niin paljon kysymyksiä, että siinä nähtiinkin tilaisuus kehittämistyölle. Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden työntekijänä ja opinnäytetyön aihetta etsivänä yamk-opiskelijana kiinnostuin tästä tilaisuudesta päästä kehittämään jotain uutta, joka vieläpä liittyy suureen valtakun-

nalliseen uudistukseen. Rovaniemen koulupalvelut suostuivat kehittämistyön ti-laajaksi ja myönsivät luvan ainutlaatuiselle yhteistyölle: Roti-ryhmän kokeiluryh-mäksi valjastettiin Rovaniemen kaupungin historian viimeinen 10-luokka.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on nuorten arjenhallinnan tukeminen Rova-niemen nuorisopalveluiden Kulttuuriverstaan Roti-ryhmässä. Toimenpiteenä ta-voitteen saavuttamiseksi Roti-ryhmä toteutetaan pienryhmätoimintana, johon kuuluu myös perehdytysoppaan rakentaminen toiminnan tukemiseksi. Pereh-dytysoppaassa otetaan huomioon arjenhallinnan eri osa-alueet ja sen pohjalta Roti-ryhmän toiminta voidaan opinnollistaa TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosaan.

Kyseessä on kuitenkin yksipuolisen kehittämistyön sijaan tutkimuksellinen ke-hittämistyö. Suoraan tähän kehittämistyöhön viittaavia tutkimuksia ei ole aiem-min tehty, mutta teoriaosuuden erillisistä osa-alueista aiempaa tutkimustietoa nimenomaan nuoriin liittyen on kyllä löydettävissä. Kehittämistyöstä on vastan-nut erikseen nimetty kehittäjäryhmä, johon opinnäytetyön tekijänä olen itsekin kuulunut ja joka on muodostunut kehittämiskohteen läheisimmistä työnteki-jöistä.

Tutkimusmenetelmissä hyödynnetään triangulaatiota eli useiden menetelmien käyttöä tulosten saavuttamiseksi ja niiden laadullisuuden varmistamiseksi, ku-ten Anttila (2007, 143) hyödyn asiassa näkee. Kehittäjäryhmän suunnittelutyös-kentelyissä menetelminä on käytössä erilaiset aivoriihityöskentelyt. Tärkein me-netelmä ja jossa myös itse kehittäminen tapahtuu, on kehittäjäryhmän tekemä arviointi eli evaluaatio, joka on tässä tutkimuksessa sekä summatiivista, että formatiivista (Anttila 2007, 61). Evaluaation tueksi 10-luokkalaisten kanssa hyö-dynnetään myös havainnointia.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA JA TARVE

2.1 Kehittämisympäristö

Uusi TUVA-koulutus tulee vaikuttamaan erityisesti suurissa opiskelija- ja maa-kuntakeskuskaupungeissa. Rovaniemeä voi maantieteellisen sijaintinsa, koulu-tustarjonnan ja suuren väkilukunsa (vuonna 2022 noin 63 000 asukasta) vuoksi

kutsua Lapin maakuntakeskukseksi (Tietoa Rovaniemestä 2022). Lapin koulutuskeskus REDUlla on Rovaniemellä kolme toimipistettä sekä yhteistyösopimus Lapin Urheiluopiston kanssa. Lisäksi Rovaniemellä toimii Rovala-opisto sekä ammattiopisto Luovin toimipiste. Toisen asteen oppilaitosten lisäksi Rovaniemellä toimii Lapin ammattikorkeakoulun toimipiste sekä Lapin yliopisto.

Tarkkaa määrää Rovaniemellä olevien opiskelijoiden määrästä ei ole. Rovaniemen kaupunki ilmoittaa, että vuonna 2021 kunnassa oli noin 5300 opiskelijaa, johon ei ole laskettu mukaan ulkopaikkakuntalaisia ja ulkomaalaisia opiskelijoita (Tietoa Rovaniemestä 2022). Tämäkin on jo melkoinen määrä kaupungin väkimäärään suhteutettuna. Lapin koulutuskeskus REDUn Rovaniemen kolmessa toimipisteessä on jo yksistään 2500 opiskelijaa (Lapin koulutuskeskus REDU 2022a; Lapin koulutuskeskus REDU 2022b; Lapin koulutuskeskus REDU 2022c). Läheskään kaikilla pienillä Lapin kunnilla ei ole omaa nivelvaiheen koulutustaan, minkä vuoksi Rovaniemelle on tultu maakunnista aiemmin myös ammattiin valmentavaan VALMA-koulutukseen, jota REDU tähän asti on järjestänyt. Saman trendin voidaan odottaa jatkuvan uuden TUVA-koulutuksen myötä.

Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden elokuussa 2021 aloittanut uusi toiminta, Kulttuuriverstas, tarjoaa Monitoritalo Mondella puitteet nuorilähtöiseen työpajatoimintaan. Nuorisopalveluiden omistaman Monden kahvila, pelitalo, studio, bändikämppä ja tapahtumasali toimivat autenttisina ympäristöinä, jotka tarjoavat nuorille toimintaa myös työpajan ulkopuolella. Nuorisopalveluiden vahvuutena on hyödyntää juuri nuorten kiinnostusten kohteita, mikä onkin toiminnan lähtökohta sen sijaan, että keskityttäisiin nuorten ongelmiin. Aiempaa kokemusta on myös tukea tarvitseville nuorille suunnatuista toiminnoista kuten etsivän nuorisotyön pienryhmistä sekä kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilun muodossa toteutetuista, työttömille nuorille suunnatuista ryhmistä. (Kulttuuriverstas s.a.; Monitoritalo Monde s.a.)

2.2 Kehittämistarpeen yhteiskunnallinen taustatilanne

Uusi tutkintoon valmistava koulutus astuu voimaan lukuvuoden 2022–2023 alussa. Elokuusta 2021 alkaen peruskoulun suorittaneista oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen keskeyty-

essä tai jos nuori ei ole saanut opiskelupaikkaa, tämä vastuu siirtyy *asuinkunnalle* (Oppivelvollisuuslaki 30.12.2020 / 1214 / 2020 12-14 §). Koska Rovaniemi on Lapin maakunta- ja koulutuskeskus, voidaan todeta, että kuntaan ohjataan paljon sellaisia nuoria, joiden kotikunta on jokin muu, mutta joiden asuinkunta on kuitenkin Rovaniemi. Tällaisia ovat esim. perhekoteihin sijoitetut nuoret.

Merkittävää opinnäytetyöni kannalta tulee olemaan oppivelvollisuuslain määritelmä opiskelupaikan osoittamisesta (Oppivelvollisuuslaki 15§), jolloin kunta pystyy osoittamaan koulunsa keskeyttäneen tai ilman koulupaikkaa jääneelle nuorelle koulupaikan *ainoastaan* tutkintoon valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA). Tämä lain kohta vaikuttaa TUVA-koulutukseen Rovaniemen kannalta kahdellakin tapaa. Ensinnäkin odotettavissa on, että koska Rovaniemen hoidettavaksi tulee yhä useampi muualtakin kuin Rovaniemeltä kotoisin oleva nuori ja heille voidaan osoittaa koulupaikka ainoastaan TUVA- tai TELMA-koulutuksesta, niin tämä tekee TUVA-koulutuksen todellisen opiskelijamäärän arvioimisen vaikeaksi. Odotettavissa kuitenkin on, että jatkossakin puhutaan useista kymmenistä nuorista.

Toisena näkökulmana on nuorten koulukuntoisuus. Toisen asteen opinnot, eritoten ammatilliset opinnot keskeyttävät nuoret muodostavat tällä hetkellä etsivän nuorisotyön asiakaskunnan ytimen, sillä esim. Rovaniemellä vuonna 2021 tavoitettiin 271 nuorta, joista noin 30 % (81 hlöä) ilmoitettiin toisen asteen ammatillisista oppilaitoksista (Suomen nuorisotyön tilastot: Etsivä nuorisotyö 2021). Kokemuksesta etsivät nuorisotyöntekijät voivat sanoa, että näiden nuorten opiskeluvälmiudet eivät vielä mahdollista täysipäiväistä opiskelua ja sen sijaan aiemminkin mainitut arjen- ja elämänhallinnan taidot ovat enemmänkin etsivän nuorisotyön työskentelyn keskiössä. Tämän perusteella Rovaniemelle on varauduttu, että TUVA-koulutus tulee sisältämään suuren määrän nuoria, joista useilla on todennäköisesti opiskeluun sekä arjen- ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia. Haasteena onkin pystyä tarjoamaan näille nuorille riittävää tukea oppivelvollisuuden suorittamiseen.

Rovaniemellä kaupungin koulupalvelut ja Lapin koulutuskeskus REDU ovat päättäneet järjestää TUVA-koulutuksen yhdessä. Koulutus tultaisiin toteuttamaan Lapin koulutuskeskus REDUn Jokiväylän toimipisteen tiloissa. Huolena

on erityisesti opiskelijoiden koulukuntoisuus, sillä tällä hetkellä niin perusopetuksen lisäopetukseen kuin VALMA-opetukseenkin hakeutuu tai niihin ohjataan nuoria, joilla ei ole valmiuksia opiskella vielä muissa toisen asteen oppilaitoksissa. Näillä nuorilla on havaittu arjen- ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia, eikä nivelvaiheen koulutuksen resurssit ole aina riittäviä oppilaiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Tämä on huomattu niin koulutuskeskus REDUn opiskelijahuollossa, Rovaniemen kaupungin koulupalveluissa kuin etsivässä nuorisotyössäkin. Yhtenä ratkaisuna tähän Rovaniemellä aloitettiin jo keväällä 2021 suunnittelemaan tulevan TUVA-koulutuksen yhdistämistä nuorten työpajatoimintaan. Tämä tarkoittaisi sitä, että työpajatoiminta tulisi pystyä *opinnollistamaan* TUVA-koulutuksen perusteisiin. Opinnollistamisen käsitettä tarkastellaan luvussa 3.2 ”Nuorten työpajatoiminta”.

TUVA-koulutuksen perusteissa koulutus on jaettu seitsemään eri koulutusosaan, joista Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot on kaikille pakollinen osa, minkä lisäksi opiskelijan täytyy suorittaa kaksi valinnaista koulutusosaa. Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa yhtenä vapaavalintaisena koulutusosana tulee olemaan Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus. Tällä koulutusosalla pyritään vahvistamaan arjen toimintakykyä sekä edistämään opiskelijan osallisuutta. Koulutusosan tavoitteissa opiskelija mm. oppii käytännön arjen taitoja kuten ruuanlaittoa, tutustuu vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja toisaalta yhteiskunnan eri palveluihin, saa tietoa talousasioihin ja saa tukea mielen hyvinvointiinsa. (Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 2021, 5, 25-26.)

Tarkoituksena on päästä hyödyntämään työpajatoimintaa nimenomaan pienryhmätyöskentelyn tarjoaman ryhmädynamiikan ja sosiaalisen vahvistamisen tuomien elementtien vuoksi. Haasteena on kuitenkin TUVA-koulutuksen mahdollisesti kohtalaisen suuri opiskelijamäärä. Pelkästään VALMAlla on ollut Rovaniemellä lukuvuonna 2020–2021 n. 60 ja 10-luokalla n. 15 opiskelijaa. Tämän vuoksi onkin tärkeää onnistua kehittämistyössä, jotta tuotoksena saadaan myös määriteltä työpajalle sopiva kohderyhmä, nuorten määrä sekä toiminnan rytmittäminen niin, että mahdollisimman moni työpajatoiminnasta hyötyvä nuori pääsee toimintaan lukuvuoden aikana ilman, että pienryhmäisestä työskentelystä jouduttaisiin luopumaan.

3 KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN TAUSTA

3.1 Arjenhallinta käsitteenä

Arjenhallinnalla tarkoitetaan yleensä konkreettisia arjen taitoja (ruuan laitto, siivoaminen, taloudenhoito) tai kyvystä huolehtia omasta päivärytmistään (riittävä uni, säännöllinen ruokarytmi) kuten Nuorisobarometrissa 2015 on tehty. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012–2015 arjenhallinnalla tarkoitettiin nuoren kykyä ottaa vastuuta omasta elämästä, taloudesta ja henkisestä hyvinvoinnista. Näin ollen ohjelma keskittyi ulkoiseen elämänhallintaan, joka toimii arjenhallinnan mahdollistajana. Arki ymmärretään jokapäiväisinä toimintoina, jotka voidaan pilkkoa pienempiin osiin. Konkreettisesti esim. ajanhallinta ja talousosaaminen tarkoittaa nukkumaanmenoajoista huolehtimista sekä tulojen ja menojen saattamisesta tasapainoon. Vieläkin maanläheisemmin voidaan puhua laskujen maksamisesta, ruuanlaitosta jne. (Myllyniemi 2015a, 5-6; Myllyniemi 2015b, 11.)

Rutiinien lisäksi arjenhallinnaksi lasketaan myös nuoren kokemuksen vaikuttamisen mahdollisuuksista, rutiinien hallinnantunteen ja sosiaaliset vuorovaikutustaidot. Myllyniemi siteeraa Similää (2012), joka on selvittänyt nuorilta itseltään heidän käsitystään arjenhallinnan sisällöistä, jolloin edellä mainittujen konkreettisten arjen rutiinien lisäksi nuorten mielestä keskeisintä on arjen kokeminen mielekkäänä. Arjenhallinta on siis näin ollen sekä päämäärä että myös keino hyvinvointiin ja sosiaalisen vahvistamiseen. Arjenhallinnan tarkastelu vaatii siis väistämättä määritelmän siitä, mikä oikeastaan on hyvä arki. (Myllyniemi 2015a, 6-7.)

Arjen- ja elämänhallinta ovat asioita, jotka helposti menevät sekaisin. Kohdenetun nuorisotyön eli etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan osaamiskeskus Into ry:n kehittämä Sovari eli sosiaalisen vahvistamisen -mittari käyttää termejä erikseen kuvatessaan arjenhallintaa konkreettisten arjen taitojen osalta ja elämänhallintaa luottamuksena oman elämänsä hallitsemiseen (Sovari-vaikutusmittari s.a), kun taas nuorisolaki puhuu pelkästä elämänhallinnasta sekä etsivän nuorisotyön että työpajatoiminnan osalta (Nuorisolaki 10 §, 13 §). Sovari-kyseilyssä arjenhallinnan alle on laitettu mm. virasto- ja raha-asioiden hoito, kotityöt ja päivärytmi, kun taas elämänhallinnan alla Sovari-mittarissa mitataan mm.

tunnetta oman elämän vaikuttamiseen, luottoa ongelmatilanteiden selvittämiseen ja uskoa omien tavoitteiden saavuttamiseen (Sovari-vaikutusmittari s.a). Tässä kehittämistyössä termit arjen- ja elämänhallinta on laitettu erillisiksi käsitteiksi Sovari-mittarin ratkaisun mukaan.

TUVA-koulutuksen perusteissakin on teemoja, jotka sisältyvät konkreettisia arjen taitoja laajempiin, yleensä elämänhallinnan puolelle kuuluviin käsitteisiin, kuten mielen hyvinvointi sekä oman toimintakyvyn ja hyvinvoinnin vahvistaminen (Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 2021, 25-26). Arjen- ja elämänhallinnan teemat nähdään myös mielen hyvinvoinnin tukipilareina kuten Mieli ry:n ”Mielenterveyden käsi” -kuvassa, jossa mielenterveys koostuu viidestä osatekijästä: uni, ravinto, ihmissuhteet ja tunteet, liikunta sekä harrastukset ja luovuus (Mielenterveyden käsi 2022).

Lopputuloksena voitane todeta, että puhuttiinpa nuorten kanssa sitten arjen- tai elämänhallinnasta, on tarpeen pilkkoa käsitteet pienempiin, konkreettisiin sisältöihin, joihin pyritään ottamaan mukaan myös arjen kokeminen mielekkääksi (Myllyniemi 2015a, 6). Esimerkkinä Sovari-mittarin (Sovari-vaikutusmittari s.a) kysymyksissä annetaan konkreettisia vaihtoehtoja sekä arjen-, että elämänhallinnan puolelta, kun nuorilta pyydetään arviota siitä, ”ovatko seuraavat asiat muuttuneet kohdallasi etsivän nuorisotyön/työpajatoiminnan aikana”:

Arjen asioiden hoitaminen

- hoidan virastoasioita (esimerkiksi Kelan kanssa)
- hoidan raha-asioita
- hoidan kotitöitä
- hoidan itse omatoimisesti arjen asioita
- noudatan säännöllistä päivärytmiä (esim. herääminen aamulla).

Sovari-mittarissa arjen asioiden hoitamisella viitataan konkreettisiin arjen tekoihin edellä mainittujen esimerkkien mukaisesti. Myllyniemi (2015a, 5-7) kuvaakin näitä ulkoiseksi arjenhallinnaksi ja sen sijaan elämänhallinnalla viitataan sisäiseen ja henkiseen hallinnantunteeseen:

Elämänhallinta ja tavoitteet

- tunnen, että voin vaikuttaa elämäni

- luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa
- olen suunnitellut, mitä teen tulevaisuudessa
- uskon, että saavutan omat tavoitteeni
- olen tyytyväinen elämääni.

3.2 Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on ollut vuodesta 2017 nuorisolain alaista toimintaa, mutta sen historia on paljon pidempi. Nuorisolaki määrittelee modernin nuorten työpajatoiminnan valmennukseksi, jonka avulla parannetaan nuoren valmiuksia päästä koulutukseen ja työelämään tai muihin hänen tarvitsemiinsa palveluihin. Lisäksi tarkoituksena on vahvistaa nuoren elämönhallintataitoja, kasvua, itsenäistymistä sekä osallisuutta yhteiskuntaan. (Nuorisolaki 13 §.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö kehittää nuorten työpajatoimintaa sekä avustaa toimintaa aluehallintovirastojen kautta myönnettävillä valtionavustuksilla (Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö s.a). Käytännössä kehittämistehtävä on kuitenkin annettu kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskukseksi, jonka pääasiallisena toteuttajana toimii Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus s.a).

Työpajojen keskeinen menetelmä, valmennus, voidaan jakaa neljään pienempään kategoriaan: yksilövalmennuksen avulla tuetaan mm. arjenhallintaa ja toimintakykyä, työvalmennuksen avulla kasvatetaan ammatillista osaamista ja työelämätaitoja, ryhmävalmennuksen tehtävä on vahvistaa ryhmä- ja sosiaalisia taitoja ja puolestaan työhön valmennuksella tuetaan avoimille työmarkkinoille työllistymisessä (Työpajatoiminnan käsitteet 2021). Käytännössä valmennusta tuetaan todella monenlaisissa työpajoissa. Vuonna 2017 Suomessa on ollut vuonna 2017 eniten puu-, tekstiili- ja starttipajoja (Palo 2019, 23). Jos työpajatoimintaa kuvattaisiin prosessilla, niin starttivalmennus tai -paja on etsivän nuorisotyön jälkeen matalimman kynnyksen työpajatoimintaa, jota toteutetaan yksilö- ja ryhmävalmennuksen keinoin ja jota on mahdollista liittää sosiaalihuoltolain mukaiseen sosiaaliseen kuntoutukseen (Palo 2019, 42, 137). Matalan kynnyksen nuorten työpajatoiminnassa on huomattu arjenhallinnan tukemisen toimivan syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä (Myllyniemi 2015a, 6).

Opinnollistaminen on kokonaisuus, joka pitää sisällään oppimisympäristön tunnistamisen, valmentautujalle kertyvän osaamisen tunnistamisen ja osaamisen osoittamisen näytöin. Osaaminen todennetaan osaamistodistuksella tai muulla dokumentilla ja myös näytöillä on mahdollista toteuttaa osaamisen todentaminen. Työpajan tunnistamisessa oppimisympäristöksi apuna käytetään ammatillisen perustutkinnon perusteita. Koska työpajalla tapahtuva toiminta on pikemminkin non-formaalia oppimista kuin koulutuksen järjestäjän organisoimaa virallista toimintaa, ei osaamisen todistuksella ole virallista statusta tutkinnoissa. Sen sijaan yhteistyöllä oppilaitosten kanssa varmistetaan, että osaamistodistus voidaan tunnustaa osaksi tutkinnon osaa, tutkinnon osaksi tai jopa kokonaisuksi tutkinnoiksi. Yksi työväline oppimisympäristöjen luotettavaan kuvaamiseen on PAIKKO-järjestelmä, jossa oppimisympäristön kuvaamiseen osallistuu myös ulkopuolinen taho. Kyseessä on selainpohjainen työkalu, josta saatavaa raporttia voidaan käyttää ammattitaitovaatimuksia osoittavana osaamistodistuksena. (Maskonen ym. 2019, 19, 21, 52.)

Oppimisympäristön tunnistamisessa työpajan toimintaa verrataan valittuun tutkinnon osan perusteisiin ja tarkoituksena on löytää vaihtoehto, joka voidaan kokonaisuudessaan toteuttaa työpajalla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työpajan toiminta käydään koulutuksen järjestäjän kanssa järjestelmällisesti läpi ja tästä laaditun raportin ensisijainen kohderyhmä ovatkin juuri koulutuksen järjestäjät. Osaamistodistuksessa tulisi ottaa huomioon, että työpajan henkilökunta hallitsee valitun tutkinnon osan sisällöt sekä osaamisen tunnistamisen peruseriaatteet. Näyttöjen toteuttamisessa on huomioitava, että itse arvioinnista sekä arvioijien perehdyttämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä, mutta on suositeltavaa osallistaa arviointiin mukaan myös näyttöympäristön, tässä tapauksessa työpajan, henkilökuntaa. (Opinnollistaminen s.a.)

Syksyllä 2021 on päivitetty työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön linjauksia. Yhteistyön perusteella työpajojen valmentautujilla on mahdollista saada opiskelupaikka koulutuksen järjestäjiltä ja toisaalta ne opiskelijat, jotka tarvitsevat laajempaa, yhteisöllistä tukea, voivat koulutuksen järjestäjän toimeksiannosta siirtyä määrääjäksi työpajalle suorittamaan henkilökohtaisen opetus-suunnitelman eli HOPS:n tai henkilökohtaisen opetus- ja kuntoutussuunnitelman eli HOKS:n mukaisia opintoja. Työpajat voivat toimia oppivelvollisuuden uudistamisen jälkeenkin vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä myös tutkintoon

valmentavassa koulutuksessa. Oppivelvollisten tulisi kuitenkin ennen työpajakaksoa hakeutua nivelvaiheen tai tutkintoon johtavaan koulutukseen, josta koulutuksen järjestäjä voi ohjata velvollisen työpajalle työpajan ja koulutuksen järjestäjän sopimukseen perustuen. (Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2021, 2 & 6-7.)

3.3 Ryhmätoiminta

Yksi pitkään käytetyistä menetelmistä, ellei jopa erityinen ammattiosaaminen, on ryhmien hyödyntäminen nuorisotyössä. Kalliolan ym. (2020, 112) mukaan ryhmä määritellään joukoksi ihmisiä, jossa jäsenet tunnistavat toisensa ja kokevat kuuluvansa ryhmään. Haslam ym. (2012, 72) puhuvat *sosiaalisesta identiteetistä*, joka on yksilön tunne sisäistämästään ryhmän jäsenyydestä, mikä puolestaan antaa mahdollisuuden puhua itsestä ja muista ryhmän jäsenistä termillä ”me”.

Haslam. ym. (2012, 73) kertovat kuinka yleisesti ottaen ihmisillä on kolmenlaisia syitä liittyä ryhmään: ryhmän toiminnasta pidetään, ryhmässä olevista ihmisistä pidetään ja ryhmä on keino tyydyttää yksilön tarpeita. Jotta ryhmästä kuitenkin saadaan onnistuneita kokemuksia ja siihen olisi helppo liittyä mukaan, on Kalliolan ym.(2010, 112) mukaan ryhmäytymisellä tässä suuri merkitys. Kyseessä on prosessi, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta ja luottamusta tietoisesti edistetään siten, että ryhmän ilmapiiri muuttuisi luottamukselliseksi ja turvalliseksi (Kalliola 2010, 112-113). Käytännössä ryhmäytymisellä edesautetaan depersonalisoitumisen prosessia, jossa ihminen kokee itsensä ja muut sisäryhmän jäseniksi sekä alkaa kokemaan sosiaalista samaistumista (Haslam ym. 2012, 82-83).

Ryhmäytyneessä ryhmässä opitaan Kalliolan ym. (2010, 114) mukaan monia sosiaalisia taitoja sekä erilaisia rooleja, joita ryhmä tarvitsee, kuten kannustaja, varoittelija jne. Voidaan puhua jopa oppimiskokemuksista, jolloin nuori voi oppia empatiakykyä, erilaisuuden sietämistä, turvallisuutta, hyväksyntää ja tunteiden tunnistamista (mts. 114). Sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan sosiaalinen vuorovaikutus onkin jopa välttämätöntä uuden oppimiselle, koska oppiminen konstruoituu vuorovaikutustilanteissa ja tapahtuu sosiokulttuurisissa konteksteissa (Kauppila 2007, 42 & 48). On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota

siihen, että sosiaalisista tilanteista voidaan oppia sitten, kun ne on ymmärretty oppimistilanteiksi: vasta kokemusten tutkiminen ja tiedon kokeminen tietona mahdollistavat oppimisen (Ojanen 2006, 98-99).

Kaikilla ryhmillä on sama elinkaari riippumatta siitä, onko kyseessä kesäleiri vai useita vuosia koossa pysyvä opiskeluryhmä. Lyhytkestoisissa ryhmissä prosessit tapahtuvat vain erittäin paljon nopeammin. Ryhmänohjaajan on tärkeä hahmottaa, missä vaiheessa elinkaarta ryhmä milloinkin on menossa sekä huomioida ryhmädynamiikka, joka kertoo ryhmäläisten keskinäisistä suhteista ja rooleista. Pelkästään onnistuneet kokemukset eivät kehitä ja auta ryhmää oppimaan, vaan turvallisessa ryhmässä myös epäonnistumiset auttavat koko ryhmää kehittymään. (Kalliola ym. 2010, 108-109.)

3.4 Aiemmat tutkimukset nuorten arjenhallinnasta ja ryhmätoimintojen vaikuttavuudesta

Nuorisobarometrissa 2015 selvitettiin 15–29-vuotiaiden nuorten arjenhallintataitoja kahdeksan eri arkitoiminnan sujuvuudessa. Yleisesti ottaen nuoret arvioivat selviävänsä näistä toiminnoista hyvin, erityisesti ruuanlaitosta ja kaupassakäynnistä. Sen sijaan pyykinpesu, siivoaminen, normaalin vuorokausirytmien säilyttäminen sekä pankki- ja veroasioiden hoitaminen olivat toimintoja, joista jopa kolmasosa vastaajista koki selviävänsä vain kohtalaisesti. Vastaukset olivat sukupuolittuneita siten, että työvoimaviranomaisten kanssa asiointissa sekä pankki- ja veroasioiden hoitamisessa eroja ei ollut, mutta kaikissa muissa toiminnoissa pojilla oli enemmän vaikeuksia. Edistyneet tasa-arvoasenteet eivät välttämättä siis ole siirtyneet käytäntöön ja toteutuneeseen työnjakoon miesten ja naisten välillä naisten käyttäessä edelleen miehiä enemmän aikaa kotitöihin. Vanhoilla sukupuolieroilla voi olla kielteisiä vaikutuksia poikien arjenhallintataitojen oppimiseen. (Myllyniemi 2015b, 24-26.)

Nuorisobarometrin mukaan arjenhallintataitoihin positiivisesti vaikuttavat tekijät olivat korkea koulutustausta sekä avo- tai avioliitossa asuminen. Arkitoimista selviytyi myös paremmin, jos koki kuuluvansa osana suomalaista yhteiskuntaa. Nuoret, jotka selviytyivät hyvin arkitoimista, olivat myös muita tyytyväisempiä elämäänsä. Vanhempien erolla, vanhempien koulutustaustalla tai lapsuuden

perhetyypillä ei ollut vaikutusta arjen taitoihin, mutta vanhempiensa luona asuvat selvisivät arjen taidoista kaikkein heikoimmin. Lapsuudenkodin ongelmat, erityisesti alkoholismi tai vakavat ristiriitaongelmat, saattoivat olla joissain tapauksissa yhteydessä heikkoihin arjenhallintataitoihin. (Myllyniemi 2015b, 26, 83, 93.)

Nuorisobarometrin kyselyssä löydettiin myös yhtäläisyyksiä arjen- ja elämänhallinnan välille, sillä kyselyn muuttujista pystyttiin löytämään osoittimia, jotka kertoivat selviytymisestä, pystyvyyden tunnosta, itsetunnosta ja sosiaalisesta luottamuksesta. Nuoret kokivat pärjäävänsä elämässään paremmin, mitä parempi heillä oli toimeentulo, mitä nuorempana he olivat itsenäistyneet ja mitä vähemmän riippuvaisia he olivat taloudellisesta tuesta. Vaikutti myös siltä, että lapsuuden perustarpeista huolehtimisen puutteet lapsuudessa lisäsivät nuorten arjenhallintataitoja, mitä voidaan selittää sillä, että nuori on joutunut ottamaan vastuuta itsestään jo varhain. (Myllyniemi 2015b, 27-28, 31.)

Kouluttamattomuus tuottaa eniten heikkoa käytännön arjen hallintaa. Lapsuudenperheen taloudelliset ongelmat ja vanhempien työttömyys ennustivat eniten ongelmia arjenhallintaan erityisesti talouden hallinnan näkökulmasta. Tähän vaikutti myös vanhempien matala koulutustaso, joka toisaalta on yhteydessä taloudellisiin ongelmiin ja työttömyyteenkin. Erityisesti pelkästään perusasteen suorittaneilla talouden hallinnassa oli ongelmia, jolloin voidaan ajatella koulutuksen suojaavan lapsuudenperheen vaikeuksien vaikutukselta. Kaikki lapsuudenperheen ongelmia kuvaavat tekijät olivat yhteydessä myös sosiaalisten suhteiden hallintaan ja tietyt ongelmat näyttivät tuottavan myös yksinäisyyttä nuorilla aikuisilla. Sen sijaan käytännön arjen hallintaan merkittävimmäksi tekijäksi nousi vanhempien alkoholismi, mikä sinänsä on uskottavaa, jos alkoholistiperheen arjenhallinta on muutenkin heikkoa. (Kestilä ym. 2016, 129-130.)

Härkösen Pro Gradu -tutkielman tuloksissa lappilaiset yhdeksäsluokkalaiset arvioivat omat arjenhallintataitonsa sujuviksi ja suurin osa tutkimukseen vastajista kokivat vanhempiensa auttavan heitä mm. tulevaisuuden suunnittelussa. Huonoimmaksi asiaksi nuoret arvioivat koulunkäynnin sujuvuuden, mikä on linjassa valtakunnallisten tulosten kanssa. Kysyttäessä elämäntavoista tulokset olivat samansuuntaiset, mutta kysymykset sisälsivät myös eniten nuorten omaa harkintaa ja toisenlaiset kysymyksenasettelut olisivat voineet muuttaa tuloksia.

Hyvät perhesuhteet vaikuttivat myös positiivisesti yhdeksäsluokkalaisten arjenhallintakokemukseen. Vastaavasti huonot perhesuhteet tuottivat vähäistä arjenhallintakokemusta, minkä voidaan ajatella olevan ymmärrettävää, koska arkikin eletään yhdessä perheen kanssa. Vähäiset arjenhallintakokemukset vaikuttavat negatiivisesti myös tuetuksi tulemiseen ts. vajeet arjenhallinnassa vaikuttavat myös yhteiskunnassa pysymiseen ja osallisuuteen. Tutkimustulokset resonoivat Maunun (2018) tuloksiin, joissa nuorten toiveena oli turvallinen ja säännöllinen arki. (Härkönen 2021 68-69, 81-82.)

Sirviö on huomannut ryhmätoiminnan positiivisen merkityksen ja erityisesti sen jäsenten välisen merkityksen osallistujille. Osallistujien hyvinvointiin ja aktiivisuuden kohentumiseen vaikutti ryhmässä muodostuneet ystävyys-suhteet ja kontaktit. Osa nuorista koki, että vaikka toiminta itsessään oli koettu mielekkäänä, niin he olisivat saattaneet lähteä toiminnasta pois ilman muita ryhmäläisiä ja vertaisia. Muutosten näkeminen muissa ryhmäläisissä oli auttanut näkemään myös omassa elämässä tapahtunutta edistymistä. Myös ohjaajia haastattellessa yhteisenä kokemuksena oli huomata osallistujien kiinnittyneen toimintaan loppuun saakka juuri ryhmäprosessin ansiosta. Esimiesten haastattelussa nostettiin esille, kuinka jatkopolutuksia tärkeämpää nuorten on päästä kokemaan hyväksyntää vertaisryhmässä. Kritiikkiä esitettiinkin yhteiskunnalle siitä, ettei tällaista asiaa arvosteta toimintoja arvioitaessa. (Sirviö 2017, 49-50.)

Sirviön löytämiä tuloksia oli myös empatiakyvyn ja erilaisuuden hyväksymisen oppiminen ryhmän kautta. Kulttuurisen nuorisotyön menetelmien avulla parkki-toiminnoissa nuoret saivat tutkailla esimerkiksi eri uravaihtoja ilman pelkoa painostamiseen tietylle alalle ja kulttuurisen nuorisotyön menetelmät mahdollistivat nuorten itsetutkiskelun. Nuoret toivat vastauksissaan esille myös oppimiaan konkreettisia arjen taitoja ja muuta toiminnassa tullutta osaamista kuten nuotien lukemista ja maalaamista. Sitoutuminen toimintaan jo itsessään opetti nuorille arjen taitoja, sillä heidän täytyi oppia pysyttelemään vuorokausirytmissä ja lisäksi se vei pois ei-toivotuista asioista kuten päihteiden käytöstä. Nuoret kokivat saaneensa myös mielenterveydellistä apua. Ohjaajat toivat esille, kuinka nuorten kokemus näkyväksi tulemisesta rakensi heihin minäpystyvyyttä. (Sirviö 2017, 54-58.)

Samankaltaisia tuloksia löysi myös Hakkarainen. Hänen tutkimuksensa haastateltavat kertoivat saaneensa kokemuksen joukkoon kuulumisesta. Paja sekä toimintaan osallistuneet oli koettu jopa ”yhtenä, suurena perheenä”. Tärkeänä oli pidetty myös itse työpajan valmentajia, jotka olivat olleet helposti lähestyttävinä ihmisinä valmentautuville apuna ja tukena. Kuntouttavassa työtoiminnassa oleminen ei ollut avannut ovia työmarkkinoille, mutta se oli parantanut arjen rutiineja ja aktivoinut heitä muun elämän saralla. (Hakkarainen 2017, 45, 48.)

Pekkarisen löytämänä tutkimustuloksena yhdeksäsluokkaisilla tapahtui positiivisia elämännhallinnallisia muutoksia työpajatoiminnan aikana. Nuoret kokivat oppimisen olleen mielekkäämpää ja non-formaalina oppimisympäristönä toimiva työpaja edesauttoi kehittymistä yhdessä nuorelle tärkeiden sosiaalisten suhteiden kanssa. Kahden edellä mainitun seikan toteutuessa nuorten oli mahdollista kokea myös motivaation kasvua. Päätulokseksi olivat kuitenkin aineistosta löytyneet viisi kokemuksen ulottuvuutta, jotka ovat kouluviihtyvyys, sosiaaliset suhteet, selviytymisvoimavarat, voimavaraisuus sekä elämäntyytyväisyys, missä kaikissa nuoret olivat siis kokeneet positiivista edistymistä. Kaikki tutkimukseen osallistuneet nuoret kokivat hyötynensä työpajajaksosta ja pitäneen sitä merkityksellisenä elämänjaksona. (Pekkarinen 2020, 33-35.)

Tutkimusten valossa voitaneen todeta, että yleisesti ottaen nuorten arjenhallintataidot ovat hyvällä mallilla, joskin ainakin Nuorisobarometrin tulosten perusteella ne ovat paremmin hallussa tytöillä kuin pojilla (Myllyniemi 2015b, 24-26). Arjenhallintaan positiivisesti vaikuttavia tekijöitä vaikuttaisivat olevan korkea koulutustaso, osallisuuden kokeminen, avio- tai avoliitto sekä hyvät perhesiteet. Vastaavasti huonot perhesiteet ja lapsuudenperheen ongelmat, erityisesti alkoholismi, vaikuttavat negatiivisesti arjenhallintataitoihin. Aivan erityisenä negatiivinen tekijä on kouluttamattomuus tai alhainen koulutustaso. Lisäksi tutkimusten mukaan pienryhmätoiminnalla nähdään useita positiivisia vaikutuksia nuorissa, kuten arjenhallinnan kehittyminen. Hyvät ryhmäkokemukset tuottavat myös osallisuuden kokemusta, mikä itsessään onkin yksi arjenhallintaan positiivisesti vaikuttava tekijä.

4 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS

4.1 Tavoite

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa näkökulmana kehittämistyöhön on innovaatioiden tuottaminen ja tutkiminen. Tässä näkökulmassa luodaan täysin uudenlaista palvelua tai prosessia, joka tuottaa monenlaisia hyötyjä kaupunkiorganisaatiolle ja koulutuskeskukselle, sillä se tullaan toteuttamaan myös käytännössä (Ojasalo ym. 2009, 39). Kehittämistyön tavoitteena on nuorten arjenhallinnan tukeminen Kulttuuriverstaan Roti-ryhmässä. Tavoitteen saavuttamiseksi Rovaniemen koulupalveluiden kanssa on sovittu historian viimeisen 10-luokan hyödyntämisestä kehittämistyössä siten, että se toimii Roti-ryhmän kokeiluryhmänä kehittämistyön ajan.

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö on spiraalimaisesti etenevä prosessi, jota voidaan kuvailla toistuvina kehinä. Yksi kehä pitää sisällään kehittämistoiminnan tehtävät eli perustelun, organisoinnin, toteutuksen ja arvioinnin. Sen sijaan, että prosessi alkaisi ja loppuisi lineaarisesti edellä kuvattujen tehtävien tultua valmiiksi, jatkuukin prosessi synnyttämällä uuden kehän. Spiraali sisältää useita peräkkäin toteutettuja kehiä, jolloin kehittämisprosessi on jatkuvaa ja kehittyvää. Sitä myös arvioidaan reaaliaikaisesti. Arvioinnin seurauksena kaikkia kehän tehtäviä täsmennetään ja näin myös koko kehittämistoiminta täsmentyy prosessin aikana. Keskeisin kohta spiraalissa onkin siis ”solmukohta” eli arviointivaihe, jossa varsinainen kehittämistyö tapahtuukin. Usein kehittämistyössä syntyy myös ”sivuspiraaleja” eli sivuprosesseja, joita joudutaan kehittämään pääprosessin yhteydessä tai rinnalla. Kaiken onnistumisessa tärkeää onkin kehittämistyön seuranta eli dokumentointi. (Toikko & Rantanen 2009, 66-67, 70, 80.)

Kehittämistyön organisointiin kuuluu myös toimijoiden organisointi, jolloin käytännössä kehittämistyöhön osallistuvat kaikki, joita kehittämistyö koskettaa (Toikko & Rantanen 2009, 58). Tällainen työryhmä vastaa käytännön kehittämistyöstä (mts. 59). Muodostimme näin ollen kehittämistyötä varten työryhmän, josta käytimme kehittämistyön aikana nimeä ”kehittäjäryhmä”. Kokoonpano hie-man vaihteli kehittämistyön alkuvaiheessa, mutta vakiintui käsittämään lopulta viisi henkilöä: minä opinnäytetyön tekijänä sekä etsivänä nuorisotyöntekijänä,

nuorisopalveluiden esimies, Roti-ryhmän yksilövalmentaja, 10-luokan opettaja, joka on valtuutettu kehittämään koko TUVA-koulutuksen paikallista suunnitelmaa sekä Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden oppivelvollisuuskoordinaattori.

4.2 Pienryhmätoiminta toimenpiteenä

Toimenpiteenä tavoitteen saavuttamiseksi Roti-ryhmä toteutetaan pienryhmätoimintana eli käytännössä ryhmän muodostaa Rovaniemen kaupungin historian viimeinen 10-luokka. Ryhmätoiminnan tukemiseksi toimenpiteeseen kuuluu myös perehdytysoppaan rakentaminen. Oppaassa otetaan huomioon arjenhallinnan eri osa-alueet ja sen pohjalta Roti-ryhmän toiminta voidaan opinnollistaa TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosaan Rovaniemen kaupungin koulupalveluiden sekä koulutuskeskus REDUn yhteisellä sopimuksella jo ennen kuin Roti-ryhmästä laaditaan oppimisympäristön tunnistamisraportti PAIKKO-järjestelmään.

Toiminnan ja kehittämistyön pohjana käytetään TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan perusteita. Roti-ryhmän toiminta on tarkoitus toteuttaa niin, että se tulisi vastaamaan ko. koulutusosan sisältöjä, mutta koska TUVA-koulutus alkaa kuitenkin vasta lukuvuoden 2022 alussa, jää 10-luokan opettajan tehtäväksi huolehtia, että kehittämämme sisällöt sopivat myös 10-luokan tämänhetkiseen opetussuunnitelmaan. 10-luokan opetussuunnitelmaa tai sen sopivuutta ei avata tähän tutkimukseen, koska aihe rajautuu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Tämän kehittämisprosessin jälkeisen lukuvuoden jälkeen 10-luokka muutoinkin integroituu TUVA-koulutukseen, jolloin nykyinen opetussuunnitelma poistuu käytöstä.

4.3 Kehittämismenetelmät

Aivoriihityöskentely

Aivoriihityöskentelyssä on tarkoituksena ideoida Roti-ryhmään sisältöjä, joita 10-luokkalaiset saapuvat käytännössä tekemään ja kokeilemaan lukuvuonna 2021-2022. Sisältöjen on tarkoitus muodostua TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosien teemoista, jotka laitetaankin aivoriihityöskentelyssä esille ideoinnin pohjalle.

Aivoriihi-menetelmän tarkoituksena on tuottaa uusia ideoita, joita menetelmän esivaiheessa tulisi pystyä ilmaisemaan täysin vapaasti ilman sensuuria. Esivaiheessa asetetaan ja rajataan aivoriihen tavoitteet ja ryhmän vetäjä (tässä tapauksessa opinnäytetyön laatija) kertoo toimintaperiaatteet. Ideoita ei tarvitse tässä vaiheessa perustella ja niiden arvioiminen on kiellettyä. Vasta valintavaiheessa tuotettuja ideoita tarkastellaan kriittisesti ja niitä arvioidaan vetäjän ohjeiden mukaan. Demokraattisella työskentelyllä valitaan toteuttamiskelpoisin idea. Aivoriihen etuna on, että mikäli työskentelyyn on saatu mukaan kaikki henkilöt, joita ratkaisut koskettavat, ovat he myös sitoutuneempia ratkaisuihin pääsytään osallistumaan niiden luomiseen. (Ojasalo ym. 2009, 45, 145-147.)

Havainnointi

Kehittäjäryhmän aivoriihityöskentelyn lisäksi kehittämistutkimuksessa tullaan hyödyntämään havainnointia. Tarkoituksena on havainnoinnin avulla seurata toimivatko aivoriihityöskentelyssä ideoidut sisällöt ja toiminnot käytännössä, miten nuoret ottavat ne vastaan ja tukevatko ne nuorten arjenhallintataitojen kehittymistä. Havainnointimateriaalia käydään läpi kehittämistyön ”solmukohtien” arviointipalavereissa arvioinnin tukena ja kehittämistoimintaa ohjaavana työkaluna. Koulupalveluiden tutkimusluvan lisäksi 10-luokkalaisilta tullaan pyytämään suostumus havainnointiin ja varsinaista havainnointia tullaan suorittamaan vain suostumuksen antaneiden osalta.

Havainnoinnin avulla on mahdollista saada tietoa ihmisen käyttäytymisestä tämän luonnollisessa toimintaympäristössä. Havainnointi ei ole satunnaista katselua, vaan systemaattista tarkkailua. Erityisesti tämä menetelmä sopii kehittämistehtäviin, joissa seurataan yksilön toimintaa ja vuorovaikutusta muiden kanssa. Sitä on mahdollista käyttää kyselyjen tai haastattelujen tukena tai niin, että esimerkiksi haastatteluilla täydennetään havainnointituloksia. Havainnoinnin avulla voidaan todentaa, toimiiko ihminen toimintaympäristössä siten kuin hän väittää toimivansa. Tärkeää havainnoinnissa on saada kirjattua havainnot välittömästi muistiin. Tämän vuoksi havainnointiin suositellaankin videointia, valokuvausta tai äänittämistä, jolloin toisaalta havainnoijan huomio ei keskity kirjaamiseen, vaan hän pystyy täysin keskittymään oleelliseen ja palaamaan materiaaliin myöhemmin uudestaan. Tärkeää on pystyä havainnoimaan kohteita kokonaisvaltaisesti eleitä, ilmeitä, asentoja ja liikehdintää myöten. (Ojasalo 2009, 103-104.)

Kehittäjäryhmässä pohdittiin kuitenkin videoinnin ongelmia tässä kohderyhmässä: videokuvaamisen pelko saattaisi ohjata nuoret käyttäytymään toisin kuin he muutoin tilanteessa käyttäytyisivät. Tämän johdosta havainnointi päätettiin toteuttaa mahdollisimman huomaamattomasti ja yksinkertaisesti. Ojasalon luettelemista havainnointimenetelmistä havainnointipäiväkirjan ylläpitäminen on kenties huomaamattomin ja nuorten mielestä vähiten arveluttava havainnointikeino.

Tietynlaista huomaamattomuutta voidaan lisätä myös osallistavalla havainnoinnilla, joka voidaan toteuttaa vaikkapa työntekijän roolissa. Ottipa havainnoija minkä roolin tahansa, on hänen tärkeää kyetä havainnoimaan myös omaa vaikutustaan havainnoitavaan kohteeseen. Vieraillemalla useampaan otteeseen havainnoitavan kohteen luona ja tekemällä itseään tutuksi pystytään vähentämään omaa vaikutusta toiminnassa. Toisaalta tämä saattaa myös madaltaa kynnystä havainnoitavilla siihen, että he ylipäättään suostuvat havainnointiin. (Ojasalo ym. 2009, 104-105.)

Varsinaisen havainnointipäiväkirjan täyttäminen on kaksivaiheinen. Pidän mukani muistivihkoa, johon kirjoitan välittömästi ylös näkemiäni havaintoja ryhmän toiminnasta, nuorten reaktioista ja menetelmien toimivuudesta. Tämän jälkeen kirjoitan muistivihkoon kirjaamani havainnot puhtaaksi tietokoneelle. Mikäli havaintojen välitön kirjaaminen ei ole mahdollista osallistavan havainnoitavan vuoksi eli toisin sanoen olen etsivänä nuorisotyöntekijänä kiinni toiminnassa siten, ettei kirjaaminen ole mahdollista, niin pyrin kirjoittamaan havainnot ylös muistivihkooni jälkikäteen mahdollisimman nopeasti niiden ollessa vielä tuoreina muistissa.

Arviointi

Arviointia on siis tarkoitus suorittaa sekä formatiivisesti (vaiheittaisesti), että summatiivisesti (kokoavasti). Formattiivisen arvioinnin vahvuuksia tämänkaltaisessa kehittämistyössä on se, että arviointia kohdistetaan pelkän lopputuloksen sijaan mm. työmenetelmiin, vaihtoehtoisten ratkaisujen sujumiseen, interventioiden onnistumiseen ja käytännön työotteisiin. Tästä voidaan käyttää termiä realistinen evaluaatio, joka etenee sykleittäin: yhdeksi sykliksi voidaan laskea

jonkin työkokonaisuuden valmiiksi tulemisen. Esimerkiksi tässä kehittämistyössä yhdeksi sykliksi voitane laskea yhdestä aivoriihityöskentelystä saatujen ratkaisujen käytännön kokeilemisen 10-luokkalaisilla eli Roti-ryhmäläisillä. Yhden syklin päätyttyä arvioidaan siis Roti-ryhmän sisältöjen toimivuutta ja kehitetään toimintaa arvioinnin pohjalta. (Anttila 2007, 61, 85, 97.)

Lisäksi realistisen evaluaation yhteydessä puhutaan *mallintamisesta*, jossa kuvataan kohteen muuttamista sen omassa kontekstissaan. Mallinnuksessa esitetään yhteyttä teorian, kontekstin, toimenpiteiden sekä tulosten välille. Anttila esittää neljä kysymystä, joita tullaan tässäkin kehittämistutkimuksessa hyödyntämään arviointivaiheissa:

- Mikä toimii?
- Kenelle (mille taholle) se toimii?
- Ketä ja mitä varten se toimii ja mihin tarpeisiin se vastaa?
- Missä olosuhteissa se toimii? (Mts. 69.)

Triangulaatio tarkoittaa useamman kuin yhden menetelmän hyödyntämistä tulosten saavuttamiseksi, minkä vuoksi siitä käytetään myös termiä ristiinvalidointi, jolloin tuloksille on mahdollista saada suurempi luotettavuusaste. Pelkkä Roti-ryhmän työntekijöiden, havainnoijan ja kehittäjäryhmän itsensä tekemä arvio toiminnasta saattaa nostaa houkutusta uskoa tuloksiin vailla kritiikkiä. (mts. 143.)

Näin ollen arvioinnin tueksi on otettu etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa käytetty Sovari-mittari. Sovari on Into ry:n laatima itsearviointimittari etsivän nuorisotyön ja työpajajoen asiakkuuksissa oleville nuorille. Kyseessä on sähköinen itsearviointilomake, jonka nuoret pystyvät täyttämään anonyymisti esim. puhelimen välityksellä. Kyselyssä keskitytään luvussa 3.1 esitettyihin sosiaalisen vahvistamisen viiteen osa-alueeseen, mutta tämän lisäksi nuoret saavat kyselyssä vastata mm. etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan laatuun ja työntekijöiden saatavuuteen sekä antaa avointa palautetta. Vuoden 2020 tulokset tuotettiin 122 etsivän nuorisotyön organisaatiolle ja 120 työpajalle, jolloin voidaan puhua laajasti käytössä olevasta mittarista. Tuloksia tuotetaan alueellisesti, organisaatiokohtaisesti ja työpajajyksiköittäin. (Sovari-vaikutusmittari s.a.)

Kehittämistyön lopussa täytyy tehdä summatiivinen arviointi, jossa arvioidaan kokonaistulosta verrattuna etukäteen asetettuihin tavoitteisiin. Tällöin toistuneiden arviointikierrosten tulokset sekä muu tutkimusaineisto kootaan yhteen ja tavoitteiden saavuttamisen lisäksi arvioidaan ydintoimintojen toimivuutta, prosessin suunnittelun ja toteutuksen onnistumista, toteutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä sekä tulosten hyödynnettävyyttä ja toivottavuutta. Myös mahdollinen taustalla oleva teoria voidaan tarkastaa ja tehdä tarvittaessa teorian tarkastusta. (Anttila 2007 85, 97-99.)

5 KEHITTÄMISTYÖN ETENEMINEN

5.1 Toiminnan organisointi

Kehittämistyö alkoi nopealla aikataululla, sillä nuorisopalveluiden esimies ja koulupalvelut olivat aloittaneet keskustelun TUVA-koulutuksen yhdistämisestä nuorten työpajatoimintaan jo aiemmin keväällä 2021. Huhtikuussa nuorisopalvelut sai myönteisen valtionavustuspäätöksen, mistä ehti kulua vain kaksi viikkoa, kun esimieheni kanssa päätimme opinnäytetyöni aiheeksi tämän kehittämistyön. Kehittämistyötä varten hain Rovaniemen kaupungin koulupalveluilta tutkimuslupaa toukokuussa 2021 ja se hyväksyttiin kesäkuussa 2021. Tutkimusluvan mukaan kehittämistyön tulisi olla valmiina esiteltäväksi Rovaniemen koulupalveluille huhtikuussa 2022. Tutkimuslupa sisälsi myös luvan hyödyntää nykyistä 10-luokkaa kehittämistyön aikana.

Käytännössä kehittämistyön suurien linjojen aikataulutusta muodostui seuraavanlaiseksi:

suunnitteluvaihe: touko-heinäkuu 2021

toteutusvaihe: elokuu 2021 – huhtikuu 2022

arviointivaihe: huhti-toukokuu 2022.

Kaikkiaan kyseessä oli n. vuoden kestävä prosessi, jonka varsinainen kehittämistyö (toteutusvaihe) kesti n. kahdeksan kuukautta. Kaikkiaan 10-luokassa oli kehittämistyön aikana yksitoista nuorta, joista osa saapui luokalle eri vaiheissa lukuvuotta. Kehittäjäryhmän kokoonpano vaihteli hieman kehittämistyön aikana. Koko kehittämisprosessin ajan kokoonpanossa oli mukana luonnollisesti

allekirjoittanut kaksoisroolissaan niin opinnäytetyön tekijänä kuin etsivänä nuorisotyöntekijänä, nuorisopalveluiden esimies, 10-luokan opettaja sekä Kulttuuriverstaan yksilövalmentaja. Aivan alussa mukana oli myös toinen etsivä nuorisotyöntekijä, mutta joka jäi sittemmin prosessista pois. Sen sijaan matkan varrella mukaan liittyi syyskuussa täysin uudessa tehtävässä aloittanut oppivelvollisuuskordinaattori, joka tämän jälkeen kulkikin matkassa mukana prosessin loppuun asti.

5.2 Ensimmäinen kehä

5.2.1 Kehittämistyön aloittaminen ja ensimmäinen aivoriihi

Kehittämistyö päästiin aloittamaan vasta kehittäjäryhmän kesälomien jälkeen elokuussa 2021. Tiettyjä päätöksiä oli pystytty tekemään kuitenkin jo ennen työntekijöiden kesälomia. Tällöin oli sovittu, että 10-luokkalaiset tulisivat olemaan työpajalla eli Monitoritalo Monden tiloissa viikon jokaisena torstaina ja perjantaina. Peräkkäisten päivien uskottiin tuovan jatkuvuutta, selkeyttä ja rutiiinia 10-luokan työskentelyyn. Tässä vaiheessa oli myöskin jo päätetty, että 10-luokkalaisilla oli tulossa syksyllä kuuden viikon työharjoittelu sekä syysloma, jolloin he eivät myöskään kävisi työpajalla. Kehittämistyön ensimmäinen kehä olisi siis selkeästi kestoltaan tuohon ensimmäiseen työharjoitteluun, syys-lokakuun vaihteeseen, asti.

10-luokalla aloitti kuusi tyttöä, joista osa tunsu toisensa entuudestaan, ja aloitus-tilanteessa ei ollut lainkaan poikia. Rovaniemen 10-luokat eivät koskaan ole olleet kovin isoja, mutta harvoin luokat ovat olleet myöskään näin sukupuolittuneita ja usein ryhmissä on ollut myös useita poikia. Uskoin, että tämä tulisi tuottamaan haasteita Roti-ryhmän tarpeellisuuden osoittamiselle, koska kirjallisuudesta nousevan teorian mukaan poikien arjenhallinta on tyttöjä heikompa, eikä tähän porukkaan ollut saatu nyt yhtään poikaa. Myös etsivän nuorisotyön tilastojen mukaan toisen asteen koulun keskeyttävät pojat tyttöjä useammin, jolloin todennäköisesti tulevaan TUVVA-koulutukseenkin ohjautuu poikia tyttöjä enemmän. Mutta koskapa tämä asia ilmeni jo kehittämistyön alussa, uskoimme ehtivämme reagoimaan tähän asiaan vielä myöhemmin ja pohtia kehittämistyön aikana tarvitsisiko Roti-ryhmän kokeiluryhmään saada myös poikia mukaan.

Roti-ryhmään saatiin kuusi verrattain hiljaista tyttöä, mutta kukaan ei näyttänyt suhtautuvan vaikeasti siihen, että heidän pitäisi kahtena päivänä viikossa käydä Monitoritalo Mondella, vaan uutinen otettiin jopa ilolla vastaan liikkumisen helpottumisen vuoksi. 10-luokan fyysinen tila oli siirtynyt tänä syksynä Rovaniemen Ylikylän peruskouluun, jonne osan on vaikea kulkea esim. Ounasrinteen suunnalta eli toiselta puolelta kaupunkia. Monde puolestaan keskellä kaupunkia sijaitsevana toimipaikkana on logistiikan kannalta helppo kohde.

Ensimmäisellä kouluviikolla järjestin myös kehittäjäryhmän ensimmäisen aivoriihin. Loin aivoriihestä sellaisen, jossa Roti-ryhmän toimintaa lähdettiin rakentamaan eniten ääniä saaneiden ideoiden pohjalta. Päätin osallistua myös itse aivoriihityöskentelyyn pitkän työkokemukseni ja näkemyksieni johdosta. Aivoriihessä oli tarkoituksena suunnitella ideoita ja toimintaa pajapäiville lokakuun alkuun saakka, jolloin 10-luokkalaisten lähtisivät työharjoitteluun. Harmillisesti kehittäjäryhmämme toimi vajaana nuorisopalveluiden esimiehen ollessa aivoriihen aikaan vielä lomalla, mutta paikalla oli loput tuolloisesta kehittäjäryhmästä eli opinnäytetyön tekijä/etsivä nuorisotyöntekijä, toinen etsivä nuorisotyöntekijä, 10-luokan opettaja sekä yksilövalmentaja.

Paikkana oli Monitoritalo Monden kahvio, joka ei aivoriihen aikaan ollut vielä avoinna, joten täten häiriötekijöitä oli vähemmän. Pidin kahvilaa innovoivampana tilana kuin esim. neuvotteluhuonetta siksikin, että 10-luokkalaisten pajapäivät tultaisiin toteuttamaan pääsääntöisesti Monitoritalo Monden kahvilassa. Saisimme siis ideoida toimintaa autenttisessa ympäristössä.

Olin kiinnittänyt erääseen kahvilan pylvääseen tulosteen TUVAn koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan sisällöistä ja sen alle tyhjiä A3-arkkeja. Jokaiselle aivoriihen osallistujalle oli jaettu erivärisiä post-it-lappuja, mikä helpottaisi myöhemmässä vaiheessa omien lappujen tunnistamista. Toisaalta tämä olisi voinut aiheuttaa jonkinlaista kilpailua siitä, kenen lappuja pylväässä on eniten. En kuitenkaan kokenut sillä olevan suurta merkitystä, koska kaikkien lappuja/ideoita hyödynnettiin lopulta melko tasaisesti. Kerroin aivoriihen säännöt sekä siihen kuuluvat kaksi osaa: innovointi sekä sitä seuraava valintavaihe.

Ohjeistuksena innovoinnille oli, että ideoiden täytyi liittyä TUVA-koulutuksen sisältöihin ja että niiden tulisi sisältää harjoitteita, tekemistä, sisältöjä tai muuta sellaista toimintaa, joita Roti-ryhmän kanssa voitaisiin toteuttaa pajapäivinä. Tämän vuoksi koulutusosan perusteet oli kaiken aikaa nähtävillä, jotta sitä pystyi lukemaan ja hyödyntämään innovoinnin pohjana koko aivoriihen ajan. Toisten ja myöskin omien ideoiden sensuroiminen, moittiminen tai negatiivinen kommentointi oli tässä vaiheessa kiellettyä. Sen sijaan rohkaisevia kommentteja sai toki antaa. Innovaatioita tuli lopulta niin paljon (94 kappaletta), että jouduin laittamaan useita uusia tyhjiä arkkeja pylvääseen, jotta post it -laput mahtuivat niihin. Ideoiden kirjoittamiseen käytimme aikaa noin 25 minuuttia. Tämän jälkeen yhdistelin riittävän samankaltaisia lappuja toisiinsa (jos sama toiminto oli esitetty useampaan otteeseen), mutta en sallinut tässä vaiheessa muunlaisten kategorioiden tekemistä.

Kun kehittäjäryhmä oli alustavasti saanut perehtyä ideoihin, alkoi valintavaihe. Ohjeistin, että jokaiseen lappuun, jonka idea vaikutti omasta mielestä intuition perusteella tai sitten loogisesti ajateltuna hyvältä idealta toteutettavaksi, piirretäisiin raksi, mutta omia lappuja ei saanut kuitenkaan raksittaa. Päätin, etten aluksi rajoittaisi raksien määrää, vaan rajoitus tulisi vasta sitten, mikäli rakseja tulisi liikaa. Lopulta kävi niin, että saimme runsaasti (muttei kuitenkaan liikaa) lappuja, joissa oli useita rakseja ja nämä laput siirsin samalle arkille ensisijaisiksi ideoiksi. Laput, joihin jäi yksi rasti, jäivät toissijaisiksi ideoiksi ja laput, jotka eivät saaneet rakseja, olivat mahdollisesti myöhemmin käytettäviä ideoita. Tässä vaiheessa toisten lappujen/ideoiden tunnistaminen värien perusteella olisi saattanut vaikuttaa tulokseen, mutta kuten jo edellä kerroin, niin loppujen loppuksi kaikkien ideoita raksitettiin melko tasaisesti.

Kehittäjäryhmä oli kaikkienensa oikein tyytyväinen keksittyihin ideoihin. Totesimme, että osa ideoista oli kuitenkin teemoiltaan sellaisia, että vaikka ne ehdottomasti kannattaisi ottaa käyttöön, niin niiden ajankohta voisi kuitenkin olla myöhemmässä vaiheessa lukuvuotta. Lisäksi kehittäjäryhmä toivoi, ettei mitään ideaa heitettäisi hukkaan, jonka vuoksi myös rastittomien lappujen ideat kirjoitettiin puhtaaksi. Näissäkin lapuissa saattoi olla ideoita, jotka olivat esim. abstraktimpia ja saattoivat sen vuoksi joka tapauksessa toteutua (kuten yhteisölli-

syys). Yksilövalmentajan ja 10-luokan opettajan tehtäväksi jäi valita ensisijaisista tai toissijaisista ideoista ne, joita he tämän ensimmäisen kahdeksan viikon pajajakson aikana toteuttaisivat Roti-ryhmän kanssa.

Huolimatta siitä, että aivoriihen aika jäi lopulta tiiviiksi ja vaikka erityisesti aivoriihen alussa oli häiriötekijöitä, niin kehittäjäryhmä pääsi silti sellaiseen mielen-tilaan, jossa näitä ideoita oli helppo kirjoittaa ylös, mistä kertonee ideoiden suuri määräkin (94 kappaletta vielä ideoiden yhdistelyn jälkeenkin) vain neljän ihmisen voimin tehtynä. Lisäksi aivoriihessä vallitsi toisia kannustava ja kehuva tunnelma, mikä aivoriihen yksi tarkoitus toki onkin. Lisäksi keskustelimme, että ideoista näytti syntyvän kategorioita (kuten ruuanlaitto, asuminen jne.). Sovimme, että yrittäisimme löytää ideoista kategorioita, jotka mahdollisesti saattaisivat helpottaa ryhmän toiminnan organisointia sekä perehdytysoppaan laatimista tulevaisuudessa. Seuraavassa kehittäjäryhmän aivoriihessä tarkasteltaisiin yhdessä näiden innovaatioiden pohjalta syntyneitä kategorioita.

5.2.2 Roti-ryhmän toiminnan dokumentoitua ensimmäisen kehän aikana

Roti-ryhmän ensimmäisessä tapaamisessa Mondella oli jo tapahtunut ensimmäinen muutos 10-luokan kokoonpanossa, sillä yksi opiskelija oli lähtenyt opiskelemaan toisen asteen koulutusta. Tämä tulee olemaan jatkossakin TUVAKoulutuksen todellisuutta. Koko ensimmäisen kahdeksan viikon työpajajakson ajan ryhmässä oli hieman jännittynyt tunnelma, sillä uusia opiskelijoita saapui pariinkin otteeseen muuttamaan ryhmädynamiikkaa ja osalla ryhmäläisistä oli haasteita koulunkäynnissä. Sovimme kehittäjäryhmän kesken, ettei kehittämistutkimusta nostettaisi vielä erityisesti esille Roti-ryhmän toiminnassa ja näin ollen suoranaista havainnointiakaan ei vielä aloitettu toteuttamaan. Sen sijaan tulevien viikkojen toiminnan kuvailu koostuukin minun ja kehittäjätiimin yleisestä jälkikäteisestä dokumentoinnista.

Käytännössä neljän ensimmäisen viikon toiminnat sijoittuivat muualle kuin Mondelle, vaikka päivien aloitus sieltä tapahtuikin. Päivien ydinsisällöt muodostuivat luontomenetelmistä. Heti ensimmäisenä työpajapäivänä yksilövalmentaja ja 10-luokan opettaja olivat suunnitelleet luontoretken. Yksi oppilas jäi tuona päivänä kotiin, sillä ilmeisesti kouluvuoden alussa oli ollut jo niin paljon muutoksia nuoren elämään, että se tuotti hänelle ahdistusta. Muutoin retki toteutti aivoriihessä

ideoituja toimintoja kuten marjojen keräämistä sekä geokätköilyä. Seuraavana päivänä valmistettiin ruokaa edellisenä päivänä kerätyistä luonnontuotteista. Nyt sama opiskelija, joka oli edellisenä päivänä pois, uskalsi tulla Mondelle, koska hän tiesi, ettei sinä päivänä tulisi siirtymiä muualle.

Seuraavalla viikolla työpajapäivät sijoituivat Mondelle ja jouduin muistuttamaan, että meillä oli aivoriihessä yhteisesti sovittuja ideoita toteutettavaksi Roti-ryhmän kanssa. Sekä yksilövalmentaja, että 10-luokan opettaja ovat hyvin spontaaneja ja intuitiivisia ihmisiä. Nämä ovat erittäin tärkeitä ominaisuuksia ja myös yksi lähtökohta nuorisotyöllisissä menetelmissä, sillä työntekijöillä täytyy olla valmius joustaa sovituistakin metodeista, jos huomataan, ettei jokin menetelmä toimikaan ko. ryhmän kanssa. Uhkana voisi kuitenkin olla, että Roti-ryhmä alkaisi toteuttaa asioita, jotka eivät liittyisi enää mitenkään arjenhallinnan kehittämiseen. Toisaalta näin varhaisessa vaiheessa ei voitu vielä puhua, että sellainen mahdollisuus olisi ollut kuitenkaan toteutumassa.

Seuraavalla viikolla valmistauduttiin yön yli vaellukseen retkeilemällä kaupungin läheisessä puistossa ja harjoittelemalla erätaitoja, mutta nuoret eivät halunneet kulkea puistossa ryhmänä. Neljännellä viikolla oli tarkoituksena toteuttaa 10-luokan perinteinen syysretki (joka myös aivoriihen kautta valikoitui Roti-ryhmän toiminnoksi) vaeltamalla 10 kilometrin pituinen lenkki Napapiirin retkeilyalueella. Tällainen retki oli liian iso kysymys henkisesti joillekin ryhmäläisille, joten he eivät osallistuneet retkelle lainkaan tai vain toisena päivänä. Vaelluksenkin aikana toteutui sama kuin edeltävällä viikolla puistossa eli ryhmäläiset halusivat mennä niin omaa vauhtiaan, ettei voitu puhua koko ryhmän yhteisestä matkasta. Ryhmäläiset osallistuivat pieniin aktiviteetteihin leiripaikassa, mutta seuraavana päivänä järjestettyyn kalastukseenkin kaksi lähti aluksi puuhaamaan omiaan ja vain kaksi tuli itse kalastukseen mukaan.

Viidennestä viikosta eteenpäin työpajapäivät sijoituivat pääasiassa Mondelle ja ryhmäläisiä alkoi saada helpommin toimintaan mukaan. Minulle alkoi ilmetä haasteita kehittäjän roolin ja etsivän nuorisotyöntekijän roolin sekoittuessa, kun opiskelijoilla ilmeni tarvetta myös yksilötyölle. Toisaalta voidaan ajatella, että ryhmässä mukana olo oli selvästi tehnyt minua tutummaksi nuorten kanssa, kun minuun uskaltauduttiin tukeutumaan. Kuitenkin yksilöohjauksen tarve tulevana

viikkoina vei väistämättä aikaa minulta osallistua muuhun Roti-ryhmän toimintaan, koska ne sijoittuivat useimmiten pajapäiville.

Läsnäolon merkitys näyttäytyi itse asiassa toisellakin tapaa jo myöhemmin samana päivänä, kun Roti-ryhmän kaksi opiskelijaa kertoivat innostuneensa geokätköilystä ja jopa ladanneensa sovelluksen. Kerroin heille, että keskustassa on yksi minunkin piilottamani kätkö ja vielä samana iltana sain sovellukseen viestin, että juuri nämä ryhmäläiset olivat käyneet kätkön etsimässä. Eli voidaan todeta, että silläkin voi olla konkreettista merkitystä, kun luotettava aikuinen esittelee jonkun uuden harrastuksen/vapaa-ajan toiminnan. Siitä saattaa syntyä nuorten omaehtoista toimintaa.

Yhdessä pajapäivässä oli mukana myös nuorisopalveluiden uusi oppivelvollisuuskoordinaattori, jolle oli suunniteltu myös mahdollista roolia jatkossa Roti-ryhmän toimintaan liittyen. Päätin antaa hänelle tilaa ja antaa tutustua rauhassa ryhmäläisiin. Meitä alkoi olemaan jo aika paljon aikuisia saman ryhmän kanssa tekemisissä, mikä ei välttämättä ollut huono asia, mutta vaatisi kuitenkin jatkossa selkeää työnjakoa. Viimeisellä viikolla syys-lokakuun vaihteessa selvisi, että kaikille ryhmäläisille, myös ryhmän eniten tukea tarvitseville nuorille, oli löytynyt työharjoittelu- tai koulutuskokeilupaiikka seuraaville seitsemälle viikolle. Työharjoittelu ehtisi jo alkaa ennen kuin opiskelijat jäisivät viikoksi syyslomalle. Tällaisen onnistumisen myötä oli hyvä päättää syksyn ensimmäinen kehittämisprosessin kehä.

5.2.3 Ensimmäisen kehän arviointi

Koska havainnoinnin käyttö menetelmänä ei ollut vielä ensimmäisen kehän aikana oikea-aikaista ryhmän herkän tilanteen vuoksi, niin evaluaatiota suoritettiin ainoastaan ohjaajien kokemuksista käsin. Tärkeässä roolissa oli ennen kaikkea 10-luokan opettaja, joka näki Roti-ryhmäläisten kokonaisuuden myös viikon muina päivinä sekä yksilövalmentaja, joka oli molempina pajapäivinä läsnä Roti-ryhmän kanssa. Toki myös muut kehittäjäryhmän jäsenet saivat olla äänessä. Keskustelun pohjana käytettiin realistisen evaluaation ydinkysymyksiä:

Mikä toimii?

Kenelle (mille taholle) se toimii?

Ketä ja mitä varten se toimii ja mihin tarpeisiin se vastaa?

Missä olosuhteissa se toimii? (Anttila 2007, 69.)

Tärkeäksi tekijäksi arvioinnissa nousi joustavuuden mahdollisuus, koska toiminnassa oli mukana paljon aikuisia. Tällöin pystytään sopimaan rooleista, sijaitsemaan toisia tai vaikka keskustelemaan tarvittaessa jonkun nuoren kanssa kahden kesken ilman, että koko ryhmän toiminta keskeytyy. Lisäksi etsivän nuorisotyöntekijän mukanaolo nähtiin tärkeänä. Työharjoitteluun lähteminen oli nuorilla kivuttomin prosessi vuosiin.

Lisäksi Monitoritalo Mondella Roti-ryhmä oli joutunut olemaan tekemisissä ja samoissa tiloissa toisen työpajatoiminnan ryhmän, Verstaan kanssa. Verstaas koostui työkokeilussa olevista, hieman vanhemmista nuorista, joiden päivien sisältöön kuului mm. musiikkiteknologiaa, mediaa, teatteria ja tapahtumatuotantoa. Vaikka ryhmät pääsääntöisesti toimivat erillään, oli joinain viikkoina saatettu toteuttaa yhdessäkin asioita. Jotkut Roti-ryhmäläiset olivat jopa sanoneet, että hekin haluaisivat mukaan Verstaas-ryhmään. Kehittäjäryhmä näki tärkeänä tekijänä myös osallisuuden: Roti-ryhmä ei ollut tekemisissä pelkästään Verstaas-ryhmän kanssa, vaan mm. askarteli tarvikkeita Mondella vietettävään Harry Potter -tapahtumaan ja nuoret osallistuivat myös Monden salissa kerran kuussa järjestettäviin vanhusten päivätansseihin.

Kehittäjäryhmän mielestä tässä vaiheessa voitiin todeta Roti-ryhmän toimivan erityisesti tutkintoon valmentavassa koulutuksessa opiskeleville nuorille. Tämän lisäksi toiminta vaikutti sopivan ”ujoille, aroille ja hiljaisille” erityisesti, jos Mondelle saataisiin vielä pienryhmätila. Vielä oli kuitenkin epäselvää toimitisiko Roti-ryhmä jollekin muulle kohderyhmälle. Selvää oli, etteivät kaikki TUVA-opiskelijat pystyisi osallistumaan Roti-ryhmän toimintaan, vaikka tällaistaikin toivetta oli koulutuksen järjestäjän taholta esitetty. Roti-ryhmä toimii kehittäjäryhmän mielestä ainoastaan pienryhmänä ja tämän vuoksi käytiinkin keskustelua siitä, miten pystyttäisiin osoittamaan Roti-ryhmän tarpeellisuus pienryhmämäisenä toimintana.

Osa kehittäjäryhmästä oli sitä mieltä, että toimintaa varten pitäisi saada mitta-reita, kun taas sitäkin mieltä oltiin, ettei arjenhallinnan kaltaista asiaa pystytä

mittaamaan. Etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa on käytössä valtakunnallinen Sovari-mittari, jonka sosiaalista vahvistamista arvioiva osuus voisi sopia TUVA-koulutuksen sekä Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan teemoihin. Tämän esitettyäni kehittäjäryhmä oli yksimielinen siitä, että SOVARI-mittaria voitaisiin hyödyntää Roti-ryhmän kanssa. Ohjaajien työparityöskentely oli koettu ryhmässä erittäin tärkeäksi. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan vielä tiedetty pystyttäisiinkö TUVA-koulutuksesta jatkossa irrottamaan henkilöstöresurssia Roti-ryhmään. Muissa Suomen työpajoissa näin ei olla toimittu.

Kehittäjäryhmä totesi myös, että alussa ei saa olla liian vaativia juttuja kuten yön yli vaellus vaikutti olleen tälle opiskelija-ainekselle. Vaihtoehdoiksi mietittiin, että yöpymistä ryhmän kanssa voitaisiin hyödyntää myöhemmässä vaiheessa vuotta kaupungin leirikeskuksessa, jonne olisi kenties matalampi kynnyks lähteä. Keskustelua käytiin siitäkin, olisiko jatkossa tällaiset luontomenetelmät mieluummin vapaavalintaisia niille, jotka siitä kiinnostuvat. Toimintaa täytyy kriittisesti arvioida siitä, että missä määrin luonto- ja eräpainotteisuus on kannattavaa, jos se nostaa tälle opiskelija-ainekselle kynnystä osallistua toimintaan.

Monden tilojen osalta oltiin sitä mieltä, että toisaalta tilat toimivat ja toisaalta eivät. Jotkut toiminnot olisivat vaatineet rauhallisempaa, erillistä huonetta. Tällainen luvattiinkin käyttöön lähitulevaisuudessa Monden yläkerrasta. Epäselvää oli myös se, toimiiko nykyisenkaltainen rytmitys, jossa kolmena päivänä viikossa nuoret ovat koulussa ja kahtena työpajalla. Tuon hetkiset resurssit eivät kuitenkaan mahdollistaneet kolmatta pajapäivää.

Väliarvioinnin lopputuloksena todettiin, että hitaasta käynnistymisestä huolimatta Roti-ryhmä toimii tällä hetkellä 10-luokkalaisille (eli tuleville TUVA-opiskelijoille) ohjaajien näkökulmasta. Pienryhmä- ja työparityöskentely vahvistettuna etsivän nuorisotyön läsnäololla koettiin keskeisinä tekijöinä. Monitoritalo Monden tilat toimivat erityisesti sen jälkeen, kun yläkertaa saadaan vapautettua pienryhmätyöskentelyyn. Sen sijaan emme vielä pystyneet vastaamaan kysymyksiin:

- Toimiiko ryhmä muille kuin ns. ujoille, aroille ja hiljaisille?
- Miten kategoriointi/valinta työpajaan tulisi tapahtumaan?
- Kuinka kauan pajajakso kestäisi (viikkoina)?

- Voiko pajajakso toimia ns. täysipäiväisesti viitenä päivänä viikossa vai tullaanko jatkossakin toimimaan 2-3 pajapäivällä viikossa?
- Voiko Mondella toimia yhtä aikaa monta Roti-ryhmää?

5.3 Toinen kehä

5.3.1 Toinen aivoriihi

Aivoriihi pidettiin tällä kertaa Monden yläkerran toimistossa. Ensimmäisessä aivoriihessä silloinen kehittäjäryhmä sai ideoida Roti-ryhmälle toimintoja, joita he keksivät TUVA-koulutuksen perusteiden pohjalta. Ideoita syntyi kaikkiaan 94 kappaletta. Heti ensimmäisen aivoriihen aikana oli nähtävillä, että ideat näyttivät muodostavan kategorioita, jotka voisivat jäsentää Roti-ryhmän toimintaa. Sovittiin, että minä opinnäytetyön tekijänä hahmottelisin ideoiden pohjalta kategoriat ja esittelisin ne tässä seuraavassa aivoriihessä. Kategorioita muodostui 12 kappaletta (kategorioiden perässä kirjainlyhenteet, joita käytän tuonnempana), sillä loin myös kategorian Muut, joka piti sisällään muutamia ideoita, joita en saanut sopimaan muualle tai joiden merkitystä en ymmärtänyt:

- Asuminen (A)
- Arjen taidot ja askartelu (At)
- Digitaidot (D)
- Ruoka (R)
- Luonto (L)
- Kestävä kehitys (Ke)
- Harrastukset ja liikunta (H)
- Mielen hyvinvointi ja itsetuntemus (M)
- Talous (T)
- Yhteiskunta (Y)
- Kulttuuri (K)
- Muut (?)

Tämän jälkeen näytin kehittäjäryhmälle muutaman dian, joissa perustelin kuinka kategoriat toimivat yhdistettynä kehittämistyömme teoria-aineistoonkin. Ensiksi näytin dian, jossa olin listannut värikoodeilla ja kirjainlyhenteillä TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan perusteiden perään löytämäni kategoriat.

TUVA-KOULUTUKSEN PERUSTEET

- arvioi ja vahvistaa toimintakykyään sekä hyvinvointiaan **At M**
- tuntee mielen hyvinvoinnin perusteet ja tapoja vahvistaa sitä **M**
- vahvistaa arjen ja yhteiskunnallisen osallisuuden edellyttämiä taitoja ja harjaantuu kielenkäyttäjänä niihin liittyvissä tilanteissa **Y D**
- perehtyy yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin ja osaa hakea tarvitsemaansa palveluja **Y D**
- tuntee yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimintaa **Y**
- hankkii tietoja ja taitoja taloudellisen päätöksentekonsa tueksi **T**
- suunnittelee ja tekee arkielämään liittyviä valintoja, päätöksiä ja hankintoja sekä pohtii itsenäisen asumisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä **A R Ke At**
- tuntee turvalliset, vastuulliset ja kestävät toimintatavat opiskelu- ja asuinympäristössään **Ke L**
- suunnittelee ruokaostokset ja valmistaa arkiruokaa **R**
- tutustuu erilaisiin liikunta- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin **H L**
- tutustuu taide- ja kulttuuripalveluiden ja tapahtumien tarjontaan **K H**

Toisessa diassa laitoin vierekkäin kolme palstaa, jotta niiden sisällöt olisivat keskenään vertailukelpoisia. Keskimmaisessä palstassa oli uudelleen esitetynä löytämäni kategoriat, vasemmanpuoleisessa palstassa oli puolestaan Nuorisobarometri 2015:ssä käytetyt arjenhallintaan liittyvät kysymykset ja oikeanpuoleisessa palstassa oli puolestaan Sovari-mittarin Arjenhallinta sekä Elämänhallinta ja tavoitteellisuus -otsikoiden alakysymykset. Tämän dian tarkoituksena oli laittaa kehittäjäryhmä pohtimaan sitä, liittyivätkö löytämäni kategoriat teoria-aineistoon ja voisiko tällaisten kategorioiden alla olevia toimintoja mitata Sovari-mittarilla.

KATEGORIAT VS. ARJENHALLINNAN MITTARIT

Nuorisobarometri	A = Asuminen At = Arjen taidot ja askartelu D = Digitaidot R = Ruoka L = Luonto Ke = Kestävä kehitys H = Harrastukset ja liikunta M = Mielen hyvinvointi ja itsetuntemus T = Talous Y = Yhteiskunta K = Kulttuuri ? = Muut	Sovari
Kaupassakäynti		<u>Arjen asioiden hallinta</u>
Ruoanlaitto		Hoidan virastoasioita
Terveydenhuollossa asiointi		Hoidan raha-asiointi
Pyykinpesu		Hoidan kotitöitä
Siivous		Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita
Työvoimaviranomaisten kanssa asiointi		Noudatan säännöllistä päivärytmiä
Pankki- ja veroasioiden hoitaminen		<u>Elämänhallinta ja tavoitteellisuus</u>
Normaalin vuorokausirytmän säilyttäminen		Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämäni
		Olen suunnitellut tulevaisuuttani
		Uskon, että saavutan omat tavoitteeni
		Olen tyytyväinen omaan elämäni

Kehittäjäryhmä tutki dioja ja kategorioita päätyen lopulta kahteen johtopäätökseen. Ensinnäkin kategoriat sopivat kehittäjäryhmän mielestä hyvin yhteen TUVAn koulutuksen koulutusosan kanssa ja ne myöskin resonoivat hyvin Sovari-mittarin kysymysten kanssa. Kehittäjäryhmä oli siis sitä mieltä, että tällainen kategoriointi auttaa ensinnäkin jäsentämään Roti-ryhmän toimintaa ja sen avulla on myös helppo huolehtia siitä, että kaikkia TUVAn perusteissa olevia teemoja on käsitelty. Toinen johtopäätös oli kuitenkin se, että yksi tärkeä kategoria puuttui ja osa ensimmäisessä aivoriihessä kehitellyistä ideoista sopisi myös sen alle. Tämä kategoria oli kehittäjäryhmän mielestä Sosiaaliset taidot, joten se lisättiin vielä listaan yhdeksi kategoriaksi.

Aivoriihen seuraavan vaiheen tarkoituksena oli jatkotyöstää ensimmäisen aivoriihen ideoita sekä luoda konkreettisia suunnitelmia Roti-ryhmän toisen kehän toteutukseen. Koska kategoriat oli luonut vain yksi kehittäjäryhmän jäsen eli minä opinnäytetyön tekijänä, päätin vielä testata käytännössä sitä, sopivatko ensimmäisessä aivoriihessä ideoidut toiminnot varmasti näiden kategorioiden alle. Olin säästänyt ensimmäisessä aivoriihessä käytetyt post-it laput ja olin etukäteen hankkinut tyhjiä A3-arkkeja, jotka olin otsikoinut keksimieni kategorioiden mukaan. Koska kehittäjäryhmä keksi vielä yhden kategorian Sosiaaliset taidot, lisäsin sen myöskin joukkoon.

Laitoin arkit yhdelle seinälle ja olin jakanut post it -laput sattumanvaraisesti kolmeen yhtä suureen joukkoon, jotta muut kehittäjäryhmän jäsenet minua lukuun ottamatta voisivat käydä asettamassa post it -laput sellaisten kategorioiden alle, mihin ko. toiminto heidän itsensä mielestä parhaiten kuuluisi. Ohjeistukseen kuului lisäksi, ettei toisten ratkaisuja saanut arvostella tai varsinkaan siirtää toisten asettamia toimintoja jonkin muun kategorian alle. Paljastin jo tässä vaiheessa, että jotkut toiminnot saattaisivat kuuluakin useankin kategorian alle, mutta jokainen kehittäjätiimin jäsen sai itse valita kullekin toiminnolle sitä parhaiten kuvaavan kategorian.

Lopputulos oli sinänsä yllättävä, sillä kategoria Muut jäi tyhjäksi. Kehittäjäryhmä oli löytänyt jonkin toisen kategorian niille toiminnoille, joita en ollut itse osannut kategorioida. Yksikään muu kategoria ei jäänyt tyhjäksi. Moni toiminto päättyi saman kategorian alle, mihin olin ne itsekin asettanut. Esimerkiksi suoraan ruu-

anlaittoon liittyvät toiminnot liittyivät aika ilmeisesti kategoriaan Ruoka. Sen sijaan jotkut toiminnot vaihtoivatkin paikkaa minun alkuperäisestä kategoriointistani ja luonnollisesti muutoksia tuli jo siitäkin, että uusi kategoria Sosiaaliset taidot oli nyt tullut joukkoon, mikä sekin sai useita toimintoja alleen.

Kehittäjäryhmä oli pitänyt tehtävää hauskana, mutta myös sopivan haastavana, koska jotkut toiminnot tuntuivat sopivan monen kategorian alle. Tämän olin jo etukäteen paljastanutkin. Esimerkiksi geokätköily voisi liittyä kategoriaan Harrastukset ja liikunta, mutta yhtä lailla myös kategoriaan Luonto. Toisaalta geokätköily sivuaa myös aihetta Kestävä kehitys ja koska se vaatii älypuhelimien, niin kyseeseen voi tulla myöskin Digitaidot.

Tärkeää tässä vaiheessa ei siis ollut niinkään se, oliko jokainen toiminto varmasti löytynyt oikean kategorian alle. Tämän työskentelyn avulla tulin todistaneeksi, että yhdessä ideoitujen toimintojen pohjalta luomani kategoriat toimivat siis muunkin kehittäjäryhmän mielestä ja että kaikkien kategorioiden alle oli keksittävässä jotain toimintoja (paitsi kategoriaan Muut, joka toimikin vain eräänlaisena varastona niille toiminnoille, joille ei heti keksinyt muuta kategoriaa). Lisäksi Roti-ryhmän varsinaiselle työparille, 10-luokan opettajalle ja yksilövalmentajalle, oli nyt luotu jonkinlainen tuotos, jonka pohjalta he voisivat tehdä käytännön suunnitelmansa koko lopulle lukuvuodelle.

Tässä vaiheessa kehittämistyötä ei vielä tiedetty riittäisivätkö nämä kategoriat sellaiseksi tuotokseksi, jolla jo pystytään ohjaamaan Roti-ryhmän toimintaa tulevaisuudessa, mutta kehittäjäryhmän mielestä ne antoivat jo hyvän pohjan tulevalle työskentelylle. Esimerkiksi kategorioista Luonto herätti kuitenkin vielä mietteitä siitä, olisiko kyseessä ennemminkin menetelmä kuin varsinainen kategoria kuten ensimmäisen kehän väliarviointissa keskusteltiin. Toistaiseksi se päätettiin kuitenkin jättää kategorioiden joukkoon. Tässä vaiheessa muodostetut 12 kategoriaa olivat siis:

- Asuminen (A)
- Arjen taidot ja askartelu (At)
- Digitaidot (D)
- Ruoka (R)
- Luonto (L)

- Kestävä kehitys (Ke)
- Harrastukset ja liikunta (H)
- Mielen hyvinvointi ja itsetuntemus (M)
- Talous (T)
- Yhteiskunta (Y)
- Kulttuuri (K)
- Sosiaaliset taidot (S)

5.3.2 Kehittämistyön hidastuminen

10-luokkalaisten oli tarkoituksena kokoontua ensimmäisen kerran Mondella marraskuun lopussa palattuaan työharjoittelusta. Tapaaminen sijoittui päällekkäisen tapahtuman vuoksi kirjastolla, jonne etsivän nuorisotyöntekijän roolissa saattelin niitä opiskelijoita, joilla on vaikeuksia liikkua itsenäisesti paikasta toiseen. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka eri tavalla ryhmäläiset käyttäytyivät kirjastolla verrattuna heidän käytökseensä Mondella. Kirjastossa olimme pienessä neuvotteluhuoneessa ja 10-luokan opettaja oli antanut jo ennen työharjoittelujaksoa tehtävänannoksi lukea jokin kirja sekä pitää siitä lyhyt, vapaamuotoinen esitelmä. Oli yllättävää, että ryhmän arimmatkin pystyivät esitelmän pitämään. Muutenkin tunnelma oli jotenkin paljon rauhallisempi mitä Monden avonaisessa aulassa.

Roti-ryhmän oli tarkoituksena ehtiä käydä Mondella neljän viikon ajan ennen joulua, mutta Rovaniemen häiriötyöryhmä määräsi rajoitukset käyttöön vaikeutuneen koronatilanteen vuoksi. Tämä tarkoitti sitä, ettei Roti-ryhmä saanut enää tulla Ylikylän koululta Mondelle. Kouluvierailut oli kielletty, joten kukaan meistä ei myöskään voinut mennä Ylikylän koululle ja ikään kuin siirtää Roti-ryhmän toimintaa sinne. Ennen joulua pidimme kehittäjäryhmän kanssa väliarvioinnin sijaan välipalaverin, jossa tarkoituksenamme oli tehdä alustava aikataulutus kevään 2022 Roti-ryhmän toiminnalle. Tammikuussa 2022 jouduimme elämään jatkuvasti vaihtuvien koronarajoitusten kanssa ja vasta toisella kouluviikolla Roti-ryhmän toimintaa pystyttiin lopulta jatkamaan livenä Monden tiloissa.

Opiskelijat ehtivät käydä kahdessa pajapäivässä ennen siirtymistään työharjoitteluun. Esittelin opiskelijoille suullisesti kehittämistyötämme sekä annoin heille täytettäväksi suostumuksen kehittämistyöhön osallistumiseen, jotta pystyisin

tarkastelemaan havainnoinnin ja kyselyiden tuloksia tutkimukseen suostuneiden osalta. Näille kahdelle pajapäivälle ei ollut suunniteltu varsinaisesti muuta sisältöä kuin mukavaa yhdessäoloa, kehittämistyön esittelyä sekä työharjoitteluun valmistautumista. Tällä kertaa työharjoitteluun siirtyminen oli huomattavasti vaikeampaa, mitä lokakuussa. Tähän saattoi vaikuttaa sekin, että Roti-ryhmä oli ollut niin pitkään tauolla ja toisaalta työharjoittelu tuli hyvin nopeasti joulutauon jälkeen.

Vaikka kehittämistyö käytännössä keskeytyikin toisen kehän aikana, pystyimme kehittäjäryhmänä tekemään muutaman päätelmän niiltä kerroilta, jolloin Roti-ryhmä kokoontui Ylikylän koulun ulkopuolella. Etsivän nuorisotyöntekijän roolissa olen esimerkiksi saatellut toimintoihin niitä opiskelijoita, joilla on vaikeuksia liikkua itsenäisesti. Tämä vahvisti ensimmäisen väliarvion tulosta siitä, että tietty opiskelija-aines tarvitsee tällaista pienryhmää, mutta myöskin henkilöresursseja yksilöiden tukemiseen tarvitaan. Kirjaston neuvotteluhuoneen synnyttämä työskentelyrauha puolestaan vahvisti erillisen pienryhmähuoneen tarvetta.

5.4 Kolmas kehä

5.4.1 Suunnittelupalaveri

Helmikuun alussa pääsimme lopultakin pitämään suunnittelupalaverin, joka oli koronan vuoksi siirtynyt useita kertoja. Suunnittelupalaverin tarkoituksena oli luoda raamit Roti-ryhmän työskentelylle loppukevään ajaksi sen aikataulun pohjalta, jonka kehittäjäryhmälle joulukuun palaverissa olin jo esitellytkin. Roti-ryhmä oli parhaillaan työharjoittelussa paitsi, että muutamat heistä oli otettu työskentelemään Mondelle, kun sopivia työharjoittelupaikkoja ei ollut löytynyt.

Suunnittelupalaverin aloitimme siten, että laitoin seinälle aiemmin löytämämme/kehittelemämme 12 kategoriala, joista Roti-ryhmän toiminta tulisi koostumaan. Pyysin kehittäjäryhmää miettimään, mitkä kategorioista olivat sellaisia, joihin oli käytetty jo syksyllä aikaa ja mitkä puolestaan olivat sellaisia, joita ei oltu vielä riittävästi tai ollenkaan käsitelty. Ryhmässä nousi hyvää keskustelua mm. siitä, onko kategorioita kuitenkin tarpeen vielä yhdistellä ja muutella. Kuten aiemmin jo todettiin, niin kategoria Luonto oli sellainen, joka voitaisiin mieltää ennemmin menetelmäksi kuin varsinaiseksi kategoriaksi. Puolestaan kategoria Ruoka voisi sijoittua myös kategorian Arjen taidot alle. Keskusteluissa nousi

esiin kyllä sekin seikka, että ruoanlaitto on toisaalta niin keskeinen osa arjen taitoja, jolloin oma kategoriointi olisi toisaalta myös perusteltua. Vielä totesimme, että kategoriat olivat luonteeltaan myös sellaisia, että ne läpileikkasivat monia toimintoja, vaikkei niitä erityisesti käsiteltäisikään.

Lopulta päädyimme nostamaan kuusi kategoriaa sellaisiksi, joita aivan erityisesti tulisimme käsittelemään kevään aikana. Nämä kategoriat olivat:

- Sosiaaliset taidot
- Kestävä kehitys
- Harrastus ja liikunta
- Yhteiskunta
- Asuminen
- Talous

Tämän jälkeen toin seinille uudet laput, jossa näkyi kevään kalenteri. Olin tehnyt omat A3-tulosteet kullekin kuukaudelle helmikuusta toukokuuhun siten, että kesäkuun ensimmäinen viikko oli samalla paperilla toukokuun kanssa, ja merkinnyt pajapäivät vihreällä värillä. Viikolla 10 olisi talviloma, joten mikäli sen jätti laskuista pois, oli meillä käytettävissämme 9 viikkoa pääsiäiseen saakka. Alkuperäisen aikataulun mukaan tällöin meillä tulisi olla jo valmis konsepti koulupalveluille Roti-ryhmän toiminnasta. Korona oli kuitenkin sotkenut aikatauluja niin pahasti, ettemme vielä tienneet ehtisimmekö saattaa kehittämistyötämme huhtikuun alkuun mennessä valmiiksi.

Tämä olikin otettu kalenterissa huomioon siten, että pääsiäisen jälkeen tulevat pajapäivät oli merkitty vaaleamman vihreällä. Roti-ryhmä jatkaisi joka tapauksessa toimintaansa kesäkuun alkuun saakka, tulipa kehittämistyö valmiiksi tai ei. Kun pääsiäisen jälkeiset viikot laskettiin mukaan, saatiin kuusi viikkoa lisää (26.-27.5. ei olisi koulua helatorstain vuoksi), joista viimeinen on jo kesäkuun viimeinen viikko. Potentiaalisesti meillä olisi siis käytössä kaikkiaan 15 viikkoa, jolloin Roti-ryhmälle voitaisiin järjestää toimintaa ja kehittämistyötä olisi mahdollista tehdä. Kehittäjäryhmällä ei ollut kalenteriin mitään lisättävää tai huomautettavaa. Tällainen visuaalinen ilme konkretisoi kehittäjäryhmälle sen todellisuuden, minkä korona oli tuonut tullessaan: aikaa oli oikeasti käytettävissä paljon vähemmän, mitä oli toivottu.

Pyysin tämän jälkeen kehittäjäryhmää miettimään pajapäiville tai viikoille kategorioita, joiden pohjalta Roti-ryhmän toimintaa rakennettaisiin. Pyysin käyttämään ensisijaisesti niitä kuutta kategoriaa, jotka oli koettu nyt kevättä varten tärkeiksi. Käytettävissä oli post it -lappuja, joihin kehittäjäryhmä sai kirjoittaa kategorian ja asettaa lapun sellaiselle viikolle, jolloin hänen mielestään sitä olisi hyvä Roti-ryhmässä käsitellä. Samalla viikolla tai päivällä saisi olla ehdolla useita kategorioita ja näistä pyrittäisiin muodostaan sitten kollektiivinen päätös ja suunnitelma.

Huomasin työskentelyvaiheen aikana kehittäjäryhmän kokevan tämänkaltaisen toiminnan kategorioinnin jostain syystä haastavaksi. Päivät ja viikot pystyttiin kyllä kategorioimaan, mutta työskentely loppui melko nopeasti ja kehittäjäryhmä vaikutti pohtivalta, joten oli tarpeen käydä läpi heidän mietteitään työskentelystä. Milteipä jokainen toi esille haasteen siitä, että kategoriat olivat niin läpileikkaavia teemoja, että oli hankala lokeroida yhtä pajapäivää vain yhden kategorian pohjalta. Toisaalta jotkut kategoriat koettiin hankalaksi käsitellä sellaiseenaan tai sitten niiden käsittely vaatisi jotain toimintoa. Tällä tarkoitettiin sitä, että esim. kategoria Ruoka on sellainen, joka väistämättä läpileikkaa koko Roti-ryhmän lukuvuoden ajan, koska ruuanlaittoa tulisi olemaan jokaisena viikkona. Kuitenkin koettiin haastavaksi se, miten voitaisiin vain yhden päivän aikana käsitellä ruokaa teemana. Kehittäjäryhmä vaikutti ajattelevan Roti-ryhmän pajapäivät niin, että niitä suunniteltiin toiminta edellä ja että nämä toiminnot liittyisivät aina mahdollisesti useampaan eri kategoriaan.

Toin tässä vaiheessa esiin näkökulman, että näinhän Roti-ryhmän toiminta joka tapauksessa toteutuisikin eli vaikka yhden päivän teemana olisikin kategoria Ruoka, niin todennäköisesti sen päivän aikana tehtäisiin muitakin asioita, jotka liittyisivät myös muihin kategorioihin, kuten vaikkapa pelailua tai keskustelua. Muistutin, että nämä kategoriat, vaikka kehittelyä vielä kaipaisivatkin, nousivat TUVAn koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan perusteista ja niiden tarkoituksena oli varmistaa, ettei jokin osa-alue jäisi toteutumatta ja näin ollen nuorille opettamatta. Muistelin myös, kuinka etsivät nuorisotyöntekijät olivat aiempina vuosina tehneet vierailuja 10-luokkaan ja etsivillä oli aina ollut käytössään tietyt teemat, ts. kategoriat, joita kulloisenkin 10-luokan kanssa oli käsitelty. Nämä teemat olivat olleet hyvin samankaltaisia nyt kehitte-

lemiemme kategorioiden kanssa, sillä ne olivat pitäneet sisällään mm. asumisen, taloudenhoidon ja mielenterveyden. Kategoriat olivat helpottaneet työn suunnittelua, valmistelua ja toteutustakin.

Kehittäjäryhmä huomasikin mieltivänsä, että voidaanko kategoriat sitten ajatella laajempina asioina. Eli ei niin, että pelkästään jokaviikkoinen kokkailu käsittäisi kategorian Ruoka käsittelyn, vaan että se tarvitsisi myös erillistä tiedollista käsittelyä esim. sellaisten kysymysten pohjalta kuin ”miksi valmistamme ruokaa näistä raaka-aineista”, ”miten tällaisen ruuan valmistaminen on osa kestävästä kehitystä”, ”miten ruuan saa terveellisemmäksi” jne. Aloimme miettimään kategorioita isompina käsitteinä kuin pelkästään yhden pajapäivän runkona.

Roti-ryhmän työpari eli 10-luokan opettaja ja yksilövalmentaja olivat jo tehneet alustavaa suunnittelua siitä, kuinka kevään toiminta aloitettaisiin. Kuluneen lukuvuoden haasteet 10-luokassa olivat liittyneet ryhmän toimintaan ja vastuunottoon. Esimerkiksi Monden keittiötilat olivat sen verran pienet, että kahdeksan hengen ryhmäkoko väistämättä passivoi osaa ryhmäläisistä ja kaikille oli haastavaa keksiä mielekästä tekemistä. Koska myös muissa koko ryhmän työskentelyissä oli ollut ajoittaisia haasteita, niin tämän vuoksi työpari oli miettinyt, että Roti-ryhmän toimintaan kuuluisi myös työskentelyä 2-3 hengen ryhmissä.

Tämä tarkoittaisi, että yhden, esimerkiksi neljän viikon syklin aikana, kukin ryhmä kantaisi toisena pajapäivänä vastuun esimerkiksi ruuanlaitosta. Myös muilla ryhmillä olisi samaan aikaan itsenäistä toimintaa vaativia tehtäviä. Pienemmissä ryhmissä tällainen vastuunotto nousisi eri tasolle, eikä isompi ryhmä mahdollistaisi passivointia. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi, että Roti-ryhmä alkaisi toimia pelkästään parityönä, vaan myös yhteisiä, koko ryhmän asioita tehtäisiin.

Idea sykleistä sai meidät pian huomaamaan, että käytännössähän Roti-ryhmän lukuvuosi koostuisi joka tapauksessa tällaisista sykleistä, joita myös tuleva TUV-koulutus tulisi pitämään sisällään työharjoitteluiden rytmittämän lukuvuoden vuoksi. Päätimme siis lähteä kokeilemaan ainakin yhtä tällaista neljän viikon sykliä, koska sopivasti talviloma katkaisi ensimmäisen syklin.

Päätimme pitää väliarvioinnin talviloman aikoihin ja mikäli tällainen syklityöskentely koettaisiin hyväksi, niin kokeilua olisi mahdollista jatkaa talviloman ja pääsiäisen välissä, mikä käsittäisi jälleen neljä täyttä viikkoa. Päätettyämme tämän asian poistui myös kategorioinnin vaikeus. Sen sijaan, että olisimme kategorioineet yksittäisen päivän tai edes viikon, niin päätimme sijoitella yhdelle syklille (neljän viikon jaksolle) useamman kategorian seuraavanlaisesti:

Viikot 6-9 (10.2.-4.3.)

Kategoriat, joita viikkojen aikana käsitellään (työparityöskentely):

- Sosiaaliset taidot
- Yhteiskunta
- Harrastukset ja liikunta
- Ruoka

Viikko 10 talviloma, ei pajatoimintaa

Viikot 11-15 (17.3.-14.4.)

Kategoriat, joita viikkojen aikana käsitellään (ei työparityöskentelyä):

- Asuminen
- Talous
- Kulttuuri
- Kestävä kehitys

Pääsiäisviikko tulisi olemaan kehittäjäryhmälle vähintäänkin jälleen väliarvion, ellei jopa loppuarvion paikka. Tuolloin joka tapauksessa arvioitaisiin tällaisten syklien toimivuus, mikä myöskin määritteli koko loppulukuvuoden toiminnan.

5.4.2 Alkukartoitus

Laadin Roti-ryhmälle alkukartoituskyselyn Sovari-mittarin pohjalta kuten aiemmissa palaverissa oli sovittu. Koska tällä alkukartoituskyselyllä on tarkoitus seurata kunkin nuoren edistymistä ja puolestaan Sovari-mittari toimii sähköisesti ja anonyymisti (Sovari-vaikutusmittari s.a), niin päädyin laatimaan Sovari-mittarista tätä kehittämistutkimusta varten oman alkukartoituskyselynsä (liite 1).

Sovari-kyselystä valitsin alkukartoituskyselyyn kohdan, jossa vastaaja saa itsearvioon perustuen vastata edistymistään sosiaalisen vahvistamisen viidellä eri osa-alueella. Koska kyseessä on alkukartoitus, niin edistymisen arvioinnin sijaan kyselyssä arvioidaan vastaushetkellä olevaa tilannetta. Lisäksi Sovari-kyselyn vastausvaihtoehdot muutin numeroiksi 1-5 ja laitoin kunkin numeron perään selitteen. Päädyin käyttämään vain viittä vaihtoehtoa, koska alkuperäisessä Sovari-kyselyssäkin on käytössä vain viisi vastausvaihtoehtoa. Osa-alueista erityisesti Arjen asioiden hoitaminen sekä Elämänhallinta ja tavoitteet ovat niitä, joiden edistystä tässä kehittämistyössä tutkitaan. Totesimme kehittäjäryhmänä, ettei muiden osa-alueiden mukanaolo kyselyssä ole silti haitaksi, koska ne kaikki kuitenkin liittyvät TUVA-koulutuksen sisältöihin ja osa-alueiden tuloksia on mielenkiintoista verrata keskenään.

Kaikki paikalla olleet opiskelijat vastasivat kyselyyn. Vaikka kaikki opiskelijat eivät halunneet osallistua kehittämistutkimukseen, kerrottiin tämän alkukartoituskyselyn olevan osa Roti-ryhmän toimintaa, jota 10-luokan opettaja käyttää apuna kahdenkeskisissä keskusteluissa. Tässä kehittämistutkimuksessa on kuitenkin otettu huomioon vain niiden nuorten vastaukset, jotka antoivat suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Avaan seuraavaksi kyselyn tuloksia ja kooste tuloksista löytyy liitteestä 2.

Kyselyn perusteella juuri kehittämistyöhön liittyvät osa-alueet Arjen taidot sekä Elämänhallinta ja tavoitteet saivat kyselyssä mielenkiintoisesti huonoimmat tulokset (3,5 ja 3,7) ja parhaan tuloksen sai Opiskelu ja työ (4). Arjen taidot alakysymyksistä nuoret kokivat taitonsa erityisen huonoksi virasto- sekä raha-asioissa (molemmissa 3). Puolestaan Elämänhallinta ja tavoitteet kategorian alakategoriassa nuoret arvioivat seuraavaksi huonoiten tilanteensa kohdissa Olen suunnitellut mitä teen tulevaisuudessa, Uskon, että saavutan omat tavoitteeni ja Olen tyytyväinen elämääni (kaikissa 3,5). Parhaiten nuoret arvioivat tilanteensa Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteissa (4). Yksittäisten nuorten vastaukset heittelivät miltei ääri-laidasta toiseen kuten Arjen asioiden hoitamisessa, jossa erään vastaajan keskiarvo oli 2,4 parhaan keskiarvon ollessa 4,4.

Kategoriat Sosiaaliset suhteet toisiin ihmisiin sekä Itsetuntemus saivat molemmat keskiarvokseen 3,8. Kaikista alakysymyksistä paras keskiarvo tuli kategorian Opiskelu ja työ kysymyksiin Näen vaihtoehtoja, missä voisin opiskella sekä

Noudatan työpaikan sääntöjä (molemmissa 4,6). Myös alaotsikko Osaan toimia toisten ihmisten kanssa sai hyvän keskiarvon (4,4). Myös muissa kategorioissa nuorten keskinäisissä vastauksissa oli runsaasti hajontaa. Esimerkiksi kategoriassa Itsetuntemus vastaaja N2 oli antanut itselleen keskiarvoksi vain 2,7, kun puolestaan N1 ja N4 antoivat jopa 4,7.

5.4.3 Roti-ryhmän toiminnan havainnointia kolmannen kehän aikana

Havainnointi ensimmäisen syklin aikana

Roti-ryhmän toiminnan havainnoitsijana pyrin toimimaan ikään kuin ulkopuolisenä, mutta silti ryhmälle tuttuun tarkkailijana. Tästä roolista luovuin silloin, jos pajapäivissä minulla oli erityinen tehtävä tai nuorten yksilöllinen tuen tarve sitä vaati. Havainnointia suoritin pääasiassa kirjoittamalla asioita reaaliajassa havainnointipäiväkirjaan eli vihkoon tai välittömästi pajapäivän jälkeen, jos reaaliaikainen kirjoittaminen ei ollut mahdollista. Tarkoituksena havainnoinnissa oli keskittyä seuraamaan, kuinka ryhmälle suunnitellut toiminnot toteutuivat ja otettiin vastaan käytännössä, kuinka nuoret saatiin niihin mukaan ja miltä ryhmädynamiikka vaikutti.

Roti-ryhmän kevät jaettiin useampaan n. 4-5 viikon sykliin, joista ensimmäinen päätettiin toteuttaa uudella työparityöskentelyllä. Oppilaat olivat yllättävän rauhallisia kuunnellessaan ohjeistusta uudesta työparityöskentelystä, osa oli jopa keskittyneitä. Nuoret vastustivat sitä, etteivät saaneet itse muodostaa pareja, mutta suostuivat lopulta opettajien muodostamiin pareihin. Vaikutti siltä, että 10-luokan opettaja ja yksilövalmentaja olivat valinneet oikean suunnan lähtiessään toteuttamaan toimintaa nimenomaan työparityöskentelyn kautta. Kaikki parit eivät kuitenkaan olleet täysin tasavertaisia ja parien välinen ryhmädynamiikka oli hyvinkin erilaista keskenään. Toisia pareja piti tukea tehtävänannon ymmärtämisessä ja toteuttamisessa, kun taas osa pareista oli hyvinkin nopeita ja odotteluaika turhautti heitä. Jokaisella parilla oli näiden viikkojen aikana neljä tehtävää, jotka tuli toteuttaa: päivän lounaan suunnittelu ja ruuanlaitto, kunnallispoliittikkoon yhteyden ottaminen ja haastattelu, tutustuminen eri järjestöjen toimintaan Rovaniemen Kansalaistalon kautta sekä vapaa-ajan viettäminen Monden eri toimintojen parissa.

Ensimmäisen neljän viikon ajan oli nähtävissä, että tällainen strukturoidumpi toiminta sai nuoret toisaalta ottamaan enemmän vastuuta tehtävien suorittamisista ja yllättäen nekin parit, joiden arveltiin tarvitsevan paljon tukea itsenäisiin tehtäviin, suoriutuivat hyvin melko jännittäviksikin koetuista tehtävistä kuten Järjestötaloon tutustumisesta itsenäisesti tai poliitikkojen haastatteluista. Vastavasti nuoret vaikuttivat olevan myös aiempaa paremmin läsnä myös koko ryhmän yhteisissä toiminnoissa. Tämä näkyi hyvin kolmannella pajaviikolla, jolloin tein hyvinkin osallistavaa havainnointia ja tutustutin Roti-ryhmää boffaukseen eli pehmomiekkailuun, jossa nuoret toisaalta joutuivat ensin kuuntelemaan, mutta pääsivät sitten myös kokeilemaan lajia.

Vaikka Roti-ryhmässä oli jo useita aikuisia, niin kaikilla tuntui olevan silti kädet täynnä töitä. Tämä näkyi hyvin neljännellä viikolla, kun tarkoitukseni oli päästä havainnoimaan kaikkia ryhmiä erikseen, mutta jouduinkin olemaan tuon päivän koko ajan keittiöryhmän tukena. Yksittäisten nuorten tuottamat haasteet alkoivatkin tuottaa rakoiluja ryhmähengessä. Nuorten oli esimerkiksi tarkoitus leipoa eräällä viikolla eväitä seuraavan viikon pilkkiretkeä varten, mutta tästä kieltäydyttiin, koska osa ryhmäläisistä ei muiden mielestä tehnyt keittiössä mitään. Oli mielenkiintoista nähdä, kuinka tämä vaikutti koko ryhmän toimintaan niinkin lamaannuttavasti.

Selvästi näiden 4-5 viikon syklien kategoriointi oli auttanut myös työntekijöitä, koska niin pareille kuin koko ryhmällekin suunnatut toiminnot noudattivat nyt pääpiirteittäin ennalta sovittuja neljää kategoriata (Sosiaaliset taidot, Yhteiskunta, Harrastukset ja liikunta sekä Ruoka). Haasteitakin toki koettiin. Roti-ryhmässä on usein poissaoloja, jonka vuoksi työpäriä jouduttiin vaihtamaan ja toimintaa soveltamaan. Lisäksi ensimmäisen syklin aikana Roti-ryhmään/10-luokkaan tuli lisäksi jälleen kaksi uutta oppilasta, jolloin uudet oppilaat luonnollisesti tarvitsivat ensi alkuun enemmän yksilötukea ja ryhmäytymistä.

Havainnointi toisen syklin aikana

Toisen syklin aikana käsiteltiin kategorioita Asuminen, Talous, Kulttuuri sekä Kestävä kehitys. Tarkoitukseni oli edelleen jatkaa havainnointia siten, että olisin kerran viikossa pajapäivissä paikalla. Kahtena viikkona en käytännössä pystynyt kuitenkaan havainnoimaan ryhmän toimintaa lainkaan johtuen kunnan lakosta ja pakollisista koko päivän kokouksista. Niinäkin päivinä, jolloin

pääsin havainnoimaan ryhmää, osa päivästä kului nuorten yksilöllisessä tukemisessa ja kahdenkeskisissä keskusteluissa.

Toisen syklin erona ensimmäiseen oli se, että työparien strukturoidusta käytöstä luovuttiin. Työntekijät yllättyivät, että nuoret pyysivät itse myöhemmin työparien palauttamista ruuanlaittoon, koska he kokivat sen itse kaikkein helpoimmaksi tavaksi saada tehtävä suoritetuksi. Käyttöön oli nyt saatu myöskin kauan toivottu ryhmähuone Monden yläkerrasta. Jos toisella syklillä ei hyödynnytkään enää työpareja strukturoidusti, niin ryhmähuoneen ansiosta oli mahdollista siirtyä itsenäisten projektien pariin, joita oli mahdollista jatkaa aina, kun siihen erityisesti aikaa annettiin tai sattui tulemaan luppoaikaa.

Tällä kertaa nämä itsenäiset projektit olivat taiteilua, johon yksilövalmentaja antoi muutaman vaihtoehdon, mutta toisaalta nuorilla oli mahdollisuus tehdä sitä, mitä itse halusivat. Vaikka Roti-ryhmän toimintoja ei olla ajateltu sukupuoliroolien kautta, niin taiteilu selvästi jakoi ryhmän. Uusien oppilaiden myötä Roti-ryhmässä on nyt myös useampia poikia, mutta en koskaan nähnyt poikia taiteilemassa, vaan he olivat yleensä Monden pelitalossa pelailemassa pc- ja konsoli-pelejä. Jäin ymmärrykseen, että varsinaisesti se ei ollut vaihtoehto, mutta työntekijät toisaalta myöskin sallivat tämän. Tytöt sen sijaan näin useina viikkoina piirtämässä tai maalaamassa ja useampia heistä tällainen toiminta selvästikin kiinnosti ja innosti.

5.4.4 Kolmannen kehän arviointi

Kehitystyön kolmannen kehän arviointi suoritettiin viikkoa ennen pääsiäistä. Arviointitapaamisen tarkoitus oli arvioida nimenomaan helmikuussa alkanutta kahdeksan viikon pajajaksoa sekä arvioida yleisesti ottaen, missä vaiheessa kehitystyömme oli menossa. Arviointimme pohjaksi esittelin kehittäjäryhmälle koosteen tekemistäni havainnoista kahdeksan viikon aikana.

Havainnoinnin perusteella strukturoitu työparityöskentely ja toisaalta selkeä syklin kategoriointi vaikutti edesauttavan myöskin käsiteltävien kategorioiden sisäistämistä ja oppimista. Työparit joutuivat ottamaan vastuuta ruuanlaitosta ja kaupassa käynnistä, mikä yhdessä muiden tehtävien (kuten Järjestötaloon tu-

tustumisen ja poliitikon haastattelun) kautta pakotti nuoret käyttämään ja hyödyntämään myös sosiaalisia taitojaan. Yhden päivän teemoittaminen harrastamiselle, kuten boffaukselle eli pehmomiekkailulle, antoi riittävästi aikaa lajiin perehdyttämiseen, mikä antoi enemmän mahdollisuuksia niin innostamiseen kuin innostumiseenkin, vaikkakin ohjaajilta vaaditaan myös taitoa saada mahdollisimman monet osallistumaan. Selkeästi havainnoinnissa näkyi ryhmän yksilölliset tuen tarpeet siten, että ilman riittävästä määrää työntekijöitä kokonaisen päivän ohjelma saattoi lamaantua. Ainoa kriittinen huomioni työparityöskentelyyn liittyikin joidenkin työparien epätasapainoon ryhmäläisten pystyvyyttä ajatellen. Lisäksi havainnoinnissa näkyi edelleen nuorten ajautuminen puhelimille aina silloin, kun tuli luppoaikaa.

Esiteltyäni havainnointitulokseni, annoin kehittäjäryhmän muiden jäsenten kertoa näkemyksiään ja kokemuksiaan. Lisäksi pyysin heitä arvioimaan, oliko heidän mielestäni minun roolini havainnoijana vaikuttanut ryhmän toimintaan. Tämä jälkimmäinen asia kuitattiin kehittäjäryhmän jokaisen jäsenen kohdalla hyvin lyhyesti siten, että heidän mukaansa roolini oli heidän mielestään ollut hyvin luonnollinen, eivätkä he uskoneet opiskelijoiden edes ajatelleen minua havainnoitsijana, vaikka tämä asia olikin heille kerrottu.

Kehittäjäryhmän jäsenten omat kokemukset olivat yhteneviä havainnointitulosteni kanssa. Tosin Roti-ryhmän ohjaajat korostivat erityisesti niiden viikkojen kokemuksiaan, jolloin en ollut päässytkään havainnoimaan ryhmää. Tuolloin oli nähty hetkiä, joissa koko ryhmä oli saatu osallistumaan toimintoihin. Kasvatuspuolta koettiin tarvittavan toiminnan rinnalle.

Kehittäjäryhmä yhtyi myös näkemykseen, että tämän havainnointijakson aikana toteutetut kaksi sykliä olivat helpottaneet toiminnan suunnittelua ja tekemistä. Lisäksi syklien sisällä olleet kategoriat olivat toimineet keskenään hyvin. Työparityöskentely koettiin hyväksi, mutta kaikkia toimintoja kuten Monden ulkopuolisia vierailuja ei pystytä toteuttamaan työparityöskentelyä. Kriittiset havainnot joidenkin työparien epätasapainosta otettiin myös huomioon. Ratkaisuksi tähän mietittiin sitä, ettei työparityöskentelyä saa olla liikaa ja toisaalta mietittiin myös kolmen hengen ryhmiä. Työparityöskentelyä päätettiin siis hyödyntää jatkossakin havainnointitulosten ja ohjaajien kokemusten pohjalta, koska se pakottaa ryhmäläiset sopivaan vastuunottoon ja kohti tiettyä päämäärää.

Seuraava iso haaste, mikä myös näkyi havainnointituloksissa, oli läsnä olemisen vaikeus isossa ryhmässä. Tämä näkyi niin havainnointituloksissa kuin ohjaajien kokemuksien perusteella esim. kännykän taakse piiloutumisena ja osalla suoranaista ahdistuksena. Ohjaajat miettivätkin tähän yksinkertaisia ratkaisuja kuten lautapeliä pelaamista yhdessä, mitä tehtiin syksyllä erityisesti niinä hetkinä, kun uusia opiskelijoita tuli joukkoon.

Syklien kategoriointi näytti toimivan niin havainnointitulosten kuin ohjaajienkin kertomusten perusteella. Vaikka kategorioinnit vaikuttavat itsessään toimivan, niin silti todettiin, että tiettyjen kategorioiden sopivia ajankohtia on syytä vielä pohtia. Esimerkiksi työharjoittelujen ajankohtien sijoittelua mietittiin, koska koulupudokkaita ainakin tänä lukuvuonna tuli nimenomaan helmikuussa, johon yksi työharjoittelu oli sijoitettu. Tämä kevään ensimmäinen pajajakso sijoittui yhteishaun aikoihin ja vaikka valittujen kategorioiden arvioitiin toimineen hyvin, niin silti osa teemoista koettiin liian raskaiksi yhteishaun jälkeiselle ajalle. Syksyllä työharjoittelua edelsi tiivis pajajakso, joka oli pitänyt sisällään paljon ryhmäyttämistä ja työharjoitteluun lähteminen oli ollut kivuttomampaa kuin vuosiin. Vastaavasti keväällä pajatyöskentelyssä oli ollut taukoa koronarajoitusten vuoksi ja työharjoitteluun lähtö vaikutti olevan paljon haastavampaa.

Kategorioiden koettiin myös auttavan työntekijöitä pitkäjänteisesti. Jos jokin toiminta ei vaikuttaisikaan miellyttävältä, niin kasvatuksellisesta näkökulmasta pitäisi vain todeta toiminnan tällä kertaa olevan tällaista ja ohjaajilta vaaditaan kykyä tuoda esiin pitkäjänteisesti eri kategorioiden sisältöjä. Lopuksi totesimme, että kehittämistyömme vaatii vielä aikaa. Niinpä päätimme täyttää loppuarvioinnin vasta lähempänä lukuvuoden loppua, jotta saamme laadullisempia tuloksia Roti-ryhmän toiminnan vaikutuksista itse nuorten arjenhallintataitoihin.

5.5 Roti-ryhmän loppuarviointi

Roti-ryhmän loppuarviointi laadittiin alkukartoituskyselyn tavoin Sovari-mittarin pohjalta. Käytännössä kyseessä oli muutoin tismalleen samanlainen kysely kuin alkukartoituksessakin, jotta loppuarvioinnin muuttujia voitiin verrata alkukartoituskyselyn vastaaviin muuttujiin. Ainoa muutos oli kyselyn otsikoinnissa, jossa alkuperäisen Sovari-kyselyn tapaan kysytään vastaajan arviota siitä

”ovatko seuraavat asiat muuttuneet kohdallasi”. Numerot 4-5 kuvaavat edistystä, numero 3 tilanteen pysymistä ennallaan ja numerot 1-2 tilanteen huonontumista. Poiketen Sovari-kyselystä, niin myöskään loppuarviointi ei ollut anonyymi, jotta alku- ja loppuarviointeja voidaan ylipäätään verrata keskenään myös yksilötasolla (liite 3). Avaan seuraavaksi kyselyn tuloksia ja kooste tuloksista löytyy liitteestä 4.

Loppuarviointi teetettiin nuorilla toukokuussa lukuvuoden lähestyessä loppuun. Aikaa alkuarvioinnin tekemisestä oli tuolloin kulunut hieman yli kolme kuukautta. Tarkoituksena oli, että loppuarviointi olisi tehtynä ennen kehittäjäryhmän kokoontumista summatiivisen arviointiin, mutta muutama nuori oli poissa kyselyhetkellä ja he pääsivät kyselyn täyttämään vasta myöhemmin.

Tutkimuskyselyyn osallistuneista nuorista kolme vastasi kyselyyn Roti-ryhmän ollessa Mondella ja koko ryhmälle saatiin kerrottua alustus kyselystä. Nuorista N2 ja N5 vastasivat kyselyyn seuraavalla viikolla. Kyselyn täyttäminen ei ajoittunut parhaimpaan mahdolliseen hetkeen, sillä se tapahtui päivän loppupuolella levottomassa ilmapiirissä. Mondella oli juuri parhaillaan starttaamassa avoimet ovet ja tiloissa kulki jo jonkin verran ulkopuolisia ihmisiä. Lisäksi päivän ohjelma oli hieman venynyt ja muutama vastaaja tuli täyttämään kyselyn muita myöhemmin saatuaan ensin edellisen tehtävän suoritetuksi.

Sosiaalista vahvistumista oli tapahtunut kaikilla viidellä eri pääkategorian alueella eli kaikkien kategorioiden keskiarvo oli yli 3. Eniten nuoret olivat kokeneet edistystä suhteissa toisiin ihmisiin eli Sosiaalisissa taidoissa (4,1) sekä Itsetuntemuksessa (3,9). Vähiten edistystä oli tapahtunut Arjen asioiden hoitamisessa (3,5). Kärki näyttää kuitenkin hieman erilaiselta, jos tarkastellaan pääkategorioiden alaisia yksittäisiä osa-alueita. Tällöin nuoret ovat kokeneet edistystä eniten osa-alueella Osaan toimia toisten ihmisten kanssa (4,4) ja seuraavaksi eniten kolmikossa Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita, Kerron mielipiteeni rohkeasti ja Olen halukas opiskelemaan keskiarvon ollen kaikissa 4,2.

Vastaavasti huonoiten edistystä oli tapahtunut osa-alueella Noudatan säännöllistä päivärytmiä (3) ja seuraavaksi huonoiten osa-alueilla Hoidan raha-asioita sekä Osaan työnhakuun liittyviä asioita (molemmissa 3,2). Vaikka suurimmalla

osalla nuorista oli tullut pääkategorioiden keskiarvolla mitattuna edes jonkin verran edistystä (lukuun ottamatta nuorta N4, joka ei ollut kokenut edistystä kategorioissa Itsetuntemus ja Opiskelu ja työ), niin muutamalla osa-alueella nuoret olivat kokeneet jopa tilanteen huonontumista. N1 oli kokenut huonontumista raha-asioissa, N2 ongelmatilanteiden hoidossa (eli Kestän tilanteen jos epäonnistun sekä Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteissa). N4 oli kokenut huonontumista kaikkiaan neljällä osa-alueella, vaikka keskiarvo kategorioissa oli yli tai tasan kolme.

5.6 Perehdytysoppaan ja vuosikellon laatiminen

Kehittämistyömme on tähdännyt kaiken aikaa lopputuotokseen, joka kokoaisi kaikki suunnittelemamme toiminnot eräänlaiseksi ohjaavaksi työkaluksi. Tällä varmistettaisiin, että Roti-ryhmän toiminta koostuisi osioista, jotka olemme todenneet arjenhallintaa kehittäviksi ja jotka toisaalta vastaisivat myös TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosaan. Kehittämistyön aikana lopputuotokseksi muodostui perehdytysopas, joka pitää sisällään vuosikellon (liite 5).

Jo kehittämistyömme alussa huomasimme ideoimiemme toimintojen koostuvan erilaisista kategorioista, joita kehittämistyön toisen kehän aikana muodostui kaikkiaan 12 kappaletta. Kaiken aikaa kehittäjäryhmä on ollut yksimielinen siitä, että kategoriat ovat ohjanneet toimintaamme haluttuun suuntaan ja varmistaneet sen, että niin arjenhallinnan kuin TUVA-koulutusosion eri sisällöt ovat varmasti tulleet käsiteltyä. Kuitenkin nuo 12 kategoriaa tuottivat myös haasteita. Osa kategorioista koettiin liiankin suppeiksi sellaisenaan (kuten Digitaidot) tai vastaavasti jotkut kategoriat läpileikkasivat useita muita toimintoja. Esimerkiksi Taloustaidot oli kaikkien mielestä oleellinen kategoria, mutta siihen liitetyt toiminnot liittyivät selkeästi myös kategorioihin Ruoka tai Asuminen. Ongelmana ei siis ollut niinkään ideoimiemme toimintojen toimivuus, vaan pikemminkin niiden jäsentäminen oikeanlaisiin kategorioihin. Täydellistä limittämättömyyttä ei tietystikään voitaisi saada aikaan, mutta tarkennusta kategorioihin oli tarpeen luoda. Osa kategorioista tarvitsi täsmennystä myös nimiin, sillä olimme käyttäneet niistä vain työnimiä kehittämistyön aikana.

Toukokuussa 2022 elettiin jo tilanteessa, että Suomessa oli alettu muuallakin opinnollistamaan työpajoja TUVA-koulutuksen koulutusosiin. PAIKKO-sivustolta oli löydettävissä yhden kunnallisen työpajan oppimisympäristön tunnistamisraportti. Tässä Nakkilan kunnan työpajan raportissa ei työpajan varsinaisia toimintoja tai sisältöjä yksityiskohtaisesti esitetä, mutta itse raportissa työpajan sisältöjen todetaan vastaavan Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan sisältöjä (PAIKKO 2022, 6). Voidaan siis ajatella, että työpajan sisältöjen, mitä ne sitten ovatkaan, on tärkeää olla verrattavissa tämän TUVA:n koulutusosan sisältöihin.

Aiemmin olimme kehittäjäryhmällä tehneet Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan sisältöjen vertailua Nuorisobarometrissa 2015 esitettyihin arjenhallintaan sekä Sovari-mittarin arjen- ja elämänhallintaan liittyviin kysymyksiin todeten niiden vastaavan hyvin toisiaan. Totesimme tämän pohjalta, että mikäli toimintamme noudattaa TUVA-koulutusosan sisältöjä, niin Roti-ryhmän toimintojen pitäisi samalla kehittää nuorten arjenhallintataitoja. Vaikka jo kehittämistyömme toisen kehän aikana totesimme kehittelimillämme kategorioilla olevan vastaavuutta TUVA-koulutusosan sisällöissä, niin otin tämän Opetushallituksen laatiman dokumentin vielä tarkempaa tarkastelua varten kategorioiden muodostamiseen.

Perehdytysoppaan kehittämisessä auttoi huomattavasti kolmannen kehän aikana tekemämme kokeilu 4-5 viikon sykleistä, jotka kukin pitävät sisällään muutamia kategorioita. Tässä vaiheessa kehittämistyötä emme vielä tienneet mihin tulevana lukuvuonna TUVA:n työharjoittelut tulisivat lopullisesti sijoittumaan, emmekä sellaista asiaa voineet tässä yhteydessä päättää. Niinpä työharjoittelut on jätetty tarkoituksella huomiotta vuosikellossa. Syklejä muodostui näin ollen vuosikelloon seitsemän: kolme syksylle ja neljä keväälle. Vuosikellossa on otettu huomioon joulutauko, mutta ei kesä-heinäkuun välistä aikaa, koska työpaja on joka tapauksessa kiinni tuona aikana.

Sykliden lisäksi kehittäjäryhmä oli miettinyt tiettyjen kategorioiden tai teemojen osalta jo myöskin ajankohtia, jolloin niitä olisi hyvä käsitellä. Esimerkiksi lukuvuoden alussa olisi hyvä olla sosiaalisten taitojen harjoittelu, kun taas keväällä yhteishaun jälkeen tarvittaisiin keveämpiä teemoja kuten harrastuksiin tutustu-

mista. Tämäkin jo auttoi niin syklien kuin lopullisten kategorioidenkin muovaamisessa. Lisäksi kolmannen kehän aikana oli jo mietitty sitäkin, mitkä kategoriat toimivat hyvin keskenään. Tästä sainkin ajatuksen, joka toisaalta poisti kategorioiden limittymisen tuoman ongelman ja joka ohjasi vahvasti lopullisten kategorioiden luomista: yrittäisin löytää kategorioista pääkategorioita, jotka puolestaan pitäisivät sisällään tarpeellisen määrän alakategorioita. Näin kategorioita saataisiin riittävästi vuosikelloa ajatellen, mutta ne eivät olisi silti liian rajoittavia taikka myöskään liian laajoja.

Toisen kehän aikana laatimamme 12 kategoriata olivat siis Sosiaaliset taidot, Talous, Luonto, Harrastukset ja liikunta, Digitaidot, Kestävä kehitys, Asuminen, Yhteiskunta, Kulttuuri, Arjen ja käden taidot, Ruoka sekä Mielen hyvinvointi ja itsetuntemus. Verratessani kategorioita TUVA-koulutusosan sisältöihin, päädyin poistamaan kategorian Luonto, joka aiemminkin kehittäjäryhmäämme on mietityttänyt, koska teemana se ei erityisesti esiinny koulutusosan sisällöissä (Tutkintoon valmentava koulutus 2021, 22). Tämä vahvisti ajatustamme siitä, että kyseessä on enemmänkin vain menetelmä kuin kategoria. Kategorian alla olevia toimintoja ei suinkaan tarvinnut poistaa, vaan ne on mahdollista liittää muiden kategorioiden alle. Esimerkiksi marjojen poimiminen piirakan leivontaa varten on helppo perustella kuuluvaksi ruuanlaiton alle.

12 kategoriasta jäljelle jätiin jäljelle viisi pääkategoriaa, jotka ovat Harrastukset ja liikunta, Asuminen, Yhteiskunta, Ruoka sekä Mielen hyvinvointi ja itsetuntemus. Nämä ovat isoja teemoja, jotka erottuvat selvästi myös TUVA-koulutusosan sisällöissä (Tutkintoon valmentava koulutus 2021, 22). Tämän jälkeen loput kategorioista sijoittelin muiden pääkategorioiden alle. Muutama kategoria jakaantui useamman pääkategorian alle kuten Kestävä kehitys sekä Talous. Näistä jälkimmäinen on toki iso teema, joka olisi voinut sopia pääkategoriaksi-kin, mutta siihen liittyvät toiminnot ja teemat oli kuitenkin helpompi jakaa kahden muun pääkategorian, Asumisen ja Ruoan alle.

Digitaidot muuttui muotoon Kansalaistaidot. Kehittäjäryhmä toivoi tätä, koska TUVA-koulutuksen kaikille yhteisessä koulutusosassa korostetaan jo niin paljon digitaitoja. Roti-ryhmässä digitaidot liittyivät läpileikkaavasti myös sosiaalisiin taitoihin (etäyhteyksien harjoittelu) ja myöskin harrastustoimintaan (digitaalinen

pelaaminen), mutta ehkä ennen kaikkea yhteiskunnassa asioimiseen. Päätimme siksi laajentaa kategoriaa jo nimensäkin perusteella. Ylipäätään nimesin kategoriat vielä uudelleen siten, että jo niiden nimet kertoisivat itsessään enemmän kategorioiden sisällöistä. Nimien muodostumisessa hyödynsin niitä toimintoja, joita lukuvuoden aikana Roti-ryhmän kanssa on tehty. Näin ollen lopullisiksi kategorioiksi muodostuivat:

TOIMINTAKYKY JA HYVINVOINTI

Sosiaaliset taidot

Mielen hyvinvointi

Itsetuntemus

ITSENÄINEN ASUMINEN

Asunnon hakeminen ja muutto

Arjen asiat ja kotityöt

Talouden ja rahan hallinta kestävästi

HARRASTUKSET JA VAPAA-AIKA

Harrastus jokaiselle

Mielekäs liikunta

Kulttuuria kaikille

MINÄ KANSALAISENA JA KUNTALAISENA

Kansalaistaidot

Oma asuinalue tutuksi

Vaikuttamisen mahdollisuudet

RUUANLAITTOTAIDOT

Kaupassakäynti taloudellisesti kestävästi

Kokkaamisen ja leipomisen taidot

Kestävä kehitys ruuanlaitossa

Alakategoriat ovat niitä, jotka sijoitettiin vuosikelloon niihin ajankohtiin, jolloin niitä tarkoituksenmukaisinta on käsitellä. Lisäksi alakategorioiden on tarkoitus toimia myös itsenäisinä teemoina, irrallaan muista, mutta esimerkiksi pääkategoria Itsenäinen asuminen on sellainen, jonka alakategorioita ja toimintoja on

järkevä käsitellä omana kokonaisuutenaan. Sen sijaan esimerkiksi Minä kansalaisena ja kuntalaisena -kokonaisuutta on ripoteltu sekä syksyyn, että kevääseen. Pääkategorioiden tarkoitus on kuitenkin liittää alakategoriat ja yksittäiset toiminnot isompaan kokonaisuuteen, joka vastaa johonkin arjenhallinnan osa-alueeseen ja joka on löydettävissä TUVA-koulutusosan tavoitteistakin. Lisäksi perehdytysoppaaseen on laitettu esimerkin omaisesti kunkin kategorian alle niitä toimintoja, joita yhdessä kehittäjäryhmän kanssa ideoimme ja toteutimme Roti-ryhmälle.

Aiemmin mainitsemastani limittyneisyydestä ei täysin pääse eroon, eikä siitä ehkä tarvitsekaan täysin päästä. Esimerkiksi ruuanlaittoa tultaisiin todennäköisesti harrastamaan myös keväällä, vaikka se vuosikellossa on laitettu syksyyn. Vuosikellon ajatus on kuitenkin, että tiettyinä ajankohtana ko. teemoja käsitellään erityisesti pedagogisessa mielessä. Kuten Ojanen (2006, 98-99) toteaa: sosiaalisia tilanteita ei voida kokea oppimistilanteeksi, ellei sitä erikseen sel-laiseksi ole pedagogisesti määritelty.

5.7 Summatiivinen arviointi

Summatiivista arviota varten olin kerännyt yhteen kaikkien kolmen kehän arviointikeskustelujen johtopäätökset, jotka esittelin kehittäjäryhmälle. Tarkasteltuamme koontia kävimme keskustelua Anttilan (2007, 69) esittämien arviointikysymysten pohjalta:

Mikä toimii?

Kenelle (mille taholle) se toimii?

Ketä ja mitä varten se toimii ja mihin tarpeisiin se vastaa?

Missä olosuhteissa se toimii?

Kehittäjäryhmä esitti yksimielisesti, että Roti-ryhmässä on oltava riittävästi henkilöstöresursseja toimiakseen. TUVA-opettaja (tässä vaiheessa vielä 10-luokan opettaja) yhdessä yksilövalmentajan kanssa koettiin tärkeäksi työpariksi, mutta tämän lisäksi erityisesti etsivän nuorisotyöntekijän läsnäoloa pidettiin tärkeänä yksilötyön tarpeen vuoksi. Saatuamme ryhmää varten Monden yläkertaan myös pienryhmätilat, voitiin todeta tilojen toimivan ja tukevan myös nuorten arjen- ja elämänhallintataitojen edistämistä. Nuoret ovat pitäneet Mondea myös eräänlaisena turvapaikkana, mikä näkyi mm. työharjoitteluun lähtemisen helppoutena

ja siinä, että koronarajoitusten aikaan nuoret kritisoivat sitä, mikseivät he saaneet olla Mondella.

Monden erityisyytenä on myös osallisuuden näkökulma: Monde ei tilana jää nuorille irralliseksi paikaksi, jossa ollaan pelkästään ryhmän toiminnan ajan, vaan Roti-ryhmän jälkeen siellä starttaa mm. kahvila- ja pelitalotoiminta, joihin ryhmäläiset voivat jäädä viettämään aikaa. Lisäksi nuoret ovat päässeet osalliseksi järjestelytehtäviin Mondella järjestettäviin tapahtumiin. Myös toisen työpariryhmän, Verstaan, läsnäolo on ollut nuoremmille Roti-ryhmäläisille tärkeää. Osallisuutta on siis rakentunut moninkin eri tavoin. Keväällä erityisesti havainnointiviikkojeni aikana oli huomattavissa nuorten vastuuttamisen, työparitoiminnan ja itsenäisten projektien tehostavan toimintaa ja toimivan ainakin tälle ryhmälle. Toki tällaisen toiminnan mahdollistuminen on vaatinut ryhmäytymistä ja nuorilla tutustumista toisiinsa. Tämä vaatiikin sitä, että parhaimmillaan Roti-ryhmä toimii 4-5 viikon toimintasykleissä teemoitetun vuosikellon mukaisesti.

Kohderyhmän määrittely on ollut koko kehittämistyön ajan esillä, vaikka kehittämistyön varsinainen tavoite onkin ollut nuorten arjenhallinnan tukeminen. 10-luokka koeryhmänä on ollut ainakin nuorten elämäntilanteen puolesta hyvin homogeeninen ryhmä eli kaikki nuoret ovat nivelvaiheen opinnoissa ja iältään kahden vuoden sisällä toisistaan. Koskapa ryhmän toiminta lähti lisäksi nousemaan TUVAn koulutusosan sisällöistä, on ryhmän kohderyhmäksi helpostikin todennettavissa oppivelvolliset TUVAn opiskelijat. Liian suuri ikähaitari voisi kehittäjäryhmän mielestä estää ryhmän toimivuuden tällaisenaan. Kuitenkaan Roti-ryhmä ei varmastikaan toimi kaikille TUVAn opiskelijoille. Kehittäjäryhmän mukaan ryhmä toimii erityisesti heille, joille suuret ryhmäkoot tuottavat vaikeuksia esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelon vuoksi sekä nuoret, joilla on ollut aiemmin huonoja kokemuksia koulunkäynnistä.

On myös huomioitavaa, että Roti-ryhmää toimii ainoastaan pienryhmänä. Ryhmän maksimikooksi on päätetty 12 henkeä, kun koeryhmässä oli parhaimmillaan 11 opiskelijaa. Suurempi määrä ei enää mahdollista toimintaa tällaisenaan. Toiminta vastaa kehittäjäryhmän mukaan tarpeisiin silloin, kun nuori hyötyy sosiaalisesta vahvistamisesta tukemisesta.

Olosuhteiden arvioiminen kokosi vielä edellä mainittuja teemoja yhteen. Roti-ryhmä toimii Monitoritalo Monden ympäristössä ja erityisesti silloin, kun tarjolla on riittävästi työntekijäresursseja. Monden keskeinen sijainti mahdollistaa myös ketterän liikkumisen lähialueille. Kuitenkin ideaalisimmat olosuhteet syntyvät silloin, kun työpajalla on tarjota toimintaan oma auto sekä esimerkiksi omat työpajapyörät. Lisäksi on huomioitava, että Mondella tulisi olla jatkossakin tarjolla Roti-ryhmää varten pienryhmätila. Aivan alussa ryhmälle ei saa luoda liian haastavia toimintoja, jotka voivat aiheuttaa esim. poissaoloja. Tämän lisäksi ryhmäytyksellä koetaan tärkeäksi, vaikkakin ryhmän non-stop -periaatteen vuoksi sitä joutuneen tekemään useita kertoja vuodessa aina uusien tulijoiden tullessa.

Kehittäjäryhmän kokoonnuttua summatiiviseen arvioon ei Roti-ryhmän loppuarviointi ollut vielä täysin valmis kahden opiskelijan vastauksien puuttuttua tuloksista. Vertasimme kuitenkin sen hetkisiä tuloksia omaan arviointiimme sekä minun havainnointituloksiini. Lopullisten tuloksien tultua arvioimme niitä vielä jälkikäteen jo aiemmin tekemäämme arvioon, mutta käytännössä ne vain vahvistivat jo aiempaa arviointiamme.

Kehittämistyömme kohdentui erityisesti nuorten arjen- ja elämänhallinnan kehittämiseen, jotka nuorten tekemän alkuarvioinnin perusteella olivat heillä sosiaalisen vahvistamisen kategorioista heikoimmat. Loppuarvioinnin tulokset olivat sikäli yllättävät, että nuorten arvioinnin perusteella juuri näissä osa-alueissa oli tapahtunut vähiten kehitystä (Arjen asioiden hoitaminen = 3,5 / Elämänhallinta ja tavoitteet = 3,8), joskin on huomioitavaa, että kehitystä oli kuitenkin tapahtunut. Sen sijaan eniten edistystä oli tapahtunut Suhteissa toisiin ihmisiin (4,1) ja Itsetuntemuksessa (3,9). Kehittäjäryhmä oli mieltänyt kohderyhmäksi ne nuoret, jotka saattaisivat kärsiä esim. sosiaalisten tilanteiden pelosta ja ne nuoret, joilla erilaisista syistä johtuen on huonoja kokemuksia koulunkäynnistä. Nuorten itsearvioinnin perusteella pystymme siis Roti-ryhmän toiminnalla vastaamaan juuri tämänkaltaisiin asioihin.

On kuitenkin huomioitava, että kategorian Arjen asioiden hoitaminen osa-alueissa oli runsaasti hajontaa. Osa-alue Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita oli yksi kaikkein edistyneimmistä osa-alueista (4,2), joten tämän perusteella toiminnalla on voitu vaikuttaa konkreettisten arjen taitojen kehittämiseen. Vastaa-

vasti kategoria piti sisällään yhden vähiten kehittyneimmistä osa-alueista, Nou-datan säännöllistä päivärytmiä (3). Yksi nuori oli jopa kokenut huonontumista tällä osa-alueella. Tosin niin tässä kuin muissakin osa-alueissa, joissa oli koettu huonontumista, oli kehittäjäryhmän mielestä syytä pohtia muita kuin Roti-ryhmästä johtuvia syitä osa-alueen huonontumiseen.

Ehkä kuitenkin kaikkein yllättävintä oli se, miten nuoret olivat kokeneet todella vähän edistystä osa-alueella Hoidan raha-asioita (keskiarvo 3,2), vaikka talous-asiat eri näkökulmista katsottuna ovat olleet jo syksystä asti esillä toiminnassa ja talouden näkökulma oli toiminnassa mukana myös havainnointini aikana. Yksi nuori (N1) oli jopa kokenut huonontumista raha-asioden hoitamisessa. Yh-tenä tekijänä pidimme sitä, että kun loppuarvioinnin perusteella nuorten itsetun-temus oli edistynyt, niin tällä on saattanut olla yllättäviä, negatiiviseltakin näyt-täviä seuraamuksia. Nuoret kun ovat saattaneet alkuarviointia tehdessään ku-vitella osaavansa tiettyyn osa-alueeseen liittyviä asioita, mutta kun asioita on käsitelty ja tietoisuus on kasvanut, on saatettukin huomata omien taitojen vaja-vuus ja keskittyä onnistumisten sijaan niihin. Olimme tosin myös yksimielisiä siitä, että moni konkreettisten arjen asioiden opettaminen/käsitleminen toimin-nassa jäi myöhäiseen vaiheeseen kevättä, jolloin välttämättä aikaa niiden kä-sittelemiseen ei ehkä ollutkaan riittävästi.

Elämänhallinta ja tavoitteet -kategoriassa nuorilla oli keskenään kovinkin vaih-televat tulokset. N1 ja N3 olivat kokeneet edistystä jopa 4,8 ja kyseinen katego-ria oli heillä myös alkutilanteessa varsin korkea. Kenenkään keskiarvo tässä kategoriassa ei ollut myöskään huonontunut, mutta kahdella vastaajalla (N2 ja N4) oli tapahtunut huonontumista muutamalla muulla osa-alueella. N2 koki huo-nontumista osa-alueella Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa ja vas-taavasti hän oli kokenut huonontumista Itsetuntemus-kategorian alta osa-alu-eella Kestän tilanteen, jos epäonnistun. Nuori on kuitenkin sanonut viihty-neensä ryhmässä ja esimerkiksi Suhteet toisiin ihmisiin kategoriassa hän on antanut itselleen jopa arvosanan 5 osa-alueella Osaan toimia toisten ihmisten kanssa. Edellä mainitut huonontumiset voivat johtua myös siis elämäntilanteel-lisistä syistä.

Puolestaan N4 oli kokenut huonontumista osa-alueilla Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämään ja Uskon, että saavutan omat tavoitteeni. Hänen kohdallaan huonontumista oli siis tapahtunut myös päivärytmin osalta ja myöskin kategoriassa Opiskelu ja työ osa-alueissa Olen halukas opiskelemaan sekä Jaksan tehdä töitä/käydä koulua. Herääkin kysymys, onko hänelle pystytty osoittamaan riittävää yksilöllistä tukea. Toki hänenkin kohdallaan voidaan miettiä Roti-ryhmästä riippumattomia elämäntilanteellisia syitä, sillä vielä alkukartoitusta tehdessä osa-alue Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämään oli hänen itsearvioinnissaan 4.

Myllyniemen mukaan (2015a, 6) nuoret itse kokivat arjen taidoiksi myös sosiaaliset taidot, joita Roti-ryhmän toiminnalla oli erityisesti pystytty tukemaan. Tuloksista voidaan päätellä, että Roti-ryhmän toiminnalla voidaan siis vaikuttaa myös nuorten arjen- ja elämäntilanteen kehittämiseen. Kun seuraavana lukuvuonna 2022–2023 otetaan käyttöön laatimamme perehdytysopas vuosikelloineen, tulevat myös arjen- ja elämäntilanteeseen liittyvät teemat jäsenllymmin, useammin ja tavoitteellisemmin käsiteltyä, mikä voisi tällöin kenties näkyä mittareissa vielä suurempana positiivisena muutoksena. Kenties myös kohde-ryhmä on tällöin harkitumpi ja etukäteen mietitympi, kun nyt se koostui kuitenkin kaikille 10-luokalle saapuneista nuorista. Yhtenä arjenhallintaan negatiivisesti vaikuttavana tekijänä on teorian mukaan koulujen keskeytyminen sekä se, mitä pidempään nuori asuu kotonaan. Roti-ryhmällä voimme vaikuttaa näihin tekijöihin ohjaamalla ryhmään niitä nuoria, joilla saattaisi syntyä tippumisvaara TUVA-koulusta. Toisaalta ryhmä tukee nuorten itsenäistymiseen vaadittavia taitoja.

6 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA ARVIOINTI

6.1 Tiivistys tuloksista ja johtopäätökset

Tämän kehittämistyön tavoitteena oli kehittää nuorten arjenhallintaa ja niihin liittyviä taitoja työpajatoiminnassa pienryhmätyöskentelyn keinoin. Kehittämiskohde-teenä oli Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden nuorten työpaja Kulttuuri-verstas ja siihen koeryhmänä tätä kehittämistyötä varten perustettu Roti-ryhmä, jonka osallistujat koostuivat Rovaniemen kaupungin historian 10-luokasta. Kyseessä oli spiraalimaisesti etenevä tutkimuksellinen kehittämistyö, jota voidaan

kuvailuilla toistuvina kehinä. Tässä nimenomaisessa kehittämistyössä kehiä muodostui kaikkiaan kolme. Yksi kehä piti aina sisällään kehittämistoiminnan tehtävät eli perustelun, organisoinnin, toteutuksen ja arvioinnin. (Toikko & Rantanen 2009, 66-67.)

Teorialähteiden perusteella arjen- ja elämänhallinta oli nähtävissä laajempaan kokonaisuuteen kuin pelkistä kotitöistä suoriutumisena, joten kehittämistyön lähtökohdaksi otettiin Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosan sisällöt (Tutkintoon valmentava koulutus 2021, 22-23) ajatuksella, että mikäli Roti-ryhmän toiminnassa pystytään vastaamaan koulutusosan sisältöihin, olisi toiminta näin ollen kohdistunut myös nuorten arjenhallinnan tukemiseen ja niihin liittyvien taitojen opettamiseen. Myös etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa käytössä oleva sosiaalisen vahvistamisen mittari eli Sovari-mittari antaa nuorille itselleen mahdollisuuden tehdä itsearviota laajasti arjen- ja elämänhallinnan saralla, joten otimme mittariston arvioinnin tueksi kehittämistyön kolmannen kehän aikana.

Kehittämistyön aikana löydettiin nuorten arjenhallintataitojen tukemiseen liittyviä positiivisia tekijöitä työpajatoiminnassa. Kun toiminta jaotellaan n. 4-5 viikon sykleihin, joissa käsitellään tiettyjä etukäteen sovittuja kategorioita, on mahdollista tukea nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen liittyvää toimintaa. Myös ajoittainen työpari- tai 2-3 hengen ryhmissä tapahtuva työskentely tukee erityisesti arjen taitoja ja tehostaa myös koko ryhmän kanssa tehtävää toimintaa. Kehittämämme toiminnot, niiden yhdistäminen eri kategorioihin sekä lukuvuoden pilkkominen sykleihin auttoi meitä muodostamaan Roti-ryhmän toimintaan lopulta viisi pääkategoriaa, jotka kukin pitivät sisällään kolme alakategoriaa. Lisäksi alakategoriat pystyttiin sijoittelemaan vuosikelloon tarkoituksenmukaisimpaan aikaan lukuvuotta, jolloin pystytään ottamaan huomioon myöskin ryhmäytymisen eri vaiheet, työharjoittelut, yhteishaku ym. toimintaan vaikuttavat tekijät.

Kehittäjäryhmän jatkuvan ja summatiivisen arvioinnin sekä havainnointitulosten perusteella em. vuosikellon tapaan järjestetyllä nuorten työpajatoiminnalla on mahdollista tukea ja kehittää nuorten arjenhallintataitoja, sillä näiden kategorioiden alle on mahdollista kehitellä monenlaista toimintaa, jolla vastataan TUVAKoulutusosan sisältöihin. Monitoritalo Monde koettiin myös erittäin hyväksi toi-

mintaa tukevaksi non-formaaliksi oppimisympäristöksi, sillä sen monipuoliset tilat ja toiminnot mahdollistivat monenlaista tekemistä, jotka edesauttoivat tavoitteisiimme pääsyä. Pienryhmätilan puute oli kehittämistyön alkaessa ainoa haaste Monden tiloissa, mutta kehittämistyön aikana tämäkin asia ratkesi ja kolmannen kehän aikana uutta tilaa päästiin jo myöskin kokeilemaan.

Kehittäjäryhmä toi kuitenkin esille, että vaikka toiminnalla itsellään pystytäänkin arjenhallintataitoja opettamaan, niin sen tueksi tarvitaan resursseja sekä kohderyhmän tarkempaa määrittelyä. Nivelvaiheeseen hakeutuu usein opiskelijoita, joilla on haasteita elämässään ja tämän vuoksi työntekijäresursseja täytyy olla riittävästi. Tämän kehittämistyön aikana ryhmää pääsääntöisesti luotsasivat 10-luokan opettaja sekä työpajan yksilövalmentaja. Lisäresursseina toimi oppivelvollisuuskoordinaattori ja minä etsivänä nuorisotyöntekijänä. Tällä mahdollistettiin se, että yksilöllistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarve ei lamaannuttanut koko ryhmän toimintaa.

Roti-ryhmän kohderyhmän määrittely ei sinänsä kuulunut tämän kehittämistyön tavoitteisiin, mutta kehittäjäryhmä näki sillä olevan kuitenkin merkitystä sopivan pienryhmän muodostumisessa. Toiminta oli lähtökohtaisesti suunnattu nivelvaiheen opiskelijoille, jotka joko ovat jo koulutuksessa tai suuntaamassa siihen. Lisäksi kohderyhmänä olisivat erityisesti oppivelvolliset. Tarkempi kohderyhmän rajausta tehtänee kunkin lukuvuoden alussa sekä aina silloin, kun TUVA-koulutukseen hakeutuu uusia opiskelijoita. Toiminnasta hyötyvät eniten ne, joille sosiaaliset tilanteet ovat haastavia ja jotka eivät syystä tai toisesta kykene opiskelemaan isossa luokassa. Myös ne nuoret, joilla on huonoja kokemuksia koulunkäynnistä, nähtiin hyötyvän työpajaympäristöstä.

Tämän vuoksi kehittäjäryhmä piti tärkeänä, että Roti-ryhmä säilyy nimenomaan pienryhmämäisenä ja ryhmän maksimikooksi määriteltiin 12 henkilöä. Ryhmäytymisellä koettiin olevan iso merkitys ja tämän vuoksi sille annettiin painoarvoa erityisesti lukuvuoden alkuun. Lukuvuoden aikana ryhmään ohjautuvat yksittäiset nuoret ovat kuitenkin ryhmäytymiselle haaste, mutta tämä on toiminnan luonteeseen kuuluva tekijä ja toisaalta ryhmäytynyt ryhmä pystyy vastaanottamaan helpommin uusia jäseniä.

Kehittäjäryhmän oman arvioinnin ja havainnointitulosten tueksi nuoret saivat laatia myös Sovari-mittarin pohjalta laaditun itsearvion omista arjen- ja elämähallintataidoistaan. Tässä kehittämistyössä keskityttiin ensisijaisesti nuorten arjen- ja elämähallintataitojen kehittymiseen, mutta teorian perusteella itsetuntemusta ja suhdetta toisiin ihmisiin voidaan myöskin pitää näiden asioiden osa-alueina tai niihin liittyvinä tekijöinä. Itsearviota tehtiin ns. alkukartoituksen perusteella, joka kuitenkin toteutettiin vasta helmikuussa, sekä loppukartoituksena, joka toteutettiin toiseksi viimeisellä pajaviikolla. Aikaa kyselyiden välille jäi n. kolme kuukautta. Itsearvio tapahtui asteikolla 1-5, jossa 1 oli huonoin ja 5 paras arvosana.

Alkukartoituksen perusteella sosiaalisen vahvistamisen viidestä osa-alueesta nuoret arvioivat heikoimmiksi osa-alueiksi juuri arjenhallinnan eli arjen asioiden hoitamisen sekä elämähallinnan ja tavoitteet. Loppukartoituksen perusteella pystyttiin toteamaan, että kaikilla viidellä osa-alueella oli tapahtunut edistymistä, mutta kaikkein heikoimmin edistystä oli tapahtunut niillä osa-alueilla, joilla lähtötilannekin oli huonoin eli arjen asioiden hoitaminen sekä elämähallinta ja tavoitteet. Eniten edistystä oli tapahtunut sosiaalisissa taidoissa eli suhteessa toisiin ihmisiin sekä itsetuntemuksessa.

Nuorten itsearvioinnin tulokset vahvistivat kehittäjäryhmän arviointia ja havainnointituloksia: Roti-ryhmän toiminnalla voidaan edistää ennen kaikkea itsetuntemusta ja sosiaalisia suhteita, jotka nekin voidaan laskea arjen- ja elämähallinnan sisältöihin, vaikkeivat näiden asioiden varsinaista ydintä olekaan. Myös tämän kehittämistyön aiheita, arjen- ja elämähallintaa, pystytään Roti-ryhmän toiminnalla edistämään erityisesti, kun toimintaa toteutetaan perehdytysoppaan mukaisesti, jolloin näihin teemoihin liittyvät eri aiheet tulevat varmuudella käsiteltyä pitkin lukuvuotta. Tämä kehittämistyö siis vahvisti aiempia tutkimuksia, joissa pienryhmien on todettu vaikuttaneen positiivisesti myös ryhmäläisten arjenhallintaan.

Teoria-aineiston mukaan yhtenä arjenhallintaan negatiivisesti vaikuttavana tekijänä on koulujen keskeytyminen sekä se, mitä pidempään nuori asuu kotonaan. Toisin sanoen nuorten arjenhallinta on sitä parempaa, mitä paremmin he pysyvät koulutuksessa ja mitä aiemmin itsenäistyvät. Tämän kehittämistyön ky-

selyiden perusteella opiskeluun liittyvät osa-alueet olivat nuorilla korkeat jo alkukartoituksen perusteella, mutta silti ryhmän toiminta vaikutti tähän kategoriin kehittäväällä tavalla. Voidaan ajatella, että työpajaympäristöllä ja pienryhmällä voidaan siis vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon, ehkäistä koulupuudokkuutta ja näin ollen vaikuttaa myönteisesti myös arjenhallintaan. Toisaalta työpajaympäristössä tapahtuvalla pienryhmätyöskentelyllä saadaan tehokkaasti kehitettyä myös nuorten asumiseen ja itsenäistymiseen liittyviä taitoja, jolloin kynnys muuttaa omaan asuntoon tulevaisuudessa mataloituu ja nuorilla on jo tällöin olemassa taitoja pärjätä itsenäisesti elämässään.

Sen sijaan muita taustatekijöitä, kuten vanhempien huonoa taloudellista tilannetta tai muita ongelmia perheissä, ei huomioitu tässä kehittämistyössä. Ryhmään ohjaamisenkin kannalta tällaisten asioiden etukäteinen selvittäminen voisi olla haastavaa, vaikka tutkimusten perusteella juuri nämä nuoret tarvitsisivat tukea arjen- ja elämänhallintaan. Roti-ryhmän toiminta ei varmastikaan silti sovellu kaikille nuorille tai TUVA-opiskelijoille, vaikka joukossa saattaisikin olla muitakin nuoria, jotka tarvitsisivat tukea arjen- ja elämänhallintaansa. Jatkossa voitaisiin miettiä sitä, pitäisikö olla useammanlaisia Roti-ryhmiä erilaisille kohderyhmille.

6.2 Tulosten ja prosessin arviointi

Tässä opinnäytetyössä ei pyritä arvioimaan varsinaisesti kehittämistyön reliabiliteettia ja validiteettia. Laadullisissa tutkimuksissa nämä termit on pyritty korvaamaan *vakuuttavuuden* käsitteellä. Tämän edellytyksenä on aineiston ja siitä nousevien valintojen, tulkintojen ja johtopäätösten avoin esittely. Vakuuttavuus jakaantuu kahteen termiin: uskottavuuteen ja johdonmukaisuuteen, missä uskottavuudella tarkoitetaan uskottavaa raportointia ja johdonmukaisuudella kehittämisen kuvausta eli dokumentaatiota, jossa on otettu myös epämieluisat ja johtopäätöksiä heikentävät tekijät huomioon. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki valinnat on kirjattu riittävän tarkasti ylös ja valinnat on perusteltu, jolloin voidaan puhua jäljitettävyydestä. Tieteellisesti luotettavaksi todettujen ominaisuuksien sijaan tärkeämpää on pystyä todentamaan arvioinnin uskottavuus, vakuuttavuus, hyödynnettävyys ja vaikuttavuus, minkä mukaan olenkin jakanut tämän kehittämistyön tulosten ja prosessin arvioinnin. (Toikko & Rantanen 2009, 124; Kananen 2012, 164-165.; Anttila 2007, 146-148.)

Arvioitavuus ja vakuuttavuus

Kehittämistyön arvioitavuus perustuu siihen, kuinka hyvin ulkopuoliset pystyvät tätä raporttia lukemaan, mikä puolestaan vaatii kehittämistyön huolellista dokumentointia. Tässä työssä on käytetty kahta dokumentaatiomallia eli kehittämistyön epävirallista seuraamista päiväkirjamaisesti sekä arviointidokumentointia, joissa olen kuvannut solmukohtien arviointikeskusteluja ja -aineistoa vielä erikseen (Toikko & Rantanen 2009, 80). Kehittämistyö jakaantui kolmeen kehään, joista jokaisen olen kuvaillut tässä opinnäytetyössä erikseen ja lisäksi olen jakanut kehät riittävään määrään alaotsakkeita, joissa kehien eri osa-alueet kuten aivoriihi-, arviointi- ym. tärkeät työskentelyvaiheet ovat kuvailtuna erikseen. Dokumentointi on kirjoitettu päiväkirjamaisesti jo työskentelyvaiheiden aikana tai välittömästi niiden jälkeen.

Tällaisen spiraalimaisesti etenevän kehittämistyön kuvailu oli toisaalta haastavaa, mutta uskoakseni tässä opinnäytetyössä esitelty tapa on johdonmukaisin ja kuitenkin selkein ratkaisu, jotta kehittämistyöstä on mahdollista saada sekä ymmärrettävä kokonaiskuva, että riittävän tarkka kuvaus oleellisista yksityiskohdista. Opinnäytetyötä ovat päässeet lukemaan niin kehittäjäryhmä, joka toisaalta oli mukana kehittämistyön ytimessä, mutta ei varsinaisesti raportin laadinnassa, opinnäytetyön tilaajat eli koulupalveluiden kaksi edustajaa sekä ammattikorkeakoulun puolelta opinnäytetyöni ohjaaja. Huolimatta työn laajuudesta, kestosta ja monivaiheisuudesta, on yhteinen viesti ollut se, että raportti on ymmärrettävässä ja luettavassa muodossa myös ulkopuolisille tahoille.

Toikko ja Rantanen (2009, 124) peräänkuuluttavat myös kehittämistyön epävarmuustekijöiden ja johtopäätöksiä heikentävien osatekijöiden kuvausta. Tällaisiakin tutkimuksen aikana löytyi ja nämä tekijät ovat raportissa myöskin kuvattuna kuten esimerkiksi kehittämistyön hidastuminen toisen kehän aikana. Lisäksi raportissa on myös esitetty, miten johtopäätöksiä on täytynyt tehdä haluttua nopeammalla aikataululla ja myös nuorten itsearviointiin käytetty aika oli paljon lyhyempi, mitä alun perin toivottiin.

Voitane siis todeta, että tarkka dokumentointi, kehittämistyön jäsentely ja avoimuus myös kriittisten osatekijöiden osalta tekevät tästä opinnäytetyöstä arvioitavan ja uskottavan. Ainoa tekijä, joka arvioitavuutta voisi laskea, on kenties liiankin tarkoin kuvattu dokumentaatio. Materiaalia oli käytössä hyvin paljon ja

keskittyminen vain olennaiseen on ollut haastava tehtävä koko kehittämistyön ajan. Liian tarkka rajaaminen olisi kuitenkin voinut poistaa merkittäviäkin seikkoja raportoinnista. Lopputuloksena siis todettakoon, että dokumentaation runsaus johtuu myös ennen kaikkea monivaiheisesta kehittämistyöstä, jonka kuvaaminen on vaatinut laajaa dokumentointia ollakseen luotettava.

Uskottavuus

Kehittämistyön uskottavuutta mitataan sillä, että raportissa on päästy esitettyihin johtopäätöksiin siinä kuvatuilla tavoilla. On siis esitettävä, mihin tehdyillä toiminnoilla on päädytty, miksi niin on tapahtunut ja olisiko samaan lopputulokseen päästy ilman interventioitakin (Anttila 2007, 146).

Triangulaatiota pidetään kehittämistyön luotettavuutta lisäävänä tekijänä. Tällä tarkoitetaan useamman kuin yhden menetelmän käyttöä, jolloin tutkimus ei myöskään lepää vain yhden menetelmän varassa. Yksi merkitys triangulaatiolla on hankkia (monimutkaisille) ongelmille vakuutus useammasta kuin yhdestä lähteestä. Triangulaatioon on olemassa erilaisia malleja, joista tässä työssä on hyödynnetty menetelmätriangulaatiota eli useamman kuin yhden menetelmän hyödyntämistä. Liian monien menetelmien käyttö voi myös lisätä virhemahdollisuuksia ja tutkija voi hukkua aineistotulvaan. (Anttila 2007, 143; Kananen 2012, 178-180.)

Tässä kehittämistyössä käytetty menetelmätriangulaatio on pitänyt sisällään aivoriihiyöskentelyn, jatkuvan arvioinnin, osallistuvan havainnoinnin sekä kyselyn eli nuorten itsearvion toteuttamisen. On haastavaa arvioida, onko menetelmiä ollut käytössä liikaa tai liian vähän. Kaiken aikaa tässä työssä pidettiin valmiutta vielä muidenkin menetelmien käyttöön esim. haastatteluiden avulla. Toisaalta kehittäjäryhmän arviointikeskustelut ovat korvanneet työntekijöille suunnatut erilliset haastattelut. Jonkinlaista sisältöanalyysiä toisaalta tuli suoritettua esim. aivoriihiyöskentelyjen pohjalta, vaikkei sitä erillisenä menetelmänä ollut mainittukaan. Tämä johtui siitä, ettei se ollut kuitenkaan keskeisenä tekijänä tässä tutkimuksessa. Loppujen lopuksi materiaalia tuli jo näiden neljän menetelmän avulla niin runsaasti, että lisämenetelmät olisivat todellakin jo tuoneet Kananen (2012, 180) varoittaman aineistotulvan.

Aivoriihityöskentelyistä voidaan lyhyesti kertoa, että tämänkin menetelmän käyttö on huolellisesti dokumentoitu toteutuksineen ja lopputuloksineen. Varsinaisena aivoriihityöskentelyn mittarina voine kai pitää sitä, saatiinko niissä luotua niitä ratkaisuja, joita niissä oli tarkoituskin luoda. Ratkaisevin aivoriihityöskentely oli heti ensimmäinen työskentely elokuussa, jonka hedelmänä saatiin mittava määrä erilaisia toimintoja, jotka toimivat pohjana tulevaan työskentelyymme. Lopulta aivoriihityöskentelyn tuotoksista saatiin laadittua tämän kehittämistyön tuotos, perehdytysopas vuosikelloineen, joten aivoriihityöskentelyjä voidaan pitää uskottavasti onnistuneina.

Jokaisen kehän alussa suunniteltiin siis etukäteen määritellylle ajalle toimintaa aivoriihityöskentelyiden avulla ja vastaavasti kunkin kehän lopussa arvioitiin ko. kehää ja siihen suunniteltua toimintaa. Tämän jatkuvan arvioinnin perusteella ohjattiin tulevaa suunnittelua haluttuun suuntaan. Arviointi perustui ensimmäisen ja toisen kehän aikana kehittäjäryhmän omaan jälkikäteiseen pohdintaan ja itsearvioon sekä päiväkirjamaiseen dokumentointiin, jota tein yhdessä Roti-ryhmän yksilövalmentajan kanssa. Kolmannen kehän aikana arvioinnissa hyödynnettiin lisäksi minun suorittamaani osallistuvaa havainnointia. Dokumentointi on ollut tarkkaa ja runsasta, mikä on tehnyt arvioinnistamme luotettavampaa. Lisäksi Roti-ryhmän varsinainen työpari on käynyt jatkuvaa kriittistä dialogia ja tehnyt näin ollen toiminnan onnistumisesta ja kehittämisestä viikoittaista itsearviointia, jotka on lopulta tuotu koko kehittäjäryhmän tietoon.

Kehittäjäryhmä koostui työn ytimessä olevista henkilöistä eli käytännön työn tekijöistä vahvistettuna nuorisopalveluiden esimiehellä, jolla on ollut merkittävä rooli niin työpajan, kehittämistyön kuin palveluidenkin yhteensovittamisen alullepanijana ja kehittäjänä. Suurimalla osalla kehittäjäryhmästä on lisäksi takanaan jo mittava työhistoria, joten voidaan puhua asiantuntijakokoonpanosta, joka on varmasti osannut kohdistaa arvionsa oikeisiin kohtiin. Kehittämistyön dokumentoinnista on huomioitavissa sisäinen kritiikki: asioita on pystytty kyseenalaistamaankin ja lopulta viemään toisenlaiseen suuntaan kehittämistyön aikana juuri jatkuvan arvioinnin periaatteen vuoksi. Voine todeta, että tämä kehittämis työ olisi ollut uskottava silloinkin, jos johtopäätökset olisi esitetty pelkäämään näin ammattimaisen kehittäjäryhmän omaankin arviointiin perustuen.

Havainnointia suoritin kahdeksan viikon ajalta, jolloin olin mahdollisuuksien mukaan kirjannut havaintoni muistivihkoon eli havainnointipäiväkirjaan välittömästi toiminnan jälkeen tai viimeistään pajapäivän päättymisen jälkeen. Tällöin mikään tieto ei jäänyt muistin varaan ja erityisesti nuorten reaktiot, pienet eleet ja toiminnat oli helpompi dokumentoida. On haastavaa kuitenkin arvioida, oliko havainnointia tarpeeksi, koska sitä varten ei ole luotu yhtä tiettyä mittaristoa. Oma suunnitelmani oli suorittaa havainnointia kahdeksan viikon ajan kerran viikossa. Käytännössä tämä toteutui vain kuuden viikon ajalta, koska jälkimmäisellä puoliskolla tuli itsestäni riippumattomia tekijöitä, jotka eivät mahdollistaneet havainnointia. Havainnointisuunnitelmani ei siis pitänyt, mutta havainnointia saatiin kuitenkin suoritettua ja lisäksi suurimmaksi osaksi kyseisten päivien toiminta-ajasta.

Ojasalo ym. (2009, 103-105) kehottavat suorittamaan havainnoinnin siten, että dokumentaatio tehtäisiin reaaliaikaisesti ja lisäksi havainnoijan täytyy kiinnittää huomiota omaan rooliinsa ja sen tuomiin vaikutuksiin itse havainnointiin. Kriittisesti arvioituna havainnoinnistani on siis löydettävissä tiettyjä puutteita. Video kuvaaminen olisi helpottanut omaa työtäni havainnoinnissa, mutta tämä mahdollisuus päädyttiin hylkäämään jo kehittämistyön varhaisessa vaiheessa. Pääsääntöisesti havainnointipäiväkirjan täyttäminen reaaliajassa onnistui, mutta muutamana päivänä jouduin kirjaamaan havaintoni ylös vasta jälkikäteen. Tämä johtui mm. yksilötyön tarpeesta, minkä johdosta jouduin hetkellisesti keskeyttämään havainnointini, ja yhtenä kertana olin vastuussa kyseisen päivä ohjelman vetämisestä.

Vaikka tarkoitus oli havainnoida koko ryhmän toimintaa ja arvioida aivoriihissä kehittelemiemme toimintojen onnistumista, niin havainnoinnin keskeyttäminen em. syistä kuitenkin vahvasti kehittämistyön erästä johtopäätöstä: ryhmässä on oltava riittävästi henkilöstöresursseja. Toisaalta kritiikkinä havainnointiinkin liittyen voidaan mainita sekin seikka, että huolimatta tuttuudestani, vain puolet Roti-ryhmästä suostui osallistumaan varsinaiseen tutkimukseen, mikä rajasi myös havainnointimahdollisuuttani. Osallistuvan havainnoinnin vaarana on, että havainnoija vaikuttaa toimintaan liikaakin. Kehittäjäryhmä kuitenkin vahvasti kolmannen kehän arviointipalaverissa, ettei heidän mielestään havainnointini ainakaan häirinnyt ryhmän toimintaa millään tavalla. Havainnoinnista voitane

siis todeta, että se toi pienen lisän arviointityöskentelymme luotettavuuden parantamiseen vahvistamalla muun kehittäjäryhmän arviointia Roti-ryhmän työskentelyn onnistumisesta.

Nuorten itsearvioinnin perusteella Roti-ryhmällä voidaan vaikuttaa nuorten arjen- ja elämönhallintataitoihin, mutta erityisesti sosiaalisiin taitoihin ja itsetuntemukseen. Itsearvioinnin tulokset noudattavat kehittäjäryhmän omaa arvioita sekä havainnointituloksiani, vaikkakin olisi voitu olettaa suurempaakin edistystä nimenomaan arjen- ja elämönhallinnan saralla. Vaikka arjen- ja elämönhallinnan edistyminen ei ollut nuorten itsearvioinnin perusteella kehityksen kärjessä, niin toisaalta voidaan pohtia sitä, olisivatko nuorten taidot näillä osa-alueilla kehittyneet tänäkään vertaa ilman Roti-ryhmän toimintaa. Lisäksi olemme kehittäjäryhmänä myös todenneet syitä, miksi arjen- ja elämönhallintataidot eivät kehittyneet kenties niin selvästi kuin sosiaalisen vahvistamisen muut osa-alueet ja että seuraavan Roti-ryhmän kohdalla tilanne on jo todennäköisesti erilainen, kun toimintaa ohjaa alusta alkaen kehittämämme vuosikello.

Uskottavuudesta voidaan siis todeta, että menetelmätriangulaation avulla kehittämistyön on voitu päässeen johtopäätöksiinsä raportissa kuvatulla tavalla. Lisäksi pystymme todentamaan toimintamme vaikutusta tuloksiin uskottavalla tavalla.

Hyödynnettävyys

Ensimmäinen työn hyödynnettävyyden näkökulma liittyy siihen, onko raportista mahdollista tehdä johtopäätöksiä. Luvussa 6.1 kehittämistyöstä nousseet johtopäätökset on jo esitelty, joten työllä voidaan todeta olevan hyödynnettävyyttä tästä näkökulmasta. Toinen hyödynnettävyyden näkökulma liittyy siihen, onko työ siirrettävissä uuteen hankkeeseen ts. onko työstä mahdollista tehdä jatkokehittämisehdotuksia. Näitä mahdollisuuksia esitellään luvussa 6.3, joten koska sellaisia on olemassa, niin tätä työtä voidaan arvioida kokonaisuudessaan onnistuneeksi hyödynnettävyyden näkökulmasta.

Vaikutavuus

Voidaan ajatella, että kehittämistyön täytyy pystyä vastaamaan reaali maailman odotuksiin ollakseen vaikuttava. Toisin sanoen arvioinnissa tulee pohtia, onko työn taustalla ollut todellinen kehittämistä vaativa ongelma, tuliko itse ongelma

ratkaistua, onko ratkaisu tullut tutkittua pohjajuuria myöten sekä onko ratkaisu synnyttänyt uuden ja parannellun lopputuloksen. Toiminnasta voidaan arvioida myös esimerkiksi asiakkaiden kokemaa vaikuttavuutta, jolloin saadaan selville ihmisten käsityksiä muutoksesta. Tässä käytetään usein apuna strukturoitua kyselylomaketta. Tämän tutkimuksen koettua vaikuttavuutta pystyttiin arvioimaan muokatun Sovari-mittarin avulla, jota asiakkaamme eli opiskelijat pääsivät itse täyttämään. (Anttila 2007, 148; Toikko & Rantanen 2009, 153.)

Kehittämistyö lähti liikkeelle yhteiskunnallisesta murrostilanteesta, jossa nivelvaiheen koulutus uudistui ja jonka tulisi pystyä vastaamaan oppivelvollisten nuorten haasteisiin. Nämä haasteet ovat moninaiset, mutta josta tutkittua tietoa on kuitenkin tarjolla melkoisen vähän. Useimmat tutkimukset, kun kohdistuvat jo syrjäytyneisiin nuoriin, eivätkä niinkään 15-vuotta täyttäneiden nuorten ongelmiin. Koulutuksen parissa työskentelevät ovat nämä haasteet kuitenkin huomanneet ja esimerkiksi etsivän nuorisotyön asiakasmittarit, joissa suurin osa nuorista tulleista ilmoituksista on tullut juuri toiselta asteelta, antavat jonkinlaista kuvaa tilanteesta.

Haasteita nuorilla on erilaisia, mutta tässä kehittämistyössä on keskitytty arjenhallinnassa esiintyviin haasteisiin sekä siihen, miten niissä asioissa pystyttäisiin nuoria tukemaan. Teorialähteitä tarkastellessa pystytään toteamaan, että yleisesti ottaen nuorten arjenhallintataidot ovat hyvällä mallilla, joskin ainakin Nuorisobarometrin tulosten perusteella ne ovat paremmin hallussa tytöillä kuin pojilla. Korkea koulutustaso vaikuttaa positiivisesti nuorten arjenhallintataitoihin, kun taas huonot perhesiteet ja lapsuudenperheen ongelmat negatiivisesti. Myös pitkään kotona asuvien arjenhallintataidot vaikuttavat olevan huonompia, mitä muilla.

Myllyniemi (2015a, 5-7) kuvaa arjenhallintaa sekä ulkoisena arjenhallintana, jolloin puhutaan kyvystä suoriutua kotitöistä tai ylipäätään itsenäisestä asumisesta, mutta myös sisäisenä elämänhallintana, jolloin esiin nousee sellaisia termejä kuin hallinnan tunne, arjen kokeminen mielekkäänä, vaikuttamisen mahdollisuudet sekä myöskin sosiaaliset vuorovaikutustaidot. Näitä asioita tuemalla voidaan kenties vastata myös koulutuksen järjestäjien synnyttämään huoleen oppivelvollisista nuorista. Roti-ryhmälle suoritettujen alkukartoituksen perus-

teella juuri arjen- ja elämänhallinta saivatkin muita osa-alueita huonommat arvosanat nuorilta itseltään. Tästä voidaan päätellä, että kehittämistyön taustalla on ollut todellinen ongelma ja haaste.

Arviointityöskentelymme perusteella, mitä osallistuva havainnointini tuki ja vahvisti, olemme pystyneet luomaan konseptin tietyille joukolle oppivelvollisia nuoria, mikä tukee heidän arjen- ja elämänhallintaansa. Tärkeää on kuitenkin jatkossakin löytää Roti-ryhmään juuri ne nuoret, jotka toiminnasta kaikkein eniten hyötyvät (esim. sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsivät ja huonoja koulukokemuksia omaavat nuoret). Sovari-mittari tulosten perusteella pystymme vahvistamaan erityisesti nuorten sosiaalisia taitoja ja itsetuntemusta, mutta myöskin arjen- ja elämänhallintataitoja.

Lisäksi aiempien tutkimusten mukaan pienryhmätoiminnalla nähdään useita positiivisia vaikutuksia nuorissa, myös arjenhallintaan liittyen. Hyvät ryhmäkokemukset tuottavat myös osallisuuden kokemusta, joka itsessään onkin yksi arjenhallintaan positiivisesti vaikuttava tekijä. Loppukartoitus, jossa nuoria pyydettiin arvioimaan nimenomaan Roti-ryhmän vaikutusta sosiaalisen vahvistamisen eri osa-alueisiin, vahvasti positiivisia muutoksia nuorissa. Ryhmä on tukenut erityisesti sosiaalisia taitoja ja yksittäisenä osa-alueena erityisesti kykyä pystyä toimimaan muiden ihmisten kanssa. Vaikka tässä tutkimuksessa ei pyydettykään nuoria arvioimaan sitä, ovatko positiiviset muutokset syntyneet juuri ryhmän, itse toiminnan vai näiden yhdistelmän ansiosta, niin ryhmän merkitystä tuloksiin ei voida kuitenkaan sivuuttaa. Käytännössä kuitenkin ehdottomasti suurin osa toiminnasta toteutettiin joko pienryhmässä tai työparityöskentelynä.

Jo kehittämistyön lähtökohdaksi otettiin TUVA-koulutuksen koulutusosa Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus (Tutkintoon valmentava koulutus 2021, 22-23) sillä ajatuksella, että Roti-ryhmän toiminta voitaisiin opinnollistaa ko. koulutusosaan. Roti-ryhmään ensimmäisessä aivoriihessä ideoidut toiminnot luotiin koulutusosan tavoitteiden pohjalta. Kehittämistyön aikana toiseksi lähtökohdaksi ja verrokiksi otettiin Sovari-mittari (Sovari-vaikutusmittari s.a). Vertaamalla kehittelemiämme toimintoja ja niihin yhdistettyjä kategorioita em. dokumentteihin ja mittareihin, totesimme Roti-ryhmän sisältöjen pystyvän vastaavan molempien lähtökohtiin. Voidaan ajatella, että jos OPH:n ja Into ry:n ammatti-

laiset ovat luoneet arjenhallintaan liittyviä tavoitteita ja mittareita, niin näihin vastaamalla voidaan todellakin kehittää nuorten arjen- ja elämänhallinnan taitoja laajasti eri näkökulmia huomioon ottaen. Roti-ryhmästä laadittu perehdytysopas vuosikelloineen on luotu toimimaan Rovaniemellä Monitoritalo Mondella Roti-ryhmän toimintana ja sillä voidaan vastata myös TUVA:n koulutusosan ja Sovari-mittarin sisältöihin.

Mahdollisuuksia jatkotutkimuksillekin on olemassa. Voidaan puhua, että lukuvuonna 2022–2023 Kulttuuriverstaalla toimiikin vasta Roti-ryhmän pilottiryhmä, joka ensimmäisenä pääsee kokeilemaan tämän kehittämistyön aikana laadittuja sisältöjä koko lukuvuoden aikana. Lisäksi nuorten itsensäkin on mahdollista arvioida toimintaansa koko lukuvuoden, eikä vain kolmen viimeisen kuukauden aikana.

Voidaan siis todeta, että vaikka luomaamme ratkaisua voidaan ja kannattaakin tutkia vielä lisää, niin tällä kehittämistyöllä on kuitenkin jo runsaastikin vaikuttavuutta. Nuorten arjenhallintaa tukevia toimintoja, pienryhmiä ja esimerkiksi työpajatoiminnan starttipajoja on ollut olemassa jo pitkään, mutta tällaista koulu- ja nuorisopalveluiden yhteistyö ei tietääksemme ole olemassa vielä missään päin Suomea. Non-formaalien oppimisympäristöjen hyödyntäminen ei sinänsä ole uusi asia, mutta koulutuksen järjestäjän ja työpajatoiminnan työparius, oppivelvollisuudesta vastaavan kunnan tahon läsnäolo ja mahdollisuus ohjata toimintaan ketterästi oppivelvollisia nuoria yhdistettynä etsivän nuorisotyön lisäresurssiin on jotain sellaista, mikä on herättänyt kiinnostusta laajasti ympäri Suomea.

Lisäksi laatimamme perehdytysopas vuosikelloineen luo Roti-ryhmästä todella tavoitteellisen, monipuolisen ja useita eri näkökulmia niin arjen- ja elämänhallinnan kuin TUVA-koulutusosan sisältöjä huomioonottavan kokonaisuuden, jollaista on vaikea löytää muualta Suomesta. Vaikka nuorten työpajatoimintaa laajasti löytyykin sekä toimintoja, jotka nuorten arjenhallintaa tukevat, niin myös kukaan vastaavanlaista dokumentointia ja tavoitteellisuutta toimintojen sisällöistä ei juurikaan ole saatavilla. Lisäksi kenties jo lähitulevaisuudessa Roti-ryhmä voi tarjota mahdollisuuksia vielä laajempaankin opinnollistamiseen TUVAn muidenkin koulutusosien osalta. Ryhmän linkitys Kulttuuriverstaan toiseen ryhmään, Verstaaseen, saattaa muodostua entistä tiiviimmäksi.

6.3 Jatkokehittämisehdotukset

Ennen varsinaisia jatkokehittämisehdotuksien esittelyä kerron lyhyesti seuraavasta loogisesta jatkotoimenpiteestä, joka tähän työhön liittyen on kannattavaa tehdä. Vaikka Kulttuuriverstaan Roti-ryhmän sisällöt voidaan nyt opinnollistaa Rovaniemen TUVA-koulutuksen Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus -koulutusosaan, on tämä työpaja kannattavaa myös saada osaksi PAIKKO-järjestelmää. Syy, miksi emme lähteneet heti alun perinkin viemään työpajaamme PAIKKOon, on työpajamme nuori ikä. Kulttuuriverstas käynnistyi vasta samaan aikaan kuin tämä kehittämistyökin saatiin aluille, joten toisin kuin suurimmalla osalla vanhemmista työpajoista, niin Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluilla ei ollut vielä valmiita yhteyksiä Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:een, joka PAIKKO-järjestelmää hallinnoi.

PAIKKO-prosessi olisi toki voitu aloittaa jo tämän kehittämistyön aikana, mutta täytyi myös ottaa huomioon, että Roti-ryhmän lisäksi järjestelmään laitettaisiin myös Kulttuuriverstaan toinen ryhmä, Verstas, joka ei kuulunut tämän opinnäytetyön aihepiiriin. Myös Verstas aloitti täysin uutena toimintana, joten ei voitu olettaa, että kaksi täysin uutta ryhmää ovat alle vuoden kokeilun jälkeen valmiita opinnollistettaviksi. Lisäksi keväällä 2022 saimme selville, että PAIKKO-järjestelmän työntekijät olivat jo siinä vaiheessa niin ruuhkautuneet, että prosessi olisi joka tapauksessa mennyt pitkälle syksyyn 2022, jolloin tämä kehittämistyö olisi joka tapauksessa jo päättynyt. Kuitenkin Roti-ryhmä on kannattavaa ottaa PAIKKO-prosessiin jossain vaiheessa mukaan, jolloin siihen saadaan myös täysin ulkopuolista arviointia.

Tästä päästäänkin varsinaisiin jatkokehittämisehdotuksiin. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla seurantatutkimus tämän kehittämistyön kohderyhmänä olleille 10-luokkalaisille. Kyselytutkimuksen avulla voitaisiin tutkia jälkikäteen, miten he kokivat Roti-ryhmän toiminnan ja oliko sillä heidän mielestään kauaskantoisia vaikutuksia heidän arjen- ja elämänhallinnalleen. Toki kyselytutkimuksella voitaisiin tutkia muunkinlaisia asioita kuten työpajatoiminnan vaikutuksia heidän opiskelunvalmiuksiinsa, motivaatioon tai sosiaalisten taitojen kehittymiseen.

Toinen vaihtoehto olisi tehdä arviointitutkimusta uudelle Roti-ryhmälle. Jos tämän tutkimuksen aikana puhuttiin vielä enemmän koeryhmästä, niin syksyllä

2022 aloittava Roti-ryhmä on jo pilottiryhmä, joka ensimmäisenä ottaa käyttöön kehittelemämme vuosikellon mukaisen toiminnan. Havainnoimalla, haastatteleamalla tai kyselytutkimuksilla voitaisiin selvittää vuosikellon toimivuutta näiden nuorten kohdalla. Lisäksi palvelumuotoilua ym. vastaavia menetelmiä hyödyntämällä saadaan myös mahdolliset epäkohdat ja kehitettävät asiat käytännön työntekijöiden, ohjaavien tahojen kuin esimiestenkin tietoisuuteen.

Em. keinoilla voitaisiin kenties myös selvittää tämän työn kehittäjäryhmää paljon puhututtanut teema eli kohderyhmän määrittely. Tulevan Roti-ryhmän kohderyhmän määrittely ei kuulunut varsinaisesti tämän kehittämistyön alle, mutta vaikutti kuitenkin toimintaamme ainakin pohdinnallisella tasolla. Ehkäpä kohderyhmän vielä tarkempi selvittäminen eli *kenelle ryhmä toimii* voisikin olla seuraavan tutkimuksen aihe. Prosessin aikana väläyteltiin myös ajatusta resursien lisäämisestä niin, että Roti-ryhmiä olisi jopa kaksi. Olisivatko ryhmät samanlaisia vai olisiko tarvetta myös toisenlaiselle Roti-ryhmän toiminnalle? Siinäpä kiintoisa jatkotutkimuksen aihe. Varmasti tutkittavaa löytyisi myös itse TUVA-koulutuksesta. Voidaanko tämän tutkimuksen tuloksia hyödyntää mitenkään itse TUVA-koulutuksessa ilman, että opiskelua siirretään työpajalle? Tähän en osaa vastata, mutta se voisi olla myös sopiva tutkimuksen aihe.

Kehittämistyön aikana tuli selväksi, että koronapandemia rajoituksineen vaikutti erittäin lamauttavasti toimintaamme. Nykyisessä maailmantilanteessa elämme epävarmuudessa, eikä kukaan voi tarkkaan ennustaa millainen vaikkapa ensi lukuvuoden talvesta tulee. On selvää, että jatkossa Roti-ryhmän toiminta, erityisesti, jos ryhmäläiset ovat jo kirjoilla TUVA-koulutuksessa, täytyy turvata myös erilaisten rajoitusten piirissä. Mikäli joudutaan turvautumaan kovimpiin mahdollisiin rajoituksiin, jolloin puhutaan toiminnan toteuttamisesta täysin etänä, ollaankin mielenkiintoisen teeman äärellä. Perinteisiä kouluun liittyviä asioita voidaan opettaa etänäkin, mutta pystytäänkö arjenhallintaan liittyviä asioita? Hyvä ja varmasti tarpeellinenkin kehittämistyön kohde olisi laatia Roti-ryhmälle etäohjelma ja tutkia, miten arjenhallinnan teemoja voitaisiin opettaa nuorille tarvittaessa myös etänä. Digitaidot kun ovat jatkossa yhä tärkeämpi osa myös arjenhallintataitoja, joten siinä mielessä tällaisen etätyöpajan kehittäminen loisi hyvän turvapohjan niihin yllättäviin tilanteisiin, joihin tulevaisuudessa saatamme yhä uudestaan joutua.

LÄHTEET

Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi.

Hakkarainen, J. 2017. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden näkemyksiä ja kokemuksia hyvinvoinnista. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutus YAMK. Opinnäytetyö. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201705026082> [viitattu 5.6.2022].

Haslam, S., Reicher, S. & Platow, M. 2012. Uusi johtamisen psykologia. Helsinki: Gaudeamus.

Härkönen, T. 2021. Lappilaisten yhdeksäsluokkalaisten osallisuus ja arjenhallinta – pakon sanelemaa vai vapautta valita? Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201021012> [viitattu 5.6.2022].

Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. 2021. Työpajojen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyön linjaukset 16.9.2021. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajojen-ja-ammattillisen-koulutuksen-jarjestajien-yhteistyon-linjaukset/> [viitattu 5.6.2022].

Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M. & Tamminen-Vesterbacka, T. 2010. Matkalla ohjaajuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Kananen, J. 2021. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila, R. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kestilä, L., Kauppinen, T. M. & Karvonen, S. 2016. Lapsuuden elinolojen yhteys arjenhallintaan nuorilla aikuisilla. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisotutkimusverkosto, 117–133.

Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus s.a. Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/osaamiskeskus/> [viitattu 5.6.2022].

Kulttuurivestas s.a. Rovaniemen kaupunki. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rovaniemi.fi/Palvelut/Kulttuuriverstas/936f8728-3f90-42b0-b549-d705306c57e1> [viitattu 5.6.2022].

Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 30.12.2020 / 1215/2020.

Lapin koulutuskeskus REDU. 2021a. Rovaniemi, Jokiväylän toimintayksikkö. REDU. Youtube. Videoleike. Julkaistu 9.2.2021. Saatavissa: https://www.youtube.com/watch?v=1s_zrtPOsJw [viitattu 5.6.2022].

Lapin koulutuskeskus REDU. 2021b. Rovaniemi, Jänkätien toimintayksikkö. REDU. Youtube. Videoleike. Julkaistu 9.2.2021. Saatavissa: https://www.youtube.com/watch?v=E1-Or_to6MI [viitattu 5.6.2022].

Lapin koulutuskeskus REDU. 2021c. Rovaniemi, Porokadun toimintayksikkö. REDU. Youtube. Videoleike. Julkaistu 9.2.2021. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=zKiYBa-GWuc> [viitattu 5.6.2022].

Maskonen, S., Pahlman, P. & Wienkoop, V. 2019. Osaaminen näkyväksi. Käsi-kirja työpajatoiminnan opinnollistajille. Helsinki: Valtakunnallinen Työpajayhdistys. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/osaaminen-nakyvaksi-kasikirja-tyopajatoiminnan-opinnollistajille-2019/> [viitattu 5.6.2022].

Mielenterveyden käsi. 2022. Mieli. Suomen mielenterveys ry. Www-sivu. Saatavissa: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/mielenterveyden-kasi-12-julistetta/> [viitattu 5.6.2022].

Monitoritalo Monde s.a. Rovaniemen kaupunki. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rovaniemi.fi/Asiointikanavat/Monitoritalo-Monde/0605ce2d-e1a9-49e2-b542-fe83b699a915> [viitattu 5.6.2022].

Myllyniemi, S. 2015a. Johdanto. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisoasian neuvottelukunta. Nuorisotutkimusverkosto.

Myllyniemi, S. 2015b. Tilasto-osio. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisoasian neuvottelukunta. Nuorisotutkimusverkosto.

Nuorisolaki 21.12.2016 / 1285/2016.

Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö s.a. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Www-sivu. Saatavissa: <https://minedu.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyö> [viitattu 5.6.2022].

Ojanen, S. 2006. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian käsittelyä. Helsinki: Yliopistopaino.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki. WSOYpro.

Opetushallitus. 2022. Perustietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/perustietoa-oppivelvollisuuden-laajentamisesta> [viitattu 5.6.2022].

Opinnollistaminen s.a. Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/opinnollistaminen/> [viitattu 5.6.2022].

Oppivelvollisuuden laajentaminen s.a. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Www-sivu. Saatavissa: <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen> [viitattu 5.6.2022].

Oppivelvollisuuslaki 30.12.202 / 1214/2020.

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. 2019. Valtioneuvosto. Hallitusohjelma. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/osaamisen-sivistyksen-ja-innovaatioiden-suomi> [viitattu 5.6.2022].

PAIKKO. 2022. Oppimisympäristön tunnistamisraportti. Nakkilan kunnan työpaja. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.paikko.fi/raportit/nakkilan-kunnan-tyopaja-8/> [viitattu 5.6.2022].

Palo, S. 2019. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet. Koulutuspäivät Oulussa 22.–23.1.2019. Valtakunnallinen työpajayhdistys.

Pekkarinen, K. 2020. Syrjäytymisuhasta osallisuuteen. Nivelvaiheopetus työpajaympäristössä elämänhallinnan tukena. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma YAMK.

Sirviö, M. 2017. ”Mulla on eka kerran elämässä sellainen olo, että mua tarvitaan jossain.” Parkkitoiminnan kehittäminen osallistujalähtöisesti. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyönkoulutusohjelma YAMK.

Sovari-vaikutusmittari s.a. Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/Sovari/> [viitattu 5.6.2022].

Suomen nuorisotyön tilastot: Etsivä nuorisotyö. 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Tilasto. Päivitetty 10.3.2022. Saatavissa: <https://nuorisotilastot.fi/199/visualisoinnit/etsiva-nuorisotyö/> [viitattu 5.6.2022].

Tietoa Rovaniemestä. 2022. Rovaniemen kaupunki. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rovaniemi.fi/Kaupunki-ja-paatoksenteko/Tietoa-Rovaniemesta>. [viitattu 5.6.2022].

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. 2021. Opetushallitus. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/beta/#/fi/tutkintoonvalmentava/7534950/tiedot> [viitattu 5.6.2022].

Työpajatoiminnan käsitteet. 2021. Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/tyopajatoiminnan-kasitteet/> [viitattu 5.6.2022].

ROTI-ALKUKARTOITUSKYSELY

Arvioi, ovatko seuraavat asiat muuttuneet kohdallasi Roti-ryhmän aikana

(1 = huonontunut selvästi, 2 = huonontunut jonkin verran, 3 = pysynyt ennallaan, 4 = parantunut jonkin verran, 5 = parantunut selvästi)

Arjen asioiden hoitaminen

	1	2	3	4	5
Hoidan virastoasioita (esimerkiksi Kelan kanssa)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan raha-asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan kotitöitä	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Noudatan säännöllistä päivärytmiä (esim. herääminen aamulla)	☐	☐	☐	☐	☐

Itsetuntemus

	1	2	3	4	5
Osaan nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että osaan tehdä hyvin joitakin asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Kestän tilanteen, jos epäonnistun	☐	☐	☐	☐	☐

Suhteet toisiin ihmisiin

	1	2	3	4	5
Osaan luottaa toisiin ihmisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Uskallan pyytää apua	☐	☐	☐	☐	☐
Kerron mielipiteeni rohkeasti	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan toimia toisten ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

Opiskelu ja työ	1	2	3	4	5
Näen vaihtoehtoja, mitä voisin opiskella	☐	☐	☐	☐	☐
Olen halukas opiskelemaan	☐	☐	☐	☐	☐
Jaksan tehdä töitä/ käydä koulua	☐	☐	☐	☐	☐
Noudatan työpaikan sääntöjä (esimerkiksi työajat)	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan työnhakuun liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐

Elämänhallinta ja tavoitteet	1	2	3	4	5
Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämään	☐	☐	☐	☐	☐
Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen suunnitellut, mitä teen tulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon, että saavutan omat tavoitteeni	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen elämään	☐	☐	☐	☐	☐

ROTI-ALKUKARTOITUSKYSelyn TULOKSET

	N1	N2	N3	N4	N5	ka
Arjen asioiden hoitaminen	4	3,6	3	2,4	4,4	3,5
Hoidan virastoasioita	5	2	3	1	4	3
Hoidan raha-asioita	3	3	3	2	4	3
Hoidan kotitöitä	4	4	3	3	5	3,8
Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita	4	4	3	3	5	3,8
Noudatan säännöllistä päivärytmiä	4	5	3	3	4	3,8
Itsetuntemus	4,7	2,7	3,7	4,7	3,3	3,8
Osaan nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	4	2	3	5	3	3,4
Koen, että osaan tehdä hyvin joitakin asioita	5	3	3	4	4	3,8
Kestän tilanteen, jos epäonnistun	5	3	5	5	3	4,2
Suhteet toisiin ihmisiin	4	3,3	4,8	3,5	3,25	3,8
Osaan luottaa toisiin ihmisiin	3	2	4	3	4	3,2
Uskallan pyytää apua	5	4	5	3	3	4
Kerron mielipiteeni rohkeasti	3	3	5	4	2	3,4
Osaan toimia toisten ihmisten kanssa	5	4	5	4	4	4,4
Opiskelu ja työ	4,4	3,2	4,2	4	4,4	4
Näen vaihtoehtoja, mitä voisin opiskella	5	3	5	5	5	4,6
Olen halukas opiskelemaan	5	4	4	3	4	4
Jaksan tehdä töitä / käydä koulua	4	2	4	3	4	3,4
Nodatan työpaikan sääntöjä	5	4	4	5	5	4,6
Osaan työnhakuun liittyviä asioita	3	3	4	4	4	3,6
Elämänhallinta ja tavoitteet	4,2	2,6	4,8	3,4	4	3,7
Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämääni	4	3	5	4	4	3,8
Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa	5	3	5	3	4	4
Olen suunnitellut, mitä teen tulevaisuudessa	3	3	4	4	4	3,5
Uskon, että saavutan omat tavoitteeni	4	2	5	3	4	3,5
Olen tyytyväinen elämääni	5	2	5	3	4	3,5

ROTI-LOPPUKYSELY

Arvioi, ovatko seuraavat asiat muuttuneet kohdallasi Roti-ryhmän aikana

(1 = huonontunut selvästi, 2 = huonontunut jonkin verran, 3 = pysynyt ennallaan, 4 = parantunut jonkin verran, 5 = parantunut selvästi)

Arjen asioiden hoitaminen

	1	2	3	4	5
Hoidan virastoasioita (esimerkiksi Kelan kanssa)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan raha-asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan kotitöitä	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Noudatan säännöllistä päivärytmiä (esim. herääminen aamulla)	☐	☐	☐	☐	☐

Itsetuntemus

	1	2	3	4	5
Osaan nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että osaan tehdä hyvin joitakin asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Kestän tilanteen, jos epäonnistun	☐	☐	☐	☐	☐

Suhteet toisiin ihmisiin

	1	2	3	4	5
Osaan luottaa toisiin ihmisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Uskallan pyytää apua	☐	☐	☐	☐	☐
Kerron mielipiteeni rohkeasti	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan toimia toisten ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

Opiskelu ja työ	1	2	3	4	5
Näen vaihtoehtoja, mitä voisin opiskella	☐	☐	☐	☐	☐
Olen halukas opiskelemaan	☐	☐	☐	☐	☐
Jaksan tehdä töitä/ käydä koulua	☐	☐	☐	☐	☐
Noudatan työpaikan sääntöjä (esimerkiksi työajat)	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan työnhakuun liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐

Elämänhallinta ja tavoitteet	1	2	3	4	5
Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämään	☐	☐	☐	☐	☐
Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen suunnitellut, mitä teen tulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon, että saavutan omat tavoitteeni	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen elämään	☐	☐	☐	☐	☐

ROTI-LOPPUKYSELYN TULOKSET

	N1	N2	N3	N4	N5	Kaikkien ka
Arjen asioiden hoitaminen	3,6	3,8	3,8	3,2	3,2	3,5
Hoidan virastoasioita	3	4	5	3	3	3,6
Hoidan raha-asioita	2	5	3	3	3	3,2
Hoidan kotitöitä	5	3	3	4	3	3,6
Hoidan itse omatoimisesti arjen asioita	5	4	5	4	3	4,2
Noudatan säännöllistä päivärytmiä	3	3	3	2	4	3
Itsetuntemus	4,3	3,3	5	3	3,7	3,9
Osaan nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	4	4	5	3	4	4
Koen, että osaan tehdä hyvin joitakin asioita	4	4	5	3	4	4
Kestän tilanteen, jos epäonnistun	5	2	5	3	3	3,6
Suhteet toisiin ihmisiin	4	4,25	4,8	4	3,3	4,1
Osaan luottaa toisiin ihmisiin	3	4	5	4	3	3,8
Uskallan pyytää apua	4	4	5	3	3	3,8
Kerron mielipiteeni rohkeasti	4	4	5	4	4	4,2
Osaan toimia toisten ihmisten kanssa	5	5	4	5	3	4,4
Opiskelu ja työ	4,2	4,2	4,2	3	3,4	3,8
Näen vaihtoehtoja, mitä voisin opiskella	4	4	5	3	4	4
Olen halukas opiskelemaan	5	5	5	2	4	4,2
Jaksan tehdä töitä / käydä koulua	4	5	5	2	3	3,8
Nodatan työpaikan sääntöjä	5	3	4	4	3	3,8
Osaan työnhakuun liittyviä asioita	3	4	2	4	3	3,2
Elämänhallinta ja tavoitteet	4,8	3,4	4,8	3	3,2	3,8
Tunnen, että voin vaikuttaa omaan elämäni	5	4	5	2	4	4
Luotan siihen, että selviän ongelmatilanteessa	5	2	4	4	3	3,6
Olen suunnitellut, mitä teen tulevaisuudessa	4	3	5	4	3	3,8
Uskon, että saavutan omat tavoitteeni	5	4	5	2	3	3,8
Olen tyytyväinen elämäni	5	4	5	3	3	4

ROTI-PEREHDYTY SOPAS JA VUOSIKELLO

ROTI
Perehdytysopas ja vuosikello

Rovaniemen kaupunki
Nuorisopalvelut
Kulttuuriverstas

Nuorisopalvelut		Minä		
Toimintakyky ja hyvinvointi	Itsenäinen asuminen	Harrastukset ja vapaa-aika	kansalaisena ja kuntalaisena	Ruuanlaitto- taidot
Sosiaaliset taidot	Asunnon hakeminen ja muutto	Harrastus jokaiselle	Kansalaistaidot	Kaupassakäynti taloudellisesti kestävästi
Mielen hyvinvointi	Arjen asiat ja kotityöt	Mielekäs liikunta	Oma asuinalue tutuksi	Kokkaamisen ja leipomisen taidot
Itsetuntemus	Talouden ja rahan hallinta kestävästi	Kulttuuria kaikille	Vaikuttamisen mahdollisuudet	Kestävä kehitys ruuanlaitossa

Nuorisopalvelut

TOIMINTAKYKY JA HYVINVOINTI

Nuori oppii arvioimaan ja vahvistamaan toimintakykyään sekä hyvinvointiaan.

SOSIAALISET TAI DOT

Opitaan toimimaan ryhmässä ja sietämään erilaisuutta. Kehitetään vuorovaikutustaitoja ja itseilmaisua. Vahvistetaan ryhmätöitä kulttuurisen nuorisotyön sekä seikkailu-, elämys- ja luontotoiminnan avulla.

MIELEN HYVINVOINTI

Opitaan miten sujuvalla arjella (syöminen, nukkuminen, liikkuminen) voidaan vaikuttaa mielen hyvinvointiin. Kehitetään erilaisia selviytymiskeinoja ongelmatilanteisiin.

ITSETUNTEMUS

Opitaan elämänhallintataitoja. Suunnitellaan tulevaisuutta ja pohditaan omia unelmia. Vahvistetaan itsetuntoa ja määrittellään omia rajoja kulttuurisen nuorisotyön sekä seikkailu-, elämys- ja luontotoiminnan avulla. Käsitellään omaa ja toisten seksuaalisuutta.

Nuorisopalvelut

ESIMERKKEJÄ TOIMINNOISTA:

- virallisen puhelun soittaminen
- videopuhelun tekeminen tuttuun työntekijään, joka toisessa tilassa
- harjoite: kuinka uskallan katsoa toisia silmiin ja miksi se kannattaa?
- yhteiset lautapeliherket
- hengittämisharjoitukset
- meditaatio
- unelmointi
- seurustelu, seksi ja tunteet -teeman käsittely
- omat rajat ja niiden määrittely esim. eläinavusteisesti tai seikkailukasvatusta hyödyntäen
- pyöräilyn ja kävelyn edut liikkumisessa
- työparityöskentely keittiössä ja vastuun ottaminen ruuanlaitosta
- harjoitellaan yöpymistä vieraassa tilassa, esim. leirikeskus Leirikarissa
- päivävaellus -> mieli rauhoittuu luonnossa ja liikunta lisää hyvinvointia
- taide itseilmaisun muotona
- Verstaas-ryhmän kanssa yhteiset ilmaisutaitoharjoitukset

Nuorisopalvelut

ITSENÄINEN ASUMINEN

Nuori oppii arkielämään, itsenäiseen asumiseen ja taloudelliseen päätöksentekoon liittyviä tietoja ja taitoja.

ASUNNON HAKEMINEN JA MUUTTO

Opitaan tietämään, mistä vapaita asuntoja tai vastaavasti asuntolapaikkoja voi hakea ja mitä oman asunnon saaminen edellyttää. Käsitellään, mitä asioita liittyy muuttamiseen sekä vuokrasopimuksen tekemiseen ja purkamiseen.

ARJEN ASIAT JA KOTTYÖT

Harjoitellaan kotitöiden tekemistä. Opitaan kotiin ja omaan arkiseen ympäristöön liittyviä pieniä huoltotöitä ja askarteluja.

TALOUDEN JA RAHAN HALLINTA KESTÄVÄSTI

Tiedetään, mitä sosiaalietuuksia on saatavilla ja miten niitä haetaan. Tehdään oma budjetti ja opetellaan, miten siinä pitäydytään. Opitaan säästämään.

Nuorisopalvelut

ESIMERKKEJÄ TOIMINNOISTA:

- tehdään nuoren huone, joka sotketaan ja nuorten osattava siivota se
- DIY-askartelu
- NAL vierailulle kertomaan asumisen ohjauksesta
- etsitään netistä sellaisia vapaita asuntoja, joihin opiskelijalla olisi varaa
- pyörän huolto
- pienet kodinhuoltotöiden opettelu (viemärin putsaus, pesukoneliitäntä, oven huolto, vessan pesu, pyykinpesu, ikkunoiden pesu, jääkaapin sulatus)
- käydään läpi mitä muuttoon kuuluu ja mitä siitä pitäisi tietää
- hometaitojen opettaminen
- harjoitellaan sosiaalietuuksien hakemista
- askarellaan kierrätyslaatikot ja käydään kierrättämässä roskia
- verrataan tavaroiden korjaamista ja uuden tavaran ostamista
- kirpputorilöydöt
- jokainen saa "rahaa", jonka jälkeen pitää tehdä budjetti ja selvittää kuukauden laskuista
- opetellaan sähkön ja veden säästämistä

Nuorisopalvelut

HARRASTUKSET JA VAPAA-AIKA

Nuori löytää itselleen mielekästä ja monipuolista vapaa-ajan tekemistä sekä yhteisöjä, joihin kuulua.

HARRASTUS JOKAISELLE

Tutustutaan erilaisiin harrastuksiin ja harrastusyhteisöihin. Roti-ryhmän eri toimintojen ja Monden mahdollisuuksien hyödyntämisellä pyritään löytämään jokaiselle mielenkiintoista tekemistä arkeen ja vapaa-aikaan.

MIELEKÄS LIKUNTA

Löydetään mielekkäitä tapoja liikkua vapaa-ajalla harrastelajien ja yksilöliikunnan kokeilujen kautta. Vahvistetaan itsetuntoa ja ryhmäytaitoja seikkailu-, elämys- ja luontotoiminnan keinoin.

KULTTUURIA KAIKILLE

Hyödynnetään kaupungin kulttuuripalveluita, vahvistetaan itsetuntoa ja ryhmäytaitoja kulttuurisen nuorisotyön keinoin ja ollaan osana toteuttamassa kulttuurista toimintaa Monitoritalo Mondella.

Nuorisopalvelut

ESIMERKKEJÄ TOIMINNOISTA:

- lukupiiri kirjastossa
- käydään teatteriesityksessä
- geokätköily / piilotetaan oma geokätkö
- pyöräilyn ja kävelyn edut liikkumisessa
- boffataan eli pehnomiekkailaan / rakennetaan omat bofferit eli miekat
- seinäkiipeily
- liikunnan lajikokeilut
- taide harrastuksena ja luovuuden kehittäjänä
- osallistutaan Mondella järjestettäviin tapahtumiin
- kalastus ja pilkkiminen
- melonta / koskenlasku
- digipelaaminen, tehdään omat lanit
- tarjotaan nuorille aikaa tehdä omia projekteja, joita Monden toiminnot voi mahdollistaa (valokuvaus, videoeditointi, miksaaminen, äänittäminen soittaminen, taiteilu, Tuunaamo)
- osallistutaan Verstaan videoprojekteihin
- selvitetään miten Monde voi tukea harrasteporukoiden ja yhdistysten toimintaa

Nuorisopalvelut

MINÄ KANSALAISENA JA KUNTALAISENA

Nuori oppii hakemaan tarvitsemiaan palveluita, saa tarvitsemansa taidot yhteiskunnassa toimimiseen sekä oppii tuntemaan oman opiskelu- ja asuinympäristönsä mahdollisuuksineen.

KANSALAISTAIDOT

Harjoitellaan palveluissa asiointia niin live- kuin digitaalisissa ympäristöissä. Hankitaan työnhakutaitoja ja tutustutaan yrittäjyyteen. Opitaan jokapäiväisessä elämässä sekä poikkeusoloissa tarvittavia kansalaistaitoja.

OMA ASUNALUE TUTUKSI

Tutustutaan kaupunkiin niin, että tarvittavat palvelut, vapaa-ajanviettopaikat, lähiluonto ja kulkuyhteydet tulevat tutuksi. Liikutaan kävellen ja julkisia kulkuvälineitä käyttäen eri kohteisiin.

VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUDET

Tutustutaan paikalliseen ja valtakunnalliseen politiikkaan sekä miten yksilö voi niihin vaikuttaa. Osallistutaan järjestö-, yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaan. Tiedetään, miten itse voi vaikuttaa ja miten Monitoritalo Monde tukee nuorten yhdistys- ja harrastetoimintaa tai auttaa niiden muodostamisessa.

Nuorisopalvelut

ESIMERKKEJÄ TOIMINNOISTA:

- poliitikon puhelinhaastattelu
- osallistutaan järjestelytehtäviin Mondella toteuttavissa tapahtumissa
- geokätköilyllä lähialue ja -luonto tutuksi
- polttopuun teko
- vanhusten tapaaminen ja esim. ulkoiluttaminen
- äänestäminen ja mitä siitä pitäisi tietää
- työhaastatteluiden demoaminen
- harjoitellaan mobiilitunnisteen ja e-pankin käyttöä
- Amazing Race paikallisliikenteen avulla
- roskien keräyspäivä / siivotaan jokin luontopolku
- Järjestötalon vapaaehtoistoimintaan osallistuminen
- vierailut Korundiin, Pilkkeeseen ja Arktikumiin
- jokin päivä täysin etänä
- kriiseihin varautuminen ja Maanpuolustusjärjestöt tutuksi
- tutustutaan erilaisiin yrityksiin ja yrittäjyyteen

Nuorisopalvelut

RUUANLAITTOTAIDOT

Nuori oppii kotitaloustaitoja ekologisesti ja taloudellisesti kestävästi.

KAUPASSAKÄYNTI TALOUDELLISESTI KESTÄVÄSTI

Tehdään oma budjetti ja opitaan, miten siinä pitäydytään. Opitaan säästämään. Tiedetään, mistä ruoka-apua voi tarvittaessa saada.

KOKKAAMISEN JA LEIPOMISEN TAI DOT

Kokataan ja leivotaan työpareittain tai pienryhmissä koko ryhmälle. Opitaan tekemään halpaa, hyvää ja terveellistä kotiruokaa.

KESTÄVÄ KEHITYS RUUANLAISSA

Hyödynnetään lähiluontoa ruokatarvikkeiden hankinnassa. Opitaan säilyttämään ruokia ja käyttämään hävikkiruokaa.

Nuorisopalvelut

ESIMERKKEJÄ TOIMINNOISTA:

- poimitaan marjoja ja leivotaan niistä piirakka
- hävikki- / jämäruokien sietäminen ja ruuan tuunaus
- opetellaan säilömään ruokaa, pakasteen käyttö
- ruuanlaittoa eri vuodenaikojen ja teemojen mukaan
- villiyrttien keruu ja käyttö
- keväällä yrttien, salaatin ym. kasvatusta
- sienestäminen
- kalastus / pilkkiminen ja erilaisten ruokien valmistaminen saaliista
- edullisen ruokakorin metsästys
- etsitään paikat, joista saa tarvittaessa ruoka-apua tai hävikkiruokaa
- suunnitellaan viikon ruokalista ja toteutetaan se
- ruuan alkuperän selvittäminen
- nuotiokokkailu
- ruokavalioiden ja ruoka-aineallergioiden huomioiminen ruuanlaitossa, kasvisruuan valmistaminen
- työparityöskentely keittiössä ja vastuun ottaminen ruuanlaitosta

